T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI | ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU | DERS KİTABI

TÜRKÇE

6. SINIF

1. KİTAP

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

TÜRKÇE

6. Sınıf

DERS KİTABI

1. Kitap

YAZARLAR

Esra İLHAN

Mehmet TOSUN

Seçil GEDİK DOĞANER

Zahide Nur GÜMÜŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI NO. ..... : 10260
DERS KİTAPLARI DİZİSİ NO. ..... : 2265

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Editör

Prof. Dr. Başak UYSAL

Doç. Dr. Serdar AKBULUT

Görsel Tasarımcı

Beyza AKPINAR BOZDEMİR

Ecemnur BOSTANCI

Jale DURMUŞ

Özgül ÖNALAN

Rengin TEMEL

Çoklu Ortam Tasarımcısı

Bahar BULUT

Bünyamin TELLİ

Ercan YANDIMOĞLU

Program Geliştirme Uzmanı

Doç. Dr. Yeliz BOLAT

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Dr. Eray SELÇUK

Rehberlik Uzmanı

Nuray AYDOĞDU

ISBN 978-975-11-8775-8

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 06.11.2025 tarih ve 134036174 sayılı kararı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir.

Kurulca bu kitabın kabul edilmiş olması ders kitabından yayınevi ve yazarın sorumluluğunu kaldırmaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

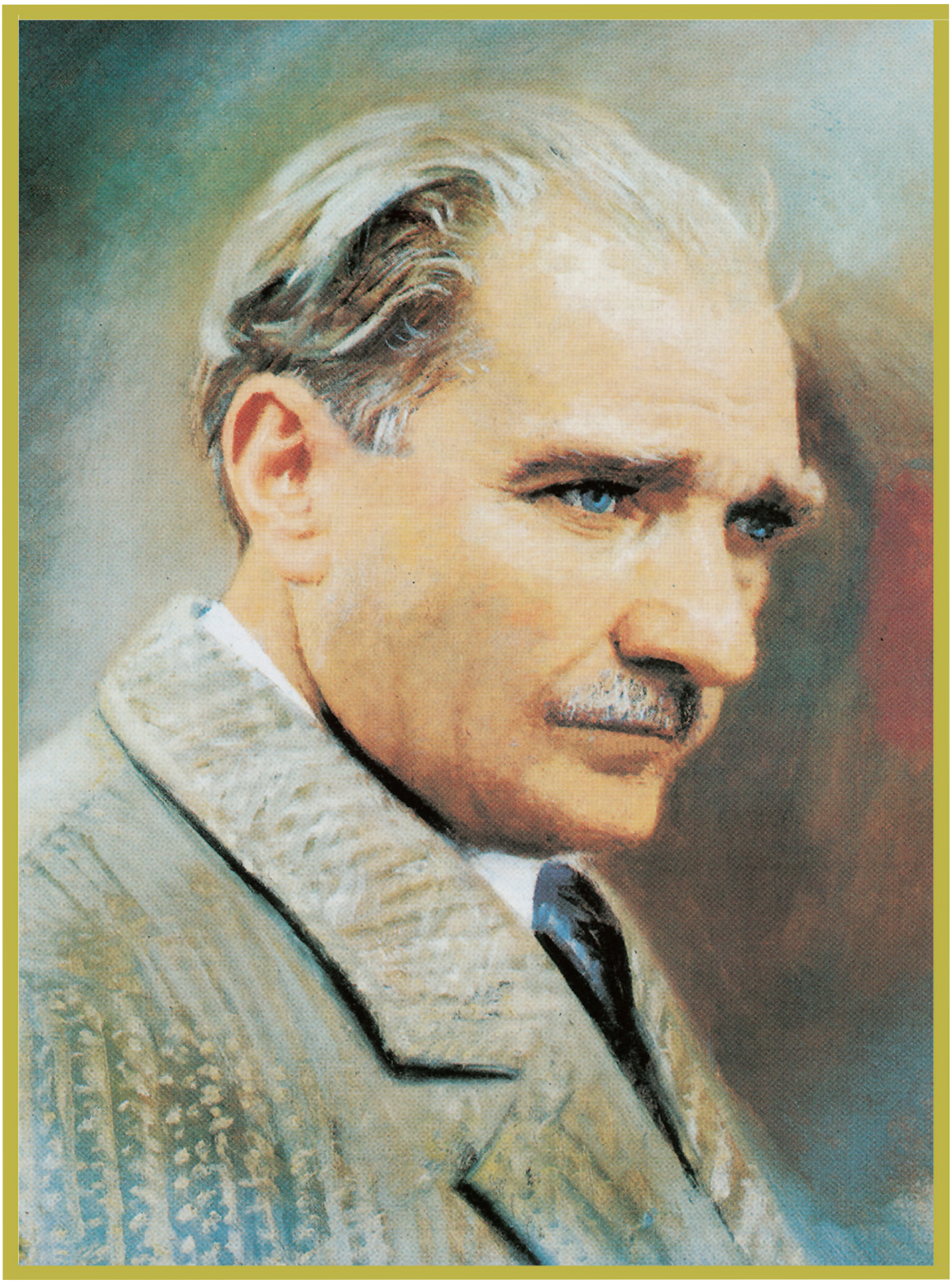
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

İçindekiler 7
Kitabımızı Tanıyalım 8

1. TEMA- DİLİMİZİN ZENGİNLİĞİ 10
Bir Kelime Seyyahı 12
Türkçenin Beyliği 24
Türküz, Türkçe Konuşuruz 42
Türk Dil Kurumu Sunar (Kaşık)(Dinleme/İzleme) 50
Azerbaycan-Türkiye (Okumak Gibisi Yok!) 59
Üretmek Gibisi Yok! 60
Bu Tema Başka Tema! 62
Haydi, Bitirelim! 63

2. TEMA- BAĞIMSIZLIK YOLU 66
Cepheye Koşan At 68
Vatan 78
Rafadan Tayfa – İstiklâl Marşı (Dinleme/İzleme) 90
1071'den 1922'ye Tek Millet İki Zafer 100
Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a Çıkışı (Okumak Gibisi Yok!) 109
Üretmek Gibisi Yok! 110
Bu Tema Başka Tema! 112
Haydi, Bitirelim! 113

3. TEMA- FARKLI DÜNYALAR 116
Ova Çocuk 118
Mısır - İspanya - Norveç 130
Çocuklar Neredeyse Okulları Orada (Dinleme/İzleme) 144
Ay Avcısı Eskimolar 154
Gelin "Türk Dünyasını" Keşfedelim (Okumak Gibisi Yok!) 164
Üretmek Gibisi Yok! 166
Bu Tema Başka Tema! 168
Haydi, Bitirelim! 169

Kaynakça 172
Cevap Anahtarı 173
Görsel Kaynakça ve Genel Ağ Kaynakçası 173
Türkiye'nin Mülki İdare Bölümleri ile Kara ve Deniz Komşuları Haritası 174
Türk Dünyası Haritası 175

KİTABIMIZI TANIYALIM

Tema adı

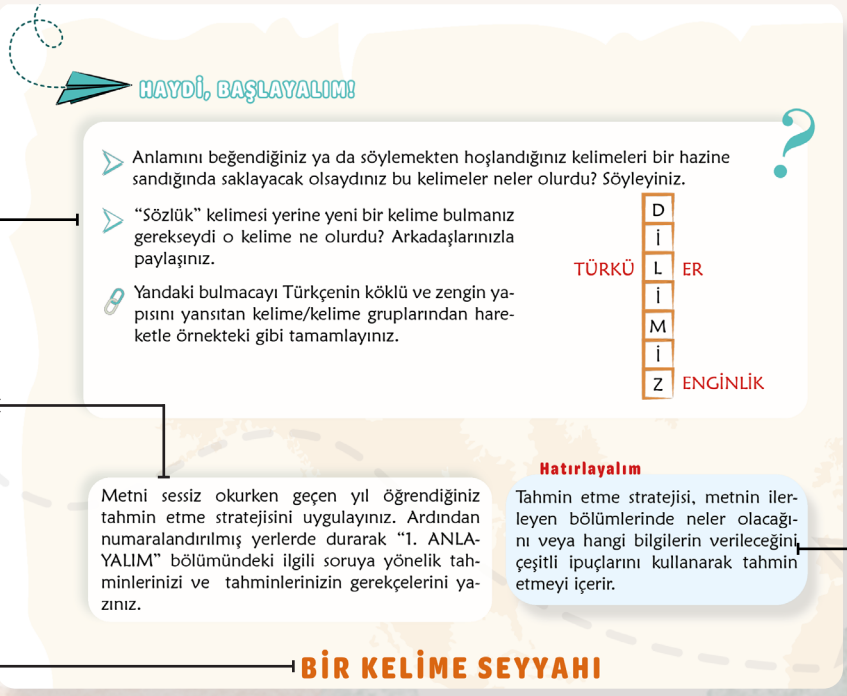
Anahtar kavramlar

Tema metinleri

Tema özeti ve EBA tema alanı karekodları

Metne hazırlık amaçlı ön değerlendirme soruları

Daha önce öğrenilen bilgilerin hatırlatıldığı bölüm

İçeriğin adı

BİRLİKTE UYGULAYALIM! → Stratejilerin işlendiği bölüm

Dört dil becerisine yönelik dijital içeriklerin ve formların verildiği karekodlar ←

OKUMAK GİBİSİ YOK! → Serbest okuma metni

ÜRETMEK GİBİSİ YOK! → Üretim atölyesi

BU TEMA BAŞKA TEMA! → Tema ile ilgili eğlenceli, öğretici etkinliklerin ve dijital içeriklerin yer aldığı bölüm

→ Ölçme değerlendirme soruları

GÖREVİMİZİ BİLELİM! → Okuma ve dinleme/izleme materyal seçimi ile dönem boyunca okunacak kitaplar ve izlenecek filmlere yönelik görevlerin yer aldığı bölüm

Gelecek Derse Hazırlanalım → Gelecek derse yönelik hazırlık çalışmalarının verildiği bölüm

Doğrusunu Bilelim → Orijinal metinlerde yer alan yazım ve noktalama hatalarının doğrusuna yönelik bilgi ve etkinliklerin verildiği bölüm

Değerlendirelim → Dil becerilerinin değerlendirildiği bölüm

Tıklayalım → İlgili öğrenme çıktısına yönelik ve etkinliği destekleyen dijital içeriklerin verildiği bölüm

SİMGELER

 → Anlayalım (okuma ve dinleme/izleme) etkinlikleri

 → Anlatalım (konuşma ve yazma) etkinlikleri

→ "Değerlendirelim" bölümlerinde kullanılan ve Anadolu kilim motiflerinden esinlenilerek tasarlanan dereceleme ölçeği

 → İçerikle günlük hayatın ilişkilendirildiği bölüm

S. 99
S. 82
→ Birbiri ile ilişkili etkinliklerde ileri/geri oklar ve sayfa numaraları ile ilgili etkinliğin yönlendirildiği simgeler

 → Yazma ve konuşmaya yönelik ürün ile seçkileri içeren bir dosya oluşturulmasının hatırlatıldığı simge

 → Gelişim çizelgesi raporlarına ulaşımı sağlayan karekod simgesi

1. TEMA: DİLİMİZİN ZENGİNLİĞİ

ANAHTAR KAVRAMLAR

Türkçe, türkü, tekerleme, bilmece, mâni, ninni, atasözleri ve deyimler, merak, açık fikirlilik, akıcı okuma, söz varlığı, anahtar kelime, yüzey anlam, tahmin, kendini uyarlama (öz yansıtma)

TEMANIN METİNLERİ

Bir Kelime Seyyahı

Türkçenin Beyliği

Türküz, Türkçe Konuşuruz

Türk Dil Kurumu Sunar (Kaşık) (Dinleme/İzleme)

Azerbaycan-Türkiye (Okumak Gibisi Yok!)

EBA Tema Alanı

E-Özet

HAYDİ, BAŞLAYALIM!

- Anlamını beğendiğiniz veya söylemekten hoşlandığınız kelimeleri bir hazine sandığında saklayacak olsaydınız bu kelimeler neler olurdu? Söyleyiniz.
- "Sözlük" kelimesi yerine yeni bir kelime bulmanız gerekseydi o kelime ne olurdu? Arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Yandaki harf dizisini Türkçenin köklü ve zengin yapısını yansıtan kelime/kelime gruplarından hareketle örnekteki gibi tamamlayınız.

	D	
	İ	
TÜRKÜ	L	ER
	İ	
	M	
	İ	
	Z	ENGİNLİK

Metni sessiz okurken geçen yıl öğrendiğiniz "tahmin etme stratejisini" uygulayınız. Ardından numaralandırılmış yerlerde durarak "1. ANLAYALIM" bölümündeki ilgili soruya yönelik tahminlerinizi ve tahminlerinizin gerekçelerini yazınız.

Hatırlayalım

"Tahmin etme stratejisi", metnin ilerleyen bölümlerinde neler olacağını veya hangi bilgilerin verileceğini çeşitli ipuçlarını kullanarak tahmin etmeyi içerir.

BİR KELİME SEYYAHI

(Kaşgarlı Mahmut, Türk boylarını bir uçtan bir uca gezerek Türkçenin ilk sözlüğünü yazmıştır. Dîvânu Lugâti't-Türk adını verdiği eserde 7500 kelime ve bu kelimelerin geçtiği atasözü, deyim gibi dilimizin zengin söz varlığından örnekler mevcuttur. Okuyacağınız kısım, Kaşgarlı Mahmut'un çocukluğundan bir kesiti anlatmaktadır.)

Mahmut meraklı bir çocuktu. Duyduğu, gördüğü her şeyin neden ve niçinlerini araştırmayı çok severdi. Sevmekten de öte; bu onun için bir tutkuydu. Bazen gecenin bir yarısı yatağından kalkıp, evdekileri uyandırmamaya dikkat ederek dedesi Muhammet Buğra Han'ın büyük kütüphanesine girer, aklına takılan soruların cevabını araştırırdı. Eğer cevap bulamadıysa o gece sabahı zor ederdi. Uyanır uyanmaz da sorabileceği kişilere sorar, cevabını öğrenmeden rahat edemezdi.

Mahmut, medreseden çıktıktan sonra arkadaşlarıyla tepük oynamaya gitmişti. Bir süre oynadıktan sonra aklına bir soru takıldı: Bu oyuna neden tepük denmiş olabilirdi? 1

Top kendisine doğru geldiğinde arkadaşları ona bağırıyorlardı:

— Haydi Mahmut vursana! Haydi vur, vur!

Mahmut önündeki topa bakıp duruyor fakat aklına takılan sorudan başka bir şey düşünemiyordu. Arkadaşları hiç kıpırdamadan duran Mahmut'un bu hâline anlam veremedi hatta bir tanesi dayanamayıp yanına gitti. Mahmut, arkadaşını fark etmemişti bile. Düşünüyordu. "Neden başka bir şey değil de tepük?" Yanına gelen arkadaşı biraz kızgın:

— Ne diye durdun ki şimdi? Neden vurmuyorsun, diye sorunca Mahmut heyecanla,

— Buldum, buldum işte! Herhâlde topa vurduğumuz, teptiğimiz için bu oyuna da tepük denmiş, dedi.

Arkadaşı hiçbir şey anlamamıştı. Şaşkındı.

— Ne diyorsun sen ya?

Mahmut'un gözleri ışıl ışıldı. Arkadaşlarının yanından koşarak ayrılırken "Buldum, buldum işte!" diye bağırıyordu. Arkadaşları onun arkasından hayretle bakakaldı. Eve geldiğinde Rabia Hanım oğlundaki heyecanı fark etti. Ne olduğunu sormaya niyetlenmişti ki Mahmut annesine selam verip telaşlı bir şekilde odasına girdi. 2

Mahmut'un annesi Rabia Hanım, bilgili ve anlayışlı bir kadındı. Karahanlı Devleti'nin tanınmış âlimi Seyfettin Bezügvar'ın kızıydı. Mahmut'un babası Hüseyin Çağrı Bey, Karahanlı Devleti'nin ileri gelen soylu ailelerinden birine mensuptu. Mahmut'un dedesi Muhammet Buğra Han ise Karahanlıların hükümdarı olması beklenen kişiydi. Yakın zamanda Karahanlılar İslâmiyeti seçmişti. İslâmiyeti resmen kabul eden ilk Türk devleti olan Karahanlı Devleti; ilimde, edebiyatta ve sanatta güçlü bir varlık gösteriyordu.

(...)

Akşam yemeği zamanı gelmişti. Bütün aile sofrada toplandı.

Muhammet Buğra Han, torunu Mahmut'a karşı herkesten ayrı bir sevgi besler; onun gelecekte ülkesine çok büyük hizmetlerde bulunacağına inanırdı.

Mahmut da dedesine karşı saygıda kusur etmez, onu çok severdi. Torunuyla göz göze gelen Muhammet Buğra Han "Hayırdır!" anlamında bir göz işareti yaparak Mahmut'a ne olduğunu sordu. Mahmut da aynı şekilde gözünü kırparak bir işaret yaptı. Dedesiyle torunu arasında bir çeşit şifreli konuşma gelişmişti. Yemekten sonra konuşmak için anlaştılar. 3

Yemek bitiminde Mahmut ve dedesi dışarıya çıkıp avluda oturdular. Dedesi sormadan anlatmaya başladı Mahmut:

— Bugün neyi fark ettim biliyor musun dedeciğim?

— Neyi?

— Tepük oynuyoruz ya hani biz, onun adının nereden geldiğini buldum.

— Nereden geliyormuş?

— Biz tepük oynarken topa vurup ona tepiyoruz ya, işte tepmek fiiline ek getirilerek oyuna ad verilmiş. Yani tepmekten tepük olmuş.

Muhammet Buğra Han torununun gözlerindeki ışıltıyı iyi tanıyordu. Torununun sevincine ortak oldu.

— Aferin Mahmut, dedi ve alnından öptü.

— Bu bilgiyi de hazine sandığına attın mı peki?

— Tabii dedeciğim. Aklımdan gitmesin diye koşa koşa geldim, yazdım. Kimse görmeden de kaldırdım sandığıma, dedi ve gülümsedi.

— Bir aferin daha öyleyse. İnsan, gerçeğin bilgisine ulaşınca böyle kanatlanır işte... Öyleyse ben de seni ödüllendireyim, ne zamandır birlikte fidan dikelim istiyordun ya bu ara havalar çok uygun.

(...)

Mahmut dedesinin ve babasının himayesinde her yönüyle mükemmel bir şekilde yetişiyordu. Kaşgar'daki Hamidiye ve Saciye Medreselerindeki eğitimini başarıyla tamamlamıştı. Çalışma azmi ve disipliniyle bölgenin tanınmış hocalarından olan Şeyh İmam ez-Zahid Hüseyin'in takdirini kazanmıştı. İlme karşı büyük ilgi duyan Mahmut, gelecekte büyük bir âlim olacağının işaretlerini veriyordu.

Mahmut, ilimle meşgul olmayı sevdiği gibi ata binmeyi; kargı ve ok kullanmayı da çok seviyordu. Karahanlı Devleti'nin geleceğiydi Mahmut. Bu yüzden onun her yönüyle mükemmel yetişmesine özen gösteriliyordu. Mahmut da kendine verilen emeği boşa çıkarmıyor hem iyi bir savaşçı hem de büyük bir âlim olma yolunda emin adımlarla ilerliyordu.

Özgür ARAS TÜFEK

(Kısaltılmıştır.)

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uygun olmayan ifadelerin doğrusu şu şekildedir: • öte, • âdet (görenek), • İslamiyet

Değerlendirelim

a. Okuma sürecinizi aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir davranışı gerçekleştirme durumunuza göre puanınızı yay ayraç içine yazınız.

Ölçütler

( ) Kitap ile göz arasındaki mesafemi doğru ayarladım.
( ) Dik ve rahat bir şekilde oturarak okudum.
( ) Mırıldanmadan veya fısıldamadan okudum.
( ) Metnin devamında yaşanabilecek olaylara yönelik tahminde bulundum.

b. Aldığınız toplam puanı hesaplayarak aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

Aldığım toplam puan _____.

Kendime söz: Sonraki çalışmalar için _____

_____ gayret edeceğim.

Kendime aferin: _____

_____ konusunda çok iyiyim.

1. ANLAYALIM

a. Metnin içeriğine yönelik tahminlerinizi ve tahminlerinizin gerekçelerini yazınız.

Numaralandırılmış bölümlerle ilgili tahminlerim ve gerekçelerim:

1	2	3
Sizce oyuna tepük adının verilmesinin sebebi ne olabilir?	Mahmut, odasına neden telaşlı bir şekilde girmiş olabilir?	Mahmut ve dedesi hangi konu hakkında konuşacaklar?

b. Metni okuduktan sonra tahminlerinizin doğruluğunu kontrol ediniz. Tahminlerinizin her biri için aşağıda verilen gösterge üzerindeki siyah noktadan uygun ifadeye doğru gösterge ibresi (oku) çiziniz. Çizdiğiniz okun üzerine ait olduğu bölümün numarasını yazınız.

c. Tahmin ederek okumanın okuma becerinize etkisini aşağıdaki eğik yazılan ifadelerden uygun olanı daire içine alarak ve cümleyi tamamlayarak değerlendiriniz.

Tahmin ederek okuma, okuma becerimi *olumsuz etkiledi* / *hiç etkilemedi* / *olumlu etkiledi*
çünkü _____

2. ANLAYALIM

a. Yandaki karekodu okutarak "Akıcı Okuma" adlı içeriğe ulaşınız ve içeriği yönergeler doğrultusunda tamamlayınız.

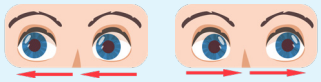
b. İçerikteki uygulamaları bir hafta boyunca her gün tekrar ediniz. Daha sonra "Bir Kelime Seyyahı" metnini yeniden okuyunuz.

Dinleme/İzleme

c. Akıcı okuma sürecinizi aşağıdaki ifadeyi tamamlayarak değerlendiriniz.

Metni yeniden okuduğumda ilk okumama göre _____
çünkü _____

ç. Göz kaslarınızı çalıştıracak uygulamaları yalnızca dijital ortamda değil, aşağıdaki yönergelerden hareketle günlük yaşamınızı sürdürürken de yapabilirsiniz. Bu uygulamaları düzenli olarak tekrar etmeyi unutmayınız.

Başınızı oynatmadan ve yavaşça önce sola, sonra sağa bakınız. Bu uygulamaya 15 saniye devam ediniz.

Başınızı oynatmadan ve yavaşça önce yukarı, sonra aşağı bakınız. Bu uygulamaya 15 saniye devam ediniz.

Başınızı oynatmadan gözlerinizle "0" rakamını çiziniz. Bu uygulamaya 15 saniye devam ediniz.

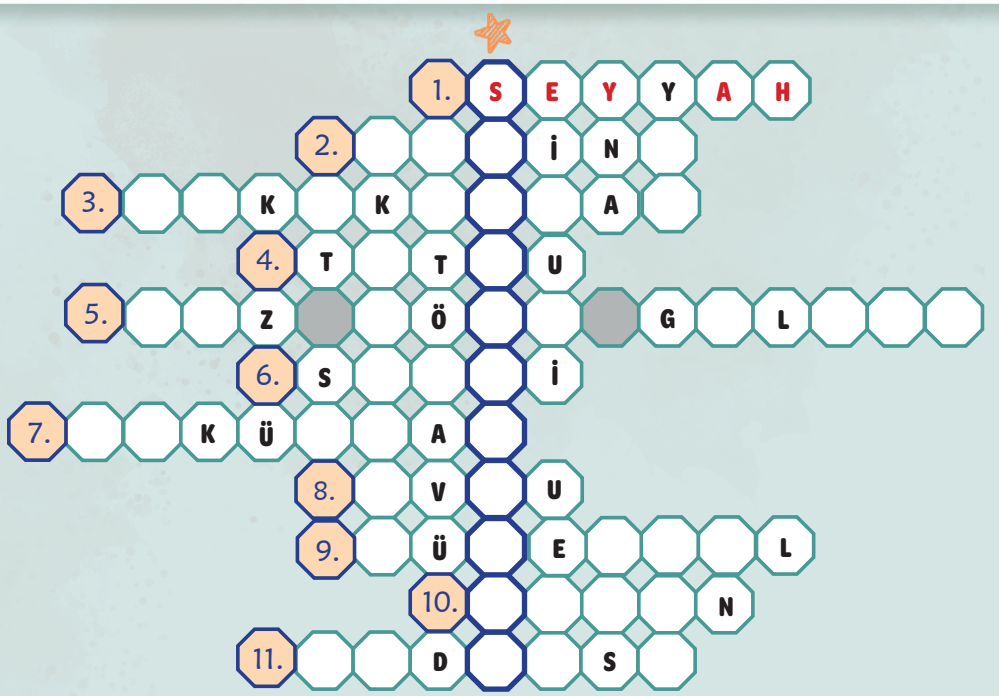
Başınızı oynatmadan gözlerinizle yatay şekilde 8 rakamını çiziniz. Bu uygulamaya 15 saniye devam ediniz.

3. ANLAYALIM

"Bir Kelime Seyyahı" adlı metinde geçen bazı kelime/kelime gruplarının anlamları aşağıda verilmiştir.

1. ~~Gezmek, tanımak, görmek, dinlenmek amacıyla geziye çıkan kimse; gezmen, gezgin~~.
2. Değerli şeylerin saklandığı yer; hazne.
3. Şaşkınlığa uğrayıp ne yapacağını bilmez durumda kalmak.
4. Güçlü istek ve eğilimin yöneldiği amaç.
5. Her iki tarafın bakışları karşılaşması anlamında bir deyim.
6. İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu; muhabbet.
7. Padişah, kral, hakan gibi taht sahibi devlet başkanı; yabgu.
8. Bir yapının veya yapı grubunun ortasında kalan üstü açık, duvarla çevrili alan.
9. Eksiksiz, kusursuz, harikulade bir biçimde.
10. Bir kimseye göre çocuğunun çocuğu.
11. İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.

Bu anlamların hangi kelime/kelime gruplarına ait olduğunu aşağıdaki bulmacada verilen harf ipuçlarından hareketle tahmin ediniz ve örnekteki gibi sırasıyla yazınız. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK (Türk Dil Kurumu) Güncel Türkçe Sözlük'ten, öğretmeninizden veya aile büyüklerinizden yardım alarak kontrol ediniz.

Bulmacayı tamamladığınızda yıldızlı sütundaki harfleri aşağıdaki boş kutulara soldan sağa sırasıyla yerleştiriniz ve şifreye ulaşınız.

ŞİFRE → Ö Ü / Ö Ü Ü Ü

4. ANLAYALIM

a. "Bir Kelime Seyyahı" adlı metnin konusu nedir? İşaretleyiniz.

☐ Mahmut'un kelimelere olan merakı ☐ Mahmut ve dedesi arasındaki bağ ☐ Tepük oyununun tarihi

b. Metinle ilgili aşağıdaki ifadelerin doğruluk durumunu belirleyiniz. Yanlış ifadelerin üzerini çizip doğrusunu metinden hareketle örnekteki gibi yazınız.

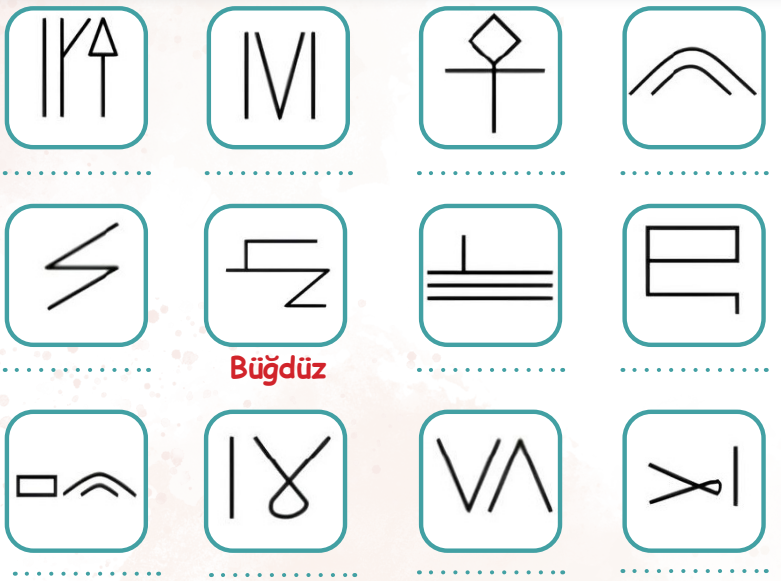
- Tepük, ~~elle~~ ayakla oynanan bir oyundu.
- Mahmut, aklına takılan soruların cevabını dedesinin kütüphanesinde araştırırdı.
- Mahmut'un öğrendiği kelimeleri topladığı bir hazine çantası vardı.
- Mahmut, Selçuklu Devleti'nin geleceğiydi.
- Mahmut, ok ve kargı kullanmayı çok seviyordu.

5. ANLAYALIM

a. Aşağıda Kaşgarlı Mahmut'un Türkçe sözlüğünde bahsettiği Türk boylarından bazılarının damgalarına yönelik ipuçları verilmiştir.

- Ünlü bir harfimizin küçük yazılışına benzeyen damga, Bayundur boyuna aittir.
- Peçenek ve Döğer boylarının damgalarında aynı işaretler vardır ancak boylardan birinde işaretlerden biri farklı yöne bakmaktadır.
- Üç işaretten oluşan ve işaretler birbirine bitişik düşünüldüğünde ünsüz bir harfimizin büyük yazılışına benzeyen damga, Kayı boyuna aittir.
- İğdir boyunun damgası şimşeğe benzemektedir.
- Bir işaretin yukarı ve aşağı bakan iki farklı hâlinden oluşan damga, Dodurga boyuna aittir.
- Çavuldur boyunun damgası arka arkaya duran bir küçük, bir büyük dağ şeklini andırmaktadır. Aynı şekil, yanında bir dikdörtgen ile Karaeyli boyunun damgasında da vardır.
- Üç paralel çizgisi olan damgayı Ala Yuntlu boyu kullanmaktadır.
- İçinde dörtgen olan şekil, Eymür boyunun damgasıdır.
- Bayat boyunun damgasında üçgen bulunmaktadır.
- Karaeyli ile Döğer boyuna ait damgalar yan yanadır.

b. Bu ipuçlarından hareketle damgaların hangi boylara ait olduğunu belirleyip örnekteki gibi yazınız.

c. Sınıfınız için bir damga oluşturacak olsaydınız nasıl bir damga oluştururdunuz? Damganızı yan taraftaki alana çiziniz ve sınıfta tanıtınız.

6. ANLAYALIM

a. Görsellerden ve başlığından hareketle izleyeceğiniz "Ortak Sözcüklerimiz, Ortak Dilimiz" adlı içeriğin konusunu tahmin ediniz. Ardından tahmininizi ve gerekçenizi aşağıya yazınız.

b. Yandaki karekodu okutarak "Ortak Sözcüklerimiz, Ortak Dilimiz" adlı içeriği izleyiniz.

c. Etkinliğin "a" maddesinde bulunduğunuz tahminlerin doğruluğunu ve gerekçelerinizin uygunluğunu değerlendiriniz.

Dinleme/İzleme

7. ANLAYALIM

"6. ANLAYALIM" etkinliğinde izlediğiniz içerikten hareketle aşağıdaki tabloyu tamamlayınız. Dilerseniz içeriği tekrar izleyebilirsiniz.

" " kelimesinin yazımı

Türkiye Türkçesi ile aynı olanlar	• Azerbaycan Türkçesi

1. ANLATALIM

a. Yan tarafta verilen uyarılara dikkat ederek aşağıdaki nefes tekniklerini uygulayınız.

Elinizde dev bir balon olduğunu hayal ediniz. Burnunuzdan derin bir nefes alıp karnınızı şişiriniz. Sonra bu nefesi ağzınızdan vererek balonunuzu şişirebildiğiniz son noktaya kadar şişiriniz.

Burnunuza bir tavşan gibi üç kez hızla hava çekiniz ve yine burnunuzdan uzunca bir nefes veriniz. Bu alıştırmayı üç kez tekrar ediniz.

Elinizde bir çiçek olduğunu düşününüz. Çiçeği derin bir nefesle koklayınız, nefesinizi verirken "f, m, s" seslerinden birini çıkarınız.

- Rahat ve dik bir pozisyonda oturmaya dikkat ediniz.
- Bir şey yiyip içerken diyafram ve nefes tekniklerini uygulamayınız.
- Bu teknikleri uygularken kendinizi hâlsiz hissederseniz veya başınız dönerse öğretmeninizi bilgilendiriniz.

b. Aşağıdaki tekerlemeleri düzgün ve hatasız söylemeye çalışınız. Tekerlemeleri tekrar tekrar söyleyerek hatalarınızı azaltabilirsiniz.

- Tekerleme uygulamalarını düzenli yapmaya dikkat ediniz.
- Tekerlemeleri yüksek ve net bir sesle söyleyiniz.
- Tekerlemeleri öncelikle hızlı değil, doğru söylemeye özen gösteriniz.
- Tekerlemeleri soluk almadan bitirmeye çalışmayınız, soluk alacağınız yerleri belirleyiniz.

Az kaz uz kaz boyunca kaz.

Getirince el getirir, yel getirir, sel getirir; götürünce el götürür, yel götürür, sel götürür.

Ekmeği ekmekçiye ver, bir ekmek de üste ver.

Tazıya tavşanı tutturan iki tarafın hay huyudur.

Gece penceredeki tekir kedi kendi tenceresindeki eti yedi.

Pasaklı pinpon pislikten paklandı.

Bir berber bir berbere bre berber geri gel diye bar bar bağırmış.

c. Aşağıya "Ç" ve "Ş" ile başlayan kelimelerden oluşan birer tekerleme yazınız. Öğretmeninizin belirlediği bir düzen içinde tekerlemelerinizi arkadaşlarınızın tekerlemeleriyle değiştirerek söylemeye çalışınız.

Ç-

Ş-

2. ANLATALIM

a. "Bir Kelime Seyyahı" metninde kullanılan noktalama işaretlerini inceleyiniz. Nokta işaretinden sonra metinde en çok kullanılan noktalama işareti hangisidir? Bu işaretin işlevleri hakkında neler biliyorsunuz? Söyleyiniz.

b. Aşağıdaki cümlelerde geçen virgüllerin hangi işlevlerde kullanıldıklarını inceleyiniz.

- O, Türkçenin zenginliklerini bilen biriydi.
- Evet, dersler başlıyor.
- Bu, benim gibi yazarlar için hiç kolay olmaz.
- Umduk, bekledik, düşündük.
- Peki, siz bu durum için ne düşünürsünüz?
- Her gün sabah erken kalkar, kahvaltısını yapardı.

c. Virgüllerin aynı işlevde kullanıldığı cümleleri belirleyiniz. Aynı işlevde kullanılan cümleleri gruplandırınız ve sembollerini aşağıya çiziniz.

1. Grup	2. Grup	3. Grup

ç. Defterinize virgülün öğrendiğiniz işlevlerine uygun kullanıldığı birer cümle yazınız.

3. ANLATALIM

a. Aşağıdaki adımlardan hareketle bir paragraf yazınız.

1. **Konunuzu belirleyiniz:** Bir kelime seyyahı olduğunuzu düşününüz. Nerelere gider, hangi kelimeleri toplardınız?/Bir kelime madeni keşfettiğinizi düşününüz. Bu madenden hangi kelimeler çıkardı, hangi kelimelere zor ulaşırdınız?/Diğer:

2. **Hedef kitlenizi belirleyiniz:** Türkçe öğrenmeye çalışan yabancılar/Okula henüz başlamamış çocuklar/Diğer:

3. **Yazma ortamınızı seçiniz:** Defter/Dijital ortam/Diğer:

b. Seçimlerinizden hareketle yazınızda uygun başlatma, sürdürme ve sonlandırma ifadelerini kullanmaya dikkat ediniz.

4. ANLATALIM

a. Bir not kâğıdına isminizin ilk harfiyle başlayan on kelime/kelime grubu yazınız. Bu kelime/kelime gruplarını belirlerken farklı kelime türleri (isim/fiil) veya kelime grupları (deyim, ikileme vb.) seçmeye dikkat ediniz.

b. Sıra arkadaşınızla not kâğıtlarınızı değiştiriniz. Arkadaşınızın not kâğıdında yazan kelime/kelime gruplarını kullanarak örnekteki gibi anlamlı bir cümle yazınız.

Şakacı Şair, Şirin Şapkasıyla Şenlikte Şiirle Şarkı okuyup Şekerpareleri Şerbetleyenlere Şaşırdı.

- Cümlelerinizi oluştururken saygılı ve nazik olunuz.
- Cümlelerinizde kâğıtta yazan kelime/kelime gruplarının tümünü kullanmaya çalışınız.
- Cümlelerinizde kâğıtta yer almayan kelime/kelime gruplarını mümkünse hiç kullanmayınız.
- Kâğıtta yer almayan bir kelime/kelime grubu kullanmanız gerekirse bu kelime/kelime grubunu anlatan bir görsel veya simge kullanabilirsiniz.

c. Cümlelerinizi sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız. Arkadaşlarınızın okuduğu cümlelerden birini seçiniz ve bu cümleyi seçme gerekçenizi aşağıya yazınız.

GÖREVİMİZİ BİLELİM!

Okulunuzdaki Türkçe öğretmenleri tarafından belirlenen listeden öğretmeninizle seçtiğiniz iki kitabı birinci dönemin sonuna kadar okuyunuz. Bu kitaplardan birini sınıfta arkadaşlarınızla çözümleyiniz. Diğer kitabı ise kendiniz çözümleyip öğretmeninize yazılı olarak sununuz.

Yine öğretmeninizle belirlediğiniz iki filmden birini sınıfta izleyip çözümleyiniz. Diğer filmi ise ailenizle izleyerek çözümleyiniz ve öğretmeninize yazılı olarak sununuz. Kitap ve film çözümlemeleriniz sırasında kitabın sonunda verilen formlardan yararlanabilirsiniz.

S. 163

HAYDİ, BAŞLAYALIM!

Bir zaman makinesiyle 13. yüzyıla gittiğinizi hayal ediniz. Günümüze dönerken yanınızda üç şey getirebilecek olsanız bunlar neler olurdu? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ağaç isem dalımsın salkım saçak
Petek isem balımsın (…)

Bedri Rahmi EYÜBOĞLU
(Kısaltılmıştır.)

Okuduğunuz şiirde dal ve ağaç arasındaki ilgiyi aşağıdakilerden hangisi daha iyi ifade etmektedir? İşaretleyiniz.

- ☐ Zıtlık
- ☐ Parça-bütün
- ☐ Problem-sonuç
- ☐ Karşılaştırma

Yukarıda verilen şiirde dal ve ağaç bağlantısına benzer bir yapı, başka hangi iki kavram arasında kurulmuştur? Söyleyiniz.

Okumaya başlamadan önce metnin görsellerini ve biçimini gözden geçiriniz. Okuma amacınızı göz önünde bulundurarak metni sessiz okuyunuz.

TÜRKÇENİN BEYLİĞİ

Balım Kız, Dalım Oğul, varalım gidelim, 13. yüzyılın Anadolusunu dolanalım, neler gördük, neler bildik söyleyelim, yurt dediğin bile bile sevilir, biz bugüne o günlerden geldik, yarınlara bugünlerden gideceğiz, ulusun güzel tarihi bir halk tekeridir ki, dünkü yolun izi var, yarma döner yüzü var.

Erzurum, Sivas, Kayseri, Konya, Türklerin çini bezek bezedikleri Selçuk kentleriydi ki, 13. yüzyılda Moğol kırımı geldi, Sivas yandı, Kayseri yıkıldı, duvar çöktü, çini kırıldı. (…)

Can gidici hey Dalım Oğul, gönül kalıcı hey Balım Kız. Bu sözde bir bilgelik var ki, 13. yüzyıl Anadolusunda dolaşılmadan olmaz, bu sözdeki halk özü o toprak gezilmeden anlaşılmaz.

Can gidici ki, Moğol kent basıp, kervan alıyor, ama gönül kalıyor. Gönül, gönül, kalıcı gönül, yalnızlık ağacının alıcı gönül! İşte Balım Kız, 13. yüzyıl Anadolusunda, Türk halkının bir direnci, bir dayanağı var ki, bunca kırıma, bunca yağmaya direniyor, dayanıyor: Gönül direncidir bu ve 13. yüzyıl gönül çağıdır. Hiçbir çağda Anadolu insanı, gönül denen yürek gücüne, yürek erincine ve de sevinin uçar kuşuna böylesine bağlanıp, böylesine değer vermemiştir.

(…) Anadolu Türk halkı, üç dala tutundu ki, biri kan gülü döşediği anayurda tutundu. Dağ başında, yol başında, buğday ekin, oba halkın deyip bu topraklardan sökülmemeye, bu topraklarda tutunmaya, yurdu bırakıp gitmemeye ant içti. Bir öbür dal da, Anadolu çarşısı idi ki, Anadolu Ahileri çarşıyı düzenlediler, dokumacılar, demirciler, çedikçiler, çadırcılar, urgancılar, semerciler, şekerciler, uncular, pekmezciler, helvacılar, terziler, kilimciler, tahtacılar, beşikçiler, deri tepicileri, iplik bükücüleri loncalar kurup, esnafı ve zanaatçıları çözülmekten, dağılmaktan korudular. Anadolu Türk halkı bir üçüncü dala daha tutundu ki, işte asıl bu dal, dili ile, yolu ile, töresiyle, yangın yağma, azgın sele, kötü yele direndi durdu. Bu dal gönül dalı idi. Anadolu Türklüğünü yok olmaktan, çözülmekten, dağılmaktan kurtardı. Bu dalı dikenler ve de bu dalı tutuşturanlar Anadolu erenleri idiler ki, Horasan'dan Türkçenin heybesini yüklenip, Türk töresini kuşanıp, yaya gelip, kaya gibi durdular; gönül suyunu dağdan verip, insanları arıttılar ve Türkoğlunun töresini yürüttüler.

(…)

Türkleri dil ve gönül bağıyla birlik tutmak, Türk törelerinin ateşini yeniden yakmak isteyenler Türkçenin heybesinden, hem gönülün kırmızı dutunu, hem de Türkçenin ballı dutunu birlikte çıkardılar, hele Oğuz beylerinden biri, bir ulusun yaşaması ile dil arasındaki bağı öyle anladı ki, saray dili, oba dili, çarşı dili bir olursa Türk halkı da birle birlik olur deyip, Konya çarşısında, Karaman çarşısında okuntu çıkardı, davul dövdürdü.

13. yüzyılın Anadolusunda gezerken, dil ve gönül bağının birliğine inanıp 13 Mayıs 1277'de, Türkçenin beyliğini ulusal devletin başına geçiren Karamanoğlu Mehmet Bey'in bu güzel işini övmeden geçmeyelim. (…)

"Bugünden sonra divanda, dergâhta, bârgâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır."

13. yüzyılın o kargaşa geçidinden, güzelim Türk halkı, işte böyle gönül çabasıyla, Türkçenin heybesiyle direne, dayana geçti… Ve de Balım Kız, Dalım Oğul, gönül ile dil ile obasını, çarşısını, yurdunu, töresini ve ala sancak devletini kurtardı.

Ceyhun Atuf KANSU

(Kısaltılmıştır.)

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uymayan ifadeleri öğretmeninizin yardımıyla bularak metin üzerinde düzeltiniz.

1. ANLAYALIM

Dinleme/İzleme

a. "Bakraç" denince aklınıza neler geliyor? Söyleyiniz.

b. Karekodu okutarak "Bakraç" adlı dijital içeriğe ulaşınız.

c. İçeriğin konusu nedir? Söyleyiniz.

ç. İçerikteki kahraman, "bakraç" kelimesinin anlamını tahmin etmeye çalışırken hangi yollara başvuruyor? Söyleyiniz.

2. ANLAYALIM

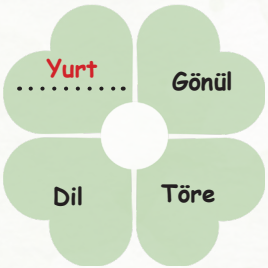
a. "Türkçenin Beyliği" metnini gözden geçiriniz ve anlamını bilmediğiniz kelime/kelime gruplarını belirleyiniz. "1. ANLAYALIM" etkinliğinden yola çıkarak bu kelime/kelime gruplarının anlamlarını tahmin ediniz.

Anlamını Bilmediğim Kelime/Kelime Grupları	Tahminlerim	
_____	_____	☆☆☆
_____	_____	☆☆☆
_____	_____	☆☆☆
_____	_____	☆☆☆
_____	_____	☆☆☆

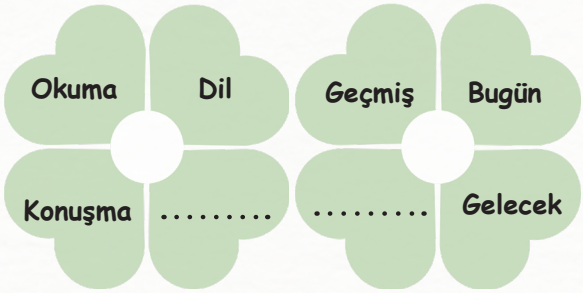
b. Kelime/kelime gruplarının anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Tahmininizin doğru cevaba yaklaşma durumuna göre yıldızları boyayınız (Üç yıldız "Tahminim doğru.", iki yıldız "Tahminim kısmen doğru.", bir yıldız "Tahminim doğru değil." ifadelerini karşılamaktadır.).

3. ANLAYALIM

a. Aşağıdaki kelime/kelime gruplarının bir arada olma gerekçesini belirleyip söyleyiniz. Bu gerekçeye uygun olacak şekilde metinden birer kelime/kelime grubu belirleyiniz ve bu gruplara örnekteki gibi ekleyiniz.

b. Eklediğiniz kelime/kelime gruplarından hangileri metnin içeriğini daha iyi yansıtmaktadır? Açıklayınız.

Hatırlayalım

Anahtar kelimeler, bir metnin içeriğini en iyi yansıtan kelimelerdir. Bu kelimeler ana düşünceyi de destekler.

4. ANLAYALIM

a. Okuduğunuz metni anlatmak için önemli olduğunu düşündüğünüz üç kelime/kelime grubu belirleyiniz. Bu kelimeleri etkinliğin "b" maddesindeki tabloya yazınız.

b. Aşağıdaki tabloyu belirlediğiniz ifadelerden hareketle tamamlayınız.

Kelime/Kelime Grubu	Sözlük Anlamı	Eş/Yakın Anlamlı Kelime	Çağrıştırdığı İfade	Deyim veya Kalıp Söz

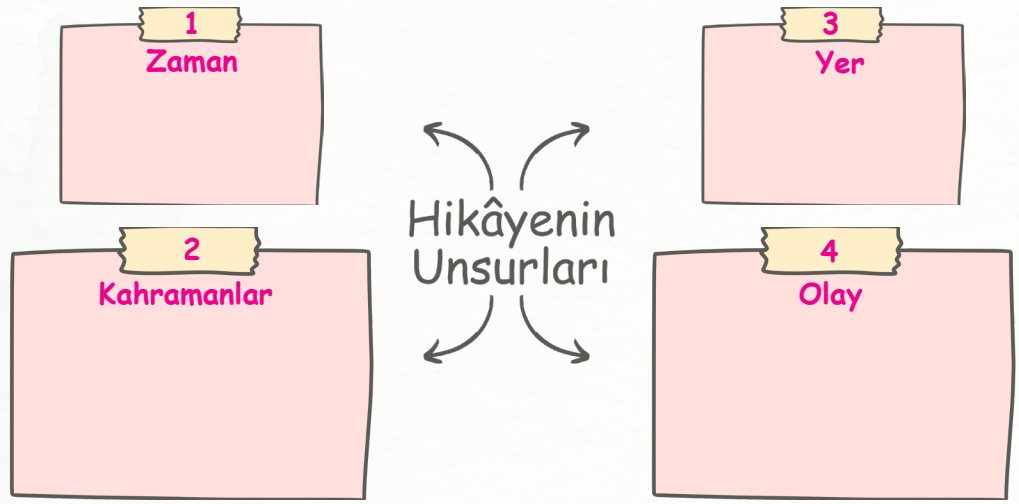
c. Metinde "gönül" ve "dil" kelimeleri arasında nasıl bir ilgi kurulmuştur? Söyleyiniz.

5. ANLAYALIM

a. Yandaki karekodu okutarak "Lafla Peynir Gemisi Yürür mü?" adlı içeriği izleyiniz.

b. İzlediğiniz içerikteki hikâye unsurlarını belirleyerek yazınız.

Dinleme/İzleme

c. İzlediğiniz içerikte yer alan kahramanlar arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

ç. Hikâyenin geçtiği şehir deniz kıyısında yer almasaydı olay örgüsü bu durumdan nasıl etkilenirdi?

1. ANLATALIM

a. Burnunuzdan derin bir nefes alınız, nefesinizi kısa bir süre tutunuz ve yavaşça veriniz. Ardından aşağıdaki cümleyi tek nefeste söyleyiniz.

"Bugünden sonra divanda, dergâhta, bârgâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır."

b. Yandaki ifadeleri yay ayraç içinde belirtilen hızda söyleyiniz.

Bugünden sonra (normal)
divanda, dergâhta, bârgâhta (yavaş)
mecliste ve meydanda (normal)
Türkçeden başka dil (yavaş)
kullanılmayacaktır. (normal)

c. Etkinliğin "a" maddesinde verilen cümleyi ses şiddetinizi aşağıdaki yönergeye göre biçimlendirerek seslendiriniz.

☐ Fısıldayarak ☐ Normal konuşma sesiyle ☐ Yüksek sesle

ç. Etkinliğin "a" maddesinde verilen cümleyi aşağıdaki durumlara uygun biçimde seslendiriniz.

Bir haber spikeri: Ciddi, net ve anlaşılır bir ton kullanınız.

Yaşlı bir bilge: Öğüt verir gibi, sakin ve vurgulu bir ton kullanınız.

Bir şair: Duygulu, yavaş ve anlamı hissettirerek okuyunuz.

Duyuru yapan kişi: Yüksek, dikkat çekici ve güçlü bir ses tonu kullanınız.

2. ANLATALIM

a. Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Bu görselleri anlatırken kullanabileceğiniz farklı kelime ve kelime gruplarını düşününüz.

b. Bu görseller hangi sesleri çağrıştırmaktadır? Söyleyiniz.

c. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözleri, daha etkili ifadelerle değiştirerek cümleleri yeniden söyleyiniz.

- Top cama vurunca cam tuzla buz oldu.
- Tencereden kaynayan sütün sesi geliyordu.
- Karların erimesiyle beslenen dere coşkuyla akıyordu.

ç. Bir doğa olayını ya da günlük bir durumu, farklı söz varlığı unsurlarını kullanarak (eş ve yakın anlamlı kelime, deyim, atasözü, kalıp söz, ikileme vb.) anlatınız.

3. ANLATALIM

a. Metinde geçen "Balım Kız, Dalım Oğul" ifadesini hatırlayınız. Daha önce buna benzer hangi sevgi ifadelerini duydunuz? Bu ifadeleri belirleyerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

b. Aile içinde kullanılan sevgi sözleri, arkadaşlar arasında kullanılan samimi hitaplar nelerdir? Bu sözler hangi duyguları ifade eder? Verilen soruların cevaplarına yönelik bir konuşma yapınız.

Konuşmanızda
- daha önce bildiğiniz ve duyduğunuz sevgi ifadelerini kullanmaya,
- anlatımınızı kendi deneyimlerinizle ilişkilendirmeye özen gösteriniz.

Değerlendirelim

a. Konuşmanızı aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir davranışı gerçekleştirme durumunuza göre yıldızlarınızı yay ayraç içine çiziniz.

Ölçütler

( ) Konuşmam açık ve anlaşılırdı.
( ) Konuşmamı kendi deneyimlerimle ilişkilendirdim.
( ) Konuşmamda daha önce duyduğum sevgi ifadelerine yer verdim.

b. Topladığınız yıldızları hesaplayarak aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

Topladığım yıldız sayısı _____ .

Kendime söz: Sonraki çalışmalar için _____

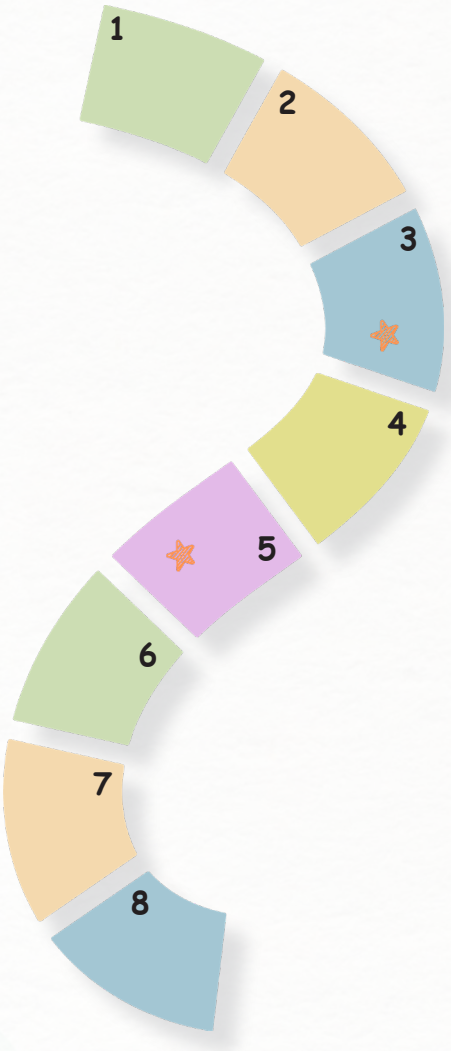
_____ gayret edeceğim.

Kendime aferin: _____

_____ konusunda çok iyiyim.

4. ANLATALIM

"Dilimiz Türkçe" adlı bir yarışmaya katıldığınızı düşününüz. Numaralandırılmış soruların cevaplarını aşağıdaki kutulara yazarak ilerleyiniz. 5 dakika süreniz olduğunu, her kutunun puan değerinin 10 olduğunu, yıldızlı kutuların iki katı puan kazandıracağını unutmayınız.

1. "Yeni nesil yarı yapışkan eğlence hamuru" olarak tanımlanan slime (sılaym) kelimesi için Türkçe karşılık yazınız.

---

2. Hangi kelimeyi kullanmayı tercih edersiniz?

a) Tıpkıçekim **b)** Fotokopi

3. "Böcekler, sürüngenler ve bazı bitki türlerinin yaşadıkları doğal alanların taklidi olan akvaryum benzeri yapay yaşam alanları" olarak tanımlanan teraryum kelimesi için Türkçe karşılık yazınız.

---

4. Cüneyt ARKIN için hangi kelimeyi kullanmayı tercih edersiniz?

a) Yıldız **b)** Star

5. "1. Voleybol ve teniste topu yukarıdan aşağıya doğru sertçe vurma; küt. 2. Basketbolda yakın mesafeden topu sertçe sepete geçirme." olarak tanımlanan smaç (sımaç) kelimesine Türkçe karşılık yazınız.

---

6. Hangi kelimeyi kullanmayı tercih edersiniz?

a) Drone (Dıron) **b)** Uçangöz

7. "Bir otomobilin arkasına takılan veya hem taşıt hem konut olarak kullanılan üstü kapalı, ev özelliğinde araç."olarak tanımlanan karavan kelimesine Türkçe karşılık yazınız.

---

8. Hangi kelimeyi kullanmayı tercih edersiniz?

a) Mouse (Maus) **b)** Fare

5. ANLATALIM

a. Aşağıdaki cümleleri sesli okuyunuz. Bu sırada anlam bütünlüğünü korumak için nerelerde durakladığınıza dikkat ediniz.

- Türkçe dersini severim demiş.
- Kütüphaneye uğramayı unutmayın diyerek sınıftan çıktı.
- Ayakkabılarını giydi. Kapıda bekleyen ninesine

— Yarın da masal anlatacak mısın, diye sordu.

b. Üç virgül (,) hakkınız olsaydı bu virgülleri cümlelerde nerelere yerleştirirdiniz? Cümlelerin üzerinde gösteriniz.

6. ANLATALIM

a. Aşağıdaki tabloyu inceleyiniz.

	Virgülün İşlevi	Örnek Cümle
	Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur.	Atatürk, Türk dili dillerin en zenginlerindendir (,) dedi.
	Konuşma çizgisinden sonraki alıntı cümlenin bitimine konur.	— Türkçenin en uzun kelimesi nedir (,) diye sordu.
	Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur.	Elindeki sözlüğü uzattı. Öğrencisine (,) — Dil her kapıyı açar, dedi.

b. Tablodan hareketle aşağıdaki cümlelerde renkli yazılmış virgüllerin hangi amaçla kullanıldığını belirleyiniz. Virgülün aynı amaçla kullanıldığı cümleleri gruplandırınız.

1. Bu deyimin hikâyesini merak ediyorum, demiş.	2. — "Kendi Gök Kubbemiz" adlı kitabı okuyalım, diye teklif etti.	3. Kelimeler atalarımızın işlediği söz mücevherleridir, diyor.
4. Eve hızlıca geldi. Alt komşusuna, — Akşamki mâni atışmasına yetişelim, dedi.	5. Bebeğimi hep ninniyle uyuttum, diyor.	6. Öğretmenine, — Bugün hangi türküyü dinleyeceğiz, diye sordu.
7. — Tekerlemeler akıcı konuşma becerinizi geliştirir, dediler.	8. Sözlüğü uzattı. Arkadaşına, — Kelime tahmin etme oyununa ne dersin, diye sordu.	9. — Bilmecenin cevabını buldun mu, dedi.

c. Bu grupları oluşturan cümlelerin numaralarını etkinliğin "a" maddesindeki tablonun ilk sütununa yazınız.

ç. Defterinize virgülün öğrendiğiniz işlevlerine yönelik birer cümle yazınız.

7. ANLATALIM

a. Aşağıdaki cümlede altı çizili ifadenin işlevini fark etmeye çalışınız. "Türküler söylemek" ile "türküler de söylemek" arasındaki farkı aşağıya yazınız.

• O akşam dedem türküler de söylemişti.

b. Aşağıdaki cümleyi sesli okuyunuz, ardından altı çizili ifadeyi çıkarıp cümleyi tekrar okuyunuz. Cümlede geçen altı çizili ifadenin işlevini arkadaşlarınızla tartışınız.

• Türkülerde neşe, keder, umut var.

c. Öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki cümlelerde altı çizili ifadelerin yazımındaki farkı belirleyip söyleyiniz.

• Öğretmen, kardeşime kitap da hediye etmiş.
• Kitapta güzel bilmeceler var.

ç. Okuduğunuz metinden ayrı yazılan "da/de" ve bitişik yazılan "-da/-de/-ta/-te" örnekleri bulunuz. Bu örneklerin yer aldığı birer cümleyi defterinize yazınız ve bunların neden ayrı ya da bitişik yazıldığını arkadaşlarınızla tartışınız.

GÖREVİMİZİ BİLELİM!

• Bir kelimenin anlamını merak ettiğinizde ilk başvurduğunuz kaynak ne olur?
• Bir sözlük acaba hangi bölümlerden oluşur?
• Sözlük türleri nelerdir?

Kütüphaneler, güvenilir genel ağ adresleri, öğretmenleriniz, konuya dair bilgi sahibi olan büyükleriniz vb. kaynaklardan ulaşabileceklerinizi belirleyiniz. Bu kaynaklardan yararlanarak farklı sözlük türlerine yönelik metinler bulmak amacıyla araştırma yapınız. Araştırmanız sırasında yukarıdaki sorulardan yararlanabilirsiniz.

Araştırma süreciniz boyunca gerekli gördüğünüz noktaları defterinize not alınız. Ulaştığınız kaynaklardan yeterli bilgiye erişemediğinizi düşünüyorsanız farklı kaynakları araştırmanıza dâhil edebilirsiniz.

S. 48

BİRLİKTE UYGULAYALIM!

Merhaba Arkadaşlar,

Bu bölümde bazı stratejileri uygulamalı şekilde öğreneceğiz. "Strateji", önceden belirlenen bir amaca ulaşmak için tutulan yol, izlem demektir. Dersimizde öğrendiğimiz her strateji bizi amacımıza bir adım daha yaklaştıracak, ufkumuzu genişletecek, anlama/anlatma becerilerimizi geliştirecek ve böylece harika işler başarmamıza rehberlik edecek. Hazırsanız ilk stratejimizle başlayalım.

Küçük dilimiz neredедir, neden vardır ve ne işe yarar?

"İki kulak bir dil için." atasözünü duyunca aklımıza neler gelir?

"Dil" sözcüğü hangi anlamlara sahiptir?

Peki, "dilinin ucuna gelmek" deyimini hangi durumlarda kullanırız?

Bu soruların cevapları açıklayıcı metin yapısına bağlı. Yani merak ettiğimiz her şey aslında "açıklama"ya ihtiyaç duyar. Peki, merak ettiğimiz bilgilere nereden ulaşabiliriz? Evet, bildiniz: Şu an elimizde tuttuğumuz ders kitabımız başvuracağımız kaynaklardan biri. Bunun yanı sıra kullanma kılavuzları, dilekçeler, haber metinleri, duyuru ve ilanlar, ansiklopediler açıklayıcı metin yapısının kullanıldığı kaynaklardan başlıcalarıdır.

Güvenilir genel ağ adresleri, blog sayfaları vb. çoklu ortam kaynakları da açıklayıcı metin yapısını kullanarak merak ettiğimiz konularla ilgili çeşitli bilgiler verir.

Açıklayıcı metinler bir konuda bilgi vermek, bir işin nasıl yapılacağını göstermek ya da bir durumun neden önemli olduğunu anlatmak gibi amaçlar için yazılır. Peki, bu metinleri basit bir bilgi yığını olmaktan çıkarıp ilgi çekici hâle getiren strateji nedir? Bu soruya cevap verdiğimizde açıklayıcı metin yapısını da tanımış olacağız. Böylece kendimiz açıklayıcı bir metin yazmak istediğimizde planımızı bu yapıyı kullanarak hazırlayabiliriz.

Açıklayıcı metinler üç bölümden oluşur:

Tanıtım	Konu genel hatlarıyla tanıtılır, temel bilgiler verilir.
Açıklama/Detaylandırma	Konu detaylandırılır, örnek ve açıklamalarla desteklenir. Gerekiyorsa alt başlıklar kullanılır.
Sonuç	Metnin ana fikri özetlenir ve vurgulanan önemli noktalar yeniden hatırlatılır.

Açıklayıcı metinleri daha iyi anlamak için bilgileri düzenlemek büyük önem taşır. Önemli bilgileri belirleyip bunları tablolar, kavram haritaları veya grafik düzenleyiciler ile görselleştirebiliriz. Bu yöntem, öğrendiğimiz bilgileri daha iyi hatırlamamıza ve anlamamıza yardımcı olur.

O zaman haydi, açıklayıcı metinlerin nasıl oluşturulduğunu ve bilgiyi nasıl etkili bir şekilde sunduklarını dört güzel metinle keşfedelim.

Öğretmenimiz; "Karagöz" adlı metinde bilgilerin nasıl düzenli ve mantıklı bir şekilde verildiğini, metindeki bilgilerin hangi alt başlıklar altında toplandığını belirlerken aşağıdaki sorulardan yararlanacak. Öğretmenimiz sesli düşünürken biz de onu can kulağıyla dinleyelim ve gerekli gördüğümüz yerleri "Notlarım" bölümüne kaydedelim.

- Metinde bilgi verilen varlık, durum veya kavramlar nelerdir?
- Metnin ilk bölümünde hangi genel bilgiler veriliyor?
- Açıklama/detaylandırma bölümünde neler anlatılıyor?
- Sonuç bölümünde ana fikir nasıl özetleniyor ve hangi önemli bilgiler hatırlatılıyor?

Notlarım

KARAGÖZ

Türk halk tiyatrosunun en önemli bir kolu Karagöz olarak bilinen, hayal veya gölge oyunudur. Halk düşünce, felsefe ve yaşayışının örneklerinin sergilendiği bu dal, yüzlerce yıllık bir geçmişe sahiptir. Ancak bu tür gölge oyunlarının diğer ülkelerde de çok eski tarihlere dayandığı bilinmektedir. Başka Uzakdoğu ülkelerinde benzerleri olsa da, Karagöz adıyla-sanıyla, tipleriyle, sazı-sözüyle, olayları ile tamamen bize özgü bir temaşa, bir seyir, bir eğlence dalı olup çıkmıştır. Amacı eğlendirmek, seyredenlere hoşça vakit geçirtmek, seyircinin gündelik dert ve tasalarından uzaklaşmasını sağlamak, Türkçenin inceliklerini ve kıvraklığını göstermek, kelime oyunlarıyla dili sevdirmek olarak gösterilen bu halk tiyatrosu dalı, günümüzde sayılı sanatçılarla ayakta durmağa çalışmaktadır.

Karagöz oyununda baş oyuncular iki kişidir: Karagöz ile Hacivat! Karagöz saf, içi dışı bir, düşündüğünü bir art niyeti olmaksızın hemen dobra dobra söyleyen, biraz kaba ama sevecen, dürüst, dünyaya metelik vermeyen bir kişidir. Tahsili yoktur, doğru-dürüst bir işi veya mesleği de bulunmaz. Oburluğu ile tanınır; üstüne vazife olsun olmasın her olaya karışmak ister. Bu yüzden başına binbir türlü belâ gelir, sıkıntıya düşer.

Hacivat ise aklı başında, tahsil görmüş, Türkçe'den başka Arapça, Farsça bilen, âlim geçinen, ukâlalıklar yapan, çok bilmiş, ağzından parlak ve süslü sözler dökülen, hikmetler savuran, uysal, her zor durumdan kurtulmasını bilen, yardımsever, çevresi geniş, her makamda tanıdığı olan, çelebi bir kişidir. Karagöz ile konuşurken söylediklerini rahatlıkla anlayıp kavrayamayınca, sözü onun anlayacağı bir yolla söyler, anlaşmaya çalışır.

Bu oyunda diğer tipler arasında Çelebi, Zenne, Tiryaki, Beberuhi, Tuzsuz Deli Bekir, Sarhoş ile mahallî kişilikler yer almaktadır. Ayrıca halk edebiyatında hikâyeleri anlatılan Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre, Leyla ile Mecnun zaman zaman perdede görünürler. Mahallî kişilikler oyunlarda sadece yerel ağız özellikleri, giysileri, davranışlarıyla komik unsur olarak karşımıza çıkarlar. Oyundaki asıl olayda pek rolleri yoktur, olsa da önemli değildir.

Karagöz oyunlarında konular genellikle hayatın içinden alınır. Günlük hayatta karşılaşılan olaylar, olay içindeki zıtlaşmalar, komiklikler vurgulanır, içinden çıkılmaz gibi görünen durumlar yaratılır, kargaşa ve anlaşmazlıklar sürüp gidecek gibi görünürken, Hacivat akılcı bir çözüm bulur, herkes sonuçtan memnun olur. Seyredenler de saatler süren bu meraklı oyundan mutlu, eğlenmiş ve dinlenmiş olarak, yüzünde gülücüklerle tiyatrodan ayrılır. (...)

Genel ağdan alınmıştır.
(Kısaltılmıştır.)

Doğrusunu Bilelim

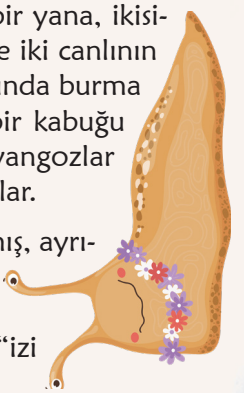
Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uygun olmayan ifadelerin doğrusu şu şekildedir: • Türkçeden, • adıyla sanıyla, • bela, • doğru dürüst, • ayakta durmaya, • ukalalıklar

Oturma düzenimize en uygun şekilde 4-6 kişilik gruplar oluşturalım. Öğretmenimizin rehberliğinde sıradaki metni grup olarak okuyalım. Bundan sonraki görevlerimiz şunlar:

1. Metnin tanıtım, açıklama/detaylandırma ve sonuç bölümlerini belirleyelim.
2. Önce düşünüp tartışalım, sonra ortak bir karara varalım.
3. Bölümlerde neler anlatıldığını kalem şeklinde verilen şemaya yazalım.
4. Belirlediğimiz yönlere ilişkin önemli bilgileri bir kavram haritası, tablo veya grafik düzenleyici kullanarak grup arkadaşlarımızla yerleştirelim.
5. Grup arkadaşlarımızın fikirlerine değer verelim, onları saygı ve merakla dinleyelim.
6. Öğretmenimizin geri bildirimleri doğrultusunda çalışmamıza son hâlini verelim.

GÖZÜ BOYNUZ İLE İZİ YALDIZ

Salyangoz ve sümüklüböceği insanlar hep karıştırırlar. Hatta karıştırmak bir yana, ikisinin aynı hayvan olduğu bilgisizliği oldukça yaygındır. Dilimizde, yörelere göre iki canlının farklı adları da vardır. Salyangoza Anadolu'da "fişkene" derler. Salyangoz, sırtında burma evi, kavkısı, yani sırtında kabuğu olandır. Sümüklüböceğin içine saklandığı bir kabuğu yoktur. Tırnaklarımız kadar küçük bir kabuk vardır sırtında. Bu yüzden salyangozlar kabuklarının içine, sümüklüböcekler de kış günleri kapalı, izbe yerlere saklanırlar.

Halkımız salyangoz ve sümüklüböcek adlarını bu hayvanlara yakıştıramamış, ayrıca konulan adlar yumuşakçalara da bir tanımlama getirsin diye, salyangozun gözleri boynuzsu çıkıntıların ucunda olduğu için "gözü boynuz", sümüklüböcek de yürürken arkasında parlak bir salgı bıraktığı için "izi yaldız" demişler.

(...)

Bellek tembelliği ya da kolay konuşma alışkanlığı adı altında tanımladığımız, son yıllarda telefon mesajları ve ikonlarıyla da yaşamımıza giren bu yazma ve konuşma alışkanlığının sözcüklerinden biri de "kabuk"tur.

Kabuk: Bir şeyin üstünü kaplayan, saran, dış etkenlere karşı koruyan sert tabaka. Örnek vermek gerekirse, dünyamızın çevresini saran kabuğun adı, yerkabuğu. Kaplumbağa, kurbağa, salyangoz, ağaç, ipekböceği, eklembacaklılar, ayçiçeği, fındık, ceviz, ahlat ve meyvelerin üstünü örten her şeye "kabuk" diyoruz. Oysa bütün dillerde bu kabukların ayrı ayrı adları bulunuyor. Bizde de pek çoğunun farklı adları var. Ama biz bu adları kullanmayıp her şeye bir kuyruk takar gibi arkasına bir kabuk eklediğimiz için, kolay konuşma alışkanlığımız sözcük dağarcığımızın gelişmesini engelliyor ve kötü bir Türkçeyle konuşmamıza neden oluyor.

Çok basit bir örnek: Kaplumbağa kabuğunun adı sözcüğünün içinde saklı, "bağa." Susuz kaldıklarında kabukları kuruduğu için kurbağanın derisinin adı da "bağa." Biz yerde ölmüş bir kaplumbağanın "bağa"sını gördüğümüz zaman arkadaşımıza, "Bak bir kaplumbağa kabuğu" diyoruz. Kaplumbağa sözcüğünde "bağa" yerine kabuk sözcüğünü koysak, hayvanın adı kaplumkabuk olacak. Biz de aynen şöyle söyleyeceğiz: "Bak gördün mü, bir kaplumbağa kabuğu." İşte bu yüzden, bu sözcükleri yerinde ve doğru kullanmalıyız.

Kabuk sözcüklerine örnekler:

Kapçık: Tahıl tanelerinin ve ayçiçeğinin üzerini örten kabuk.

Kitin: Böcek kabuğu.

Kırış: Meyve kabuğu.

Kışır, kışrı: Ağaç kabuğu.

Gak: Ahlat kabuğu.

Kavkı: Salyangoz kabuğu.

Koza: İpekböceğinin kabuğu.

Bağa: Kaplumbağa ve kurbağa kabuğu.

Yalvaç URAL
(Kısaltılmıştır.)

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uygun olmayan ifadelerin doğrusu şu şekildedir: • İpek böceğinin

Grupça aldığımız kararlardan hareketle metnin bölümlerinde neler anlatıldığını aşağıdaki şekil üzerine yazalım.

Belirlediğimiz önemli bilgileri aşağıda tablo, kavram haritası, grafik düzenleyici vb. ile görselleştirelim.

Oturma düzenimize en uygun şekilde 2-3 kişilik gruplar oluşturalım. Sıradaki metni okuyalım. Öğretmenimiz bu adımda gerekmedikçe çalışmamıza müdahale etmeyecek ancak ihtiyacımız olursa ondan yardım isteyebiliriz. Bu sırada dikkat etmemiz gerekenler ise şunlar:

1. Açıklayıcı metin yapısını çözümlerken nelere odaklanmamız gerektiğini grup arkadaşlarımızla hatırlayalım.
2. Metni çözümlerken önceki uygulamalarda izlediğimiz aşamaları takip ederek görevleri yerine getirelim.
3. Grup arkadaşlarımızın fikirlerine değer verelim, onları saygı ve merakla dinleyelim.
4. Önce grup arkadaşlarımızla konuşup tartışalım ancak bu adımda ortak bir karara varmamıza gerek yok. Her birimiz belirlediğimiz yönlere ilişkin verilen önemli bilgileri kendi defterimizde bir kavram haritası, tablo veya grafik düzenleyiciye yerleştirelim.

TÜRK DİLİ, TARİHİ VE KÜLTÜRÜNE IŞIK TUTAN TONYUKUK YAZITI

Tonyukuk Yazıtı'nı Tanıyalım

720 yılında dikildiği düşünülen Tonyukuk Yazıtı, 732'de dikilen Kül Tigin Yazıtı ve 735 yılında dikilen Bilge Kağan Yazıtı ile birlikte Türk tarihinin ve edebiyatının ilk yazılı eserleri olarak bilinen Orhon Yazıtları'nı oluşturur. Kül Tigin ve Bilge Kağan II. Doğu Türk Kağanlığı'nın hükümdarları arasında yer alır. Tonyukuk ise İlteriş Kağan, Kapgan Kağan ve Bilge Kağan zamanında vezirlik yapmış bir devlet adamıdır.

Günümüzde Moğolistan'ın Karakurum şehri civarında Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) tarafından yaptırılan Orhun Yazıtları Müzesi'nde sergilenen bu yazıtlar, Orhon (Yenisey) Irmağı'nın eski yatağının yakınlarında bulunduğu için bu isimle anılıyor. (...)

Vezir Tonyukuk'un yaşadığı döneme ait tarihî olaylara yer verilen yazıtta bağımsızlık için çekilen sıkıntılar ve verilen mücadelelerin yanı sıra elde edilen başarılarda Tonyukuk'un etkisi anlatılıyor. Tonyukuk, İlteriş (El-teriş: bir milleti bir araya getiren, ulus kuran) Kağan ve Kapgan (Kap-: al-, kapgan: alan, fetheden) Kağan'ı kendisinin tahta oturttuğunu, onlarla birlikte devletin devlet, milletin de millet olduğunu belirtiyor.

Tonyukuk Yazıtı tarihî bir belge olmanın yanı sıra Türkçe yazılmış ilk kaynaklardan biri olduğu için Türk dilinin özelliklerini yansıtması bakımından dilbilim ve edebiyat açısından da önemli bir kaynaktır. Yazıt ayrıca dil ve anlatım özellikleri bakımından birtakım folklorik unsurlar da içeriyor. Örneğin Tonyukuk Yazıtı'nın 13. ve 14. satırlarında bir şeyin ince olunca kolaylıkla bükülecegi ve kırılacağı, kalın olursa parçalanmasının güçleşeceği yazılıdır. Yüzyıllar boyunca nesilden nesile aktarılan Tonyukuk'un sözleri bir halk hikâyesine de konu olmuştur.

Hikâyede ihtiyar bir köylü, birbiriyle iyi geçinemeyen oğullarını çağırıp onlara ince birer dal verir ve kırmalarını ister. Oğullar ince dalları kolaylıkla kırar. Köylü bu defa onlara demet hâline getirdiği ince dalları verir ve kırmalarını ister. Ne var ki bu defa oğulları ellerine tutuşturulan demetlerdeki ince dalları kıramaz. İhtiyar köylü oğullarına, Vezir Tonyukuk'un 1300 yıl önce yazıtında yer verdiği sözle açıklama yapar: "Tek başınıza birer ince dal gibisiniz, ayrı durursanız sizleri kırmak kolay olur. Bir arada bulunur, birlik olursanız güçlü olursunuz" der. Aynı durumu betimlemek için dilimizde "Birlikten kuvvet doğar" ve "Bir elin nesi var, iki elin sesi var" benzeri sözler de kullanılır.

Genel ağdan alınmıştır.
(Kısaltılmıştır.)

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uygun olmayan ifadelerin doğrusu şu şekildedir: • dil bilimi • 13 ve 14. satırlarında • İş Birliği

Tebrikler! **Stratejiyi nasıl kullanacağımızı artık öğrendik. Şimdi kitabımızdaki "Güzel Türkçemiz" metnini okurken bu stratejiyi kendi başımıza uygulayalım. Bakalım metnin tanıtım, açıklama/detaylandırma ve sonuç bölümlerini bulabilecek miyiz?**

1. Metni çözümlerken önceki uygulamalarda izlediğimiz aşamaları takip ederek görevleri yerine getirelim.
2. Belirlediğimiz yönlere ilişkin verilen önemli bilgileri kendi defterimizde bir kavram haritası, tablo veya grafik düzenleyiciye yerleştirmeyi unutmayalım.

GÜZEL TÜRKÇEMİZ

Sevgili arkadaşlar, bizler 'bilgi çağı' denen bir dönemde yaşıyoruz. Çağımızda bilim ve teknoloji, insanların başını döndürecek bir hızla gelişiyor, ilerliyor. Bilim ve teknolojideki bu gelişmeler, dilimize yabancı dillerden pek çok sözcük girmesine neden oluyor. Türk ulusu olarak da bizlere konuşurken ve yazarken, dilimize giren bu yabancı sözcüklere karşılık Türkçe olanlarını kullanmak düşüyor.

(...) Bir dil zenginleşmesi, o dilin yabancı sözcüklerden arındırılması kadar, o dile yeni sözcükler kazandırılmasına, sözcüklere yeni anlamlar yüklenmesine bağlıdır. Türkçemiz sözcük türetmeye oldukça elverişli bir dildir. Örneğin 'faks' makinesiyle ilk kez karşılaşan bir arkadaşımıza, bu makinenin adı 'belgegeçer' dersek, bu arkadaşımız belleğinde önce 'belge' ve 'geçer' sözcüklerini anlamlandıracak ve makinenin işlevini daha kolay kavrayacaktır; çünkü bu sözcükleri tanımaktadır. Oysa günümüzde pek çok insan, 'belgegeçer' sözcüğünü değil 'faks' sözcüğünü tercih etmektedir.

Atatürk'ün Cumhuriyet'i kurduğu ilk yıllarda yaptığı çalışmaların başında Türk Dil Kurumu'nun kurulması gelir. Türk Dil Kurumu 12 Temmuz 1932'de kurulmuştur. Bu kurumun amacı, Türkçemizin öz güzelliğini ve zenginliğini ortaya çıkarmak, onu yeryüzü dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe eriştirmektir.

Türk Dil Kurumu ilk toplantısını 26 Eylül-5 Ekim 1932 tarihleri arasında yapar. Bu toplantılara 'Birinci Dil Kurultayı' denir. Birinci Türk Dil Kurultayı'na bilim adamı, gazeteci, yazar, sanatçı ve devlet adamı olmak üzere yurdun dört bir yanından dokuz yüzden fazla kişi katılır. Atatürk kurultay baştan sona izler.

İşte bu kurultayın açılış günü olan 26 Eylül, her yıl ülkemizde 'Dil Bayramı' olarak kutlanmaktadır. Sizler de bu bayramı dilimizin inceliklerini ve güzelliklerini daha iyi kavrayabilmek için bir kitap daha okuyarak kutlayabilirsiniz.

Öncü Çocuk dergisinden alınmıştır.

(Kısaltılmıştır.)

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uygun olmayan ifadelerin doğrusu şu şekildedir: • "bilgi çağı" • "faks" • "belge" • "geçer" • "belgegeçer" • "Birinci Dil Kurultayı" • "Dil Bayramı"

Gelecek Derse Hazırlanalım

Geçmişten günümüze Türkçenin gelişimine katkıda bulunmuş isimleri araştırınız, araştırma sonuçlarınızı defterinize not ediniz.

HAYDİ, BAŞLAYALIM!

Türkçe benim evimdir. Türk dili mənim evimdir. Türk tili menin üyüm.

Yukarıdaki cümleler hakkında hangileri söylenebilir? İşaretleyiniz.

- ☐ Aynı anlama sahip cümlelerdir.
- ☐ Her cümle eşit sayıda kelimeden oluşmaktadır.
- ☐ "Men" kelimesi "ben" anlamına gelmektedir.

"Dünya dili Türkçe" ifadesinden ne anlıyorsunuz? Söyleyiniz.

Aşağıdaki ifadeler, kutu içinde verilen sayılarla tamamlanacak olsa hangi ifadeye hangi sayı yazılabilirdi? Tahminlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

6, 12, 220, 600

Türkçemiz yaklaşık _____ milyon kilometrekarelik bir coğrafyada konuşulmaktadır.

Dilimiz _____ milyondan fazla kişi tarafından konuşulmaktadır.

Türkçemizde _____ bini aşkın söz varlığı bulunmaktadır.

Öğretmeninizin örnek okumasını dikkatle dinleyiniz. Ardından şiire hâkim olan duyguya uygun bir vurgu ve tonlama belirleyerek siz de şiiri sesli okuyunuz.

TÜRKÜZ, TÜRKÇE KONUŞURUZ

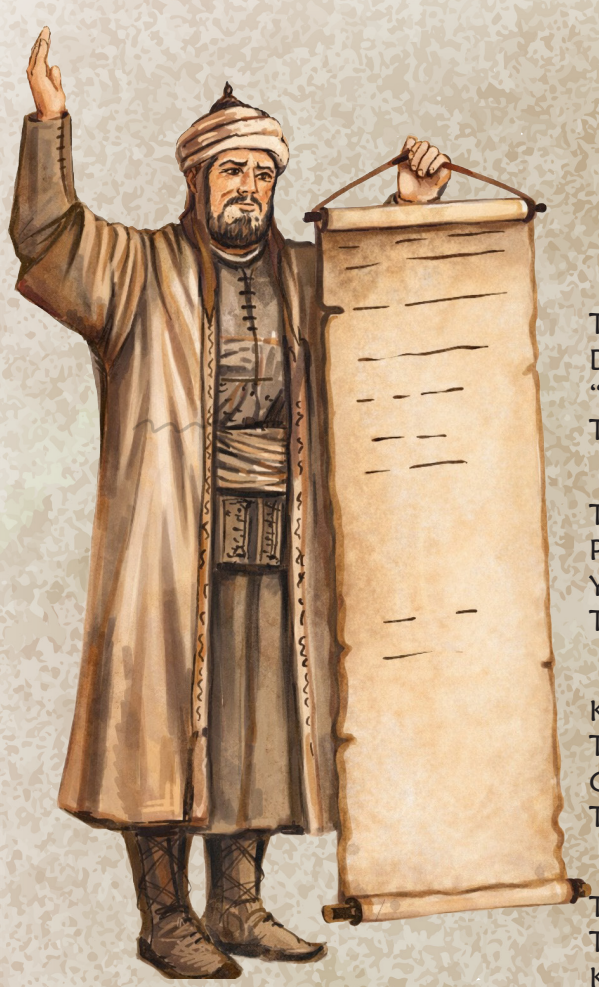

Âşık Veysel
(Temsilî)

Türkçem, benim ana dilim,
İlk göz ağrım, ilk sevgilim.
Kırk bin köyüm, yetmiş ilim,
Türküz, Türkçe konuşuruz.

Dünden bugünlere bağım,
Can yoldaşım, dert ortağım.
"Türkçem, benim ses bayrağım,"
Türküz, Türkçe konuşuruz.

Yurdun tapusu dilimiz,
Mirasımız, öz malımız.
Emrah'ımız, Veysel'imiz,
Türküz, Türkçe konuşuruz.

Karamanoğlu Mehmet Bey
(Temsilî)

Türkçem, tek varlığım benim,
Dilim, uygarlığım benim.
"Ağzımda sütü annemin,"
Türküz, Türkçe konuşuruz.

Türkçem, Dertli'nin sazında,
Parlar her ata sözünde.
Yunus Emre'nin izinde,
Türküz, Türkçe konuşuruz.

Kutsayınca Dedem Korkut.
Türkçem tanımadı hudut.
Gururum Kaşgarlı Mahmut,
Türküz, Türkçe konuşuruz.

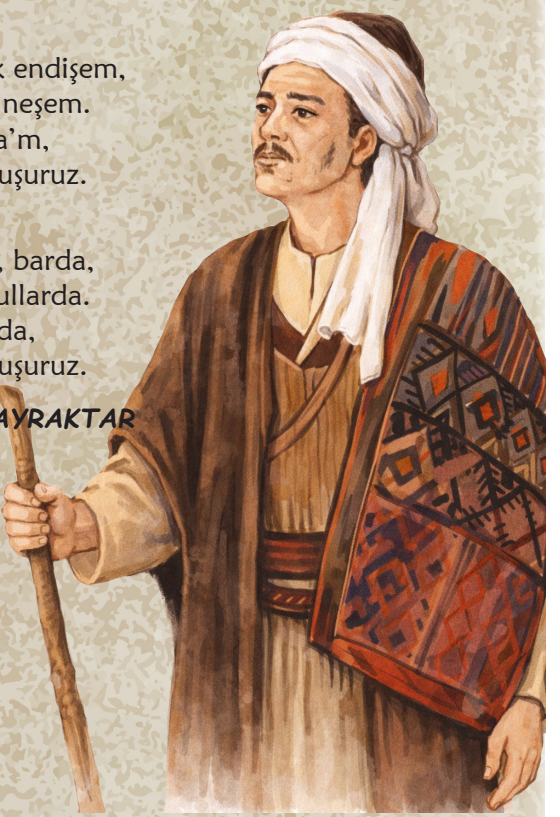
Türkçem, benim tek endişem,
Tesellim, övüncüm, neşem.
Kırşehir'de Aşık Paşa'm,
Türküz, Türkçe konuşuruz.

Horonda, zeybekte, barda,
Türkçem vurur davullarda.
Türkülerde, şarkılarda,
Türküz, Türkçe konuşuruz.

Özbek İNCEBAYRAKTAR

Dede Korkut
(Temsilî)

Yunus Emre
(Temsilî)

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uygun olmayan ifadelerin doğrusu şu şekildedir: • Türk'üz • Âşık Paşa

1. ANLAYALIM

a. Aşağıda verilen iki metin arasındaki farkları düşününüz. Hangi metin, anlatılmak isteneni daha etkili ve akılda kalıcı biçimde anlatmıştır? Sebebini açıklayınız.

Türkçem, Dertli'nin sazında ve her sözde parlar. Yunus Emre'nin izinde Türk'üz, Türkçe konuşuruz.

Türkçem Dertli'nin sazında,
Parlar her ata sözünde.
Yunus Emre'nin izinde,
Türküz Türkçe konuşuruz.

b. "Hatırlayalım" bölümünden hareketle aşağıdaki ifadeyi tamamlayınız.

Hatırlayalım

Şiirin her bir satırına dize denir. Dört dizelik bölümlerden oluşmuş şiir veya şiir bölümüne dörtlük denir.

Okuduğumuz şiirde _____ dize ve _____ dörtlük vardır.

c. Şiirde ahengi sağlayan kelime/kelime gruplarının altını etkinliğin "a" maddesindeki gibi şiir üzerinde çiziniz. Şiirin her dörtlüğünde tekrar eden dize hangisidir? Söyleyiniz.

ç. Bu ahenk unsurları şiirin okunuşuna nasıl etki etmektedir? Söyleyiniz.

2. ANLAYALIM

a. Aşağıdaki özelliklerin okuduğunuz şiirin hangi dörtlüklerine ait olduğunu belirleyip örnekteki gibi işaretleyiniz.

Şiirin Dörtlükleri	Tırnak işareti kullanılmıştır.	Son dizesi "Türküz, Türkçe konuşuruz." şeklindedir.	Bir şehir ismi geçmektedir.	Dörtlük "Türkçem" ile başlamaktadır.
1.		✓		✓
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				

b. Seçtiğiniz iki dörtlüğü benzer ve farklı yönleri bakımından sözlü olarak karşılaştırınız.

3. ANLAYALIM

a. Yandaki karekodu okutarak "Yapay Kelimeler Dilimizi Tahrip Ediyor" başlıklı haber içeriğini dinleyiniz.

b. Aşağıya haber metninde sözü edilen "yapay kelimeler"e ait üç özellik yazınız.

Dinleme/İzleme

c. Günlük yaşamınızda hangi yapay kelimeleri ne sıklıkla kullandığınızı düşününüz. Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla sözlü olarak paylaşınız.

Tıklayalım

Yandaki karekodu okutarak "Karamanoğlu Mehmet Bey Caddesi" adlı içeriğe ulaşınız.

Etkileşimli İçerik

4. ANLAYALIM

a. "Türküz, Türkçe Konuşuruz" adlı şiirden hareketle aşağıdaki ifadeyi tamamlayınız.

Şiir, _____ hakkında yazılmıştır.

b. Şiiri ilk dizeden başlayarak son dizeye kadar numaralandırınız. Aşağıda verilen cümleler, şiirin hangi dizeleri ile eşleştirilebilir? İlgili dize numaralarını örnekteki gibi yazınız.

Türkçe, benim için seslerin simgesidir. 7

Türkçe, benim ilk duyduğum dildir. _____

Türkçe sınırsız bir dildir. _____

Atasözleri, dilimizin süsüdür. _____

Dilimiz, bu toprakların bize ait olduğunu gösteren bir delildir. _____

Dilimiz, geçmiş ile bugün arasında bağ kurar. _____

c. Şiirden bir dize seçip aşağıya yazınız. Dizenin karşıladığı anlamı bir cümleyle açıklayınız.

_____ _____

1. ANLATALIM

S. 41

a. "Gelecek Derse Hazırlanalım" bölümünde yaptığınız araştırma sonucu belirlediğiniz kişilerden birini seçiniz. Seçtiğiniz kişi olduğunuzu düşünerek arkadaşlarınıza kendinizi tanıtan bir konuşma yapınız. Konuşmanız sırasında aşağıdaki yönergelere dikkat ediniz.

Anlatıcıysanız

- Konuşma sırasında seçtiğiniz kişinin ismini söylememeye özen gösteriniz.
- Konuşmanıza başlarken arkadaşlarınızı selamlamayı ve konuşmanızı sonlandırırken onlara teşekkür etmeyi unutmayınız.
- Konuşmanızda bu temada öğrendiğiniz söz varlıklarını kullanmaya özen gösteriniz.
- Size yöneltilen soruları nezaketle cevaplamaya ve dinleyicide merak uyandıracak sorular sorarak onları da sürece dâhil etmeye dikkat ediniz.

Dinleyiciyseniz

- Başkalarını rahatsız etmeden, anlatıcıya odaklanarak dinleyiniz.
- Anlatıcı konuşmasını tamamladıktan sonra kimseden etkilenmeden anlatıcıya kendi bakış açınızı yansıtan sorular sorunuz.
- Dinleme sırasında soracağınız soruları örnekteki gibi defterinize not alınız.

Kitap yazdınız mı?

Günümüz bilim insanlarından mısınız?

Türkçenin gelişimi için hangi çalışmaları yürüttünüz?

b. Konuşmanızın ardından anlaşılmayan noktaları açıklığa kavuşturmak için arkadaşlarınızın sorularını cevaplayınız ve onlardan kim olduğunuza dair tahminde bulunmalarını isteyiniz. Arkadaşlarınızın tahmininden sonra tanıttığınız kişinin kim olduğunu sınıfta paylaşınız.

2. ANLATALIM

a. Yan tarafta verilen çember üzerindeki sorulara göz gezdiriniz. Deneyimlerinizden hareketle cevap olarak hangilerini niçin tercih edeceğinizi düşünerek kısa süreli zihinsel planlama yapınız.

b. Öğretmeninizin rehberliğinde ikili gruplar hâlinde söz alıp doğaçlama yoluyla konuşma yapınız. Konuşmanız sırasında aşağıdaki öneri ve örneklerden faydalanabilirsiniz.

Konuşmanızı o an belirlediğiniz rollere uygun şekilde sürdürebilirsiniz. Örneğin röportaj yapan muhabir ve yaşlı teyze.

Çemberdeki soruların seçiminde sayışmacalar ve çember üzerindeki renklerden yararlanabilirsiniz.

c. Konuşmanız sırasında birbirinize çemberde yer alan sorulardan seçtiklerinizi sorup bu soruları cevaplayınız. Cevaplarınızın gerekçelerini belirtmeyi unutmayınız ve konuşmanızı konudan uzaklaşmadan sonlandırınız.

3. ANLATALIM

Tatlı mı tatlı, şirin mi şirin bir oğlancık… Maviş gözlerini kocaman açıp size bir gülücük attı mı gönlünüz şenlenir. Fakat her gülün bir dikeni olduğu gibi bu tombul bebenin de bir kusuru var: Uykusu yok! Kusuru yok mu? Yok. Var da uykusu yok. Anlayacağınız efendim, öyle kolay kolay uyumuyor bu haylaz. "Şimdi, ben bir ninni söyleyeyim de uyur musun, uyumaz mısın?" dedi bir hışımla ninem. "Kovan kovan balın olsun/Bin çiçekli dalın olsun/Denizlerde salın olsun/Uyu ninni, uyu ninni" Uyudu mu? Yok! "Ninni derim beşiğine,/Hızır gelsin eşiğine,/Ulu devletler başına!/Uyu yavrum ninni!" Yummuş mu gözlerini? Yok, nerde! "Asmaya kurdum salıncak/Eline verdim oyuncak/Uyusana be yumurcak/E, e, e, e" Bir horultu geliyor, siz de duyuyorsunuz değil mi? "Aman, bizim ufaklık daldı mı yoksa uykuya?" demeye kalmadan gazetesi elinde uyuyup kalan dedemi fark etmeyelim mi!

a. Yukarıdaki metinde "mı, mi, mu, mü"nün geçtiği yerleri bulup işaretleyiniz. Kaç tane bulduğunuzu yandaki etiketin içine yazınız.

b. Bulduğunuz "mı, mi, mu, mü"ler kendilerinden önceki kelimeye bitişik mi yoksa o kelimeden ayrı mı yazılmış? Söyleyiniz.

c. Etkinlikteki çıkarımlarınızdan hareketle "mı, mi, mu, mü"nün yazımı hakkında vardığınız sonucu aşağıya yazınız.

4. ANLATALIM

S. 33

a. "GÖREVİMİZİ BİLELİM!" bölümünde verilen okuma materyal seçimi araştırmanız ile ilgili aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

- Araştırma sürecimde iyi ki _____ . Çünkü _____

_____

- Araştırma sürecimde keşke _____ . Çünkü _____

_____

b. Bu etkinlikte öğrendiklerinizden hareketle sonraki çalışma süreçlerine aktarmak istediklerinizi defterinize not alınız.

c. Okuma materyal seçimi göreviniz sırasında aldığınız notları gözden geçiriniz ve aşağıdaki konulardan birini seçip defterinize küçük bir sözlük hazırlayınız. Sözlüğünüzün başında o konuyu neden seçtiğinize de değininiz.

Bir yakınınızın sıkça kullandığı söz varlığından oluşan bir sözlük (Ninemin Sözlüğü, Anne Sözlüğü vb.)	Bir yöreye özgü kelimeleri içeren sözlük (Konya Sözlüğü, Ege Sözlüğü vb.)	Çok sevdiğiniz bir film, sanatçı vb. ile ilgili sözlük (Barış Manço Sözlüğü, Çizgi Film Kahramanları Sözlüğü vb.)	Özel bir alana yönelik resimli sözlük (Resimli Futbol Sözlüğü, Resimli Sosyal Medya Sözlüğü vb.)
↓	↓	↓	↓
Sözlüğünüzdeki unsurları öyküleme yoluyla anlatınız.	Sözlüğünüzdeki unsurları tanımlama ifadeleri ile anlatınız.	Sözlüğünüzdeki unsurların özelliklerini açıklayıcı ifadelerle anlatınız.	Sözlüğünüzdeki unsurları resim çizerek betimleme yoluyla anlatınız.

5. ANLATALIM

a. Sınıf tahtasına bir alfabe bulutu çiziniz. Öğretmeninizin rehberliğinde gruplar hâlinde tahtaya kalkıp her biriniz birer harf seçiniz. Dilimizin zengin söz varlığından yararlanarak seçtiğiniz harfle başlayan bir kelime/kelime grubu yazınız. "Ğ" harfi içinse içinde "ğ" olan bir kelime yazınız.

b. Alfabe bulutu tamamlandığında tahtada yazılı olan kelimelerden onunu seçiniz. Aşağıdaki sorulara verdiğiniz cevaplardan hareketle yazınızı planlayınız.

Hangi konudan bahsedeceğim? → Türkçenin atasözü, deyim vb. zenginlikleri/Sosyal medyada Türkçenin kullanımı/Hayatımıza yeni giren yabancı kelimeler yerine Türkçelerini kullanmak/Diğer: _____

Ne amaçlıyorum? ⟶ Günlük hayatta yabancı kelimeler yerine Türkçelerinin kullanılmasını sağlamak/Sosyal medyada Türkçenin doğru kullanımını sağlamak/Dilimizin ifade gücüne dikkat çekmek/Diğer: _____

Yazımı kimler okuyacak? ⟶ Ailem/Sınıf ve okul arkadaşlarım/Sosyal medya kullanıcıları / Diğer: _____

c. Kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma yönteminin bu becerinize etkisini eğik yazılmış ifadelerden uygun olanı işaretleyerek ve gerekçenizi yazarak değerlendiriniz.

Bu yöntem yazı yazma becerimi *kolaylaştırdı/etkilemedi/zorlaştırdı* çünkü _____

_____

Değerlendirelim

a. Yazınızı aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir davranışı gerçekleştirme durumunuza göre puanınızı yay ayraç içine yazınız.

1	2	3	4	5
Gelişmeye Açık	Yeterli	Kısmen Güçlü	Güçlü	Çok Güçlü

Ölçütler

( ) Yazımı kelime ve kavram havuzundan hareketle oluşturdum.
( ) Noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullandım.
( ) Temada öğrendiğim söz varlığını kullandım.
( ) Anlamlı ve kurallı cümleler yazdım.

b. Aldığınız toplam puanı hesaplayarak aşağıdaki ifadeyi tamamlayınız.

Aldığım toplam puan _____. Toplam puanımı artırmak/korumak için sonraki çalışmalarda _____ gayret edeceğim.

GÖREVİMİZİ BİLELİM!

- Türkülerin ortaya çıkış hikâyeleri hakkında neler biliyorsunuz?
- Sizce "türkü" kelimesiyle "Türk" kelimesinin arasında nasıl bir anlam ilişkisi olabilir?
- Türküler geçmişten günümüze hangi yollarla ulaşmış olabilir?

Öğretmeninizin rehberliğinde Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerini temsil eden gruplara ayrılınız. Kütüphaneler, güvenilir genel ağ adresleri, öğretmenleriniz ve konuya dair bilgi sahibi olan büyükleriniz vb. kaynaklardan ulaşabileceklerinizi belirleyiniz. Bu kaynaklardan yararlanarak seçtiğiniz bölgeye ait türküler ve bu türkülerin ortaya çıkış hikâyeleri ile ilgili belgesel, video klip, kısa film vb. materyallere yönelik araştırma yapınız. Araştırmanız sırasında yukarıdaki sorulardan yararlanabilirsiniz.

Araştırma süreciniz boyunca gerekli gördüğünüz noktaları defterinize not alınız. Ulaştığınız kaynaklardan yeterli bilgiye erişemediğinizi düşünüyorsanız güvenilir farklı kaynakları araştırmanıza dâhil edebilirsiniz.

S. 60

HAYDİ, BAŞLAYALIM!

- Hiç "karsanbaç" yediniz mi? Sizce nasıl ve neyle yapılıyor? Söyleyiniz.
- Aşağıya bir önceki kutuda yazan ifadenin size çağrıştırdığı kelime/kelime grubunu yazınız.

Kepçe → ___ → ___ → ___ → ___

- Hem yemek yerken hem de bir halk oyunu oynarken kullanılabilen bir eşya söyleyiniz.

Yandaki karekodu okutunuz ve içeriği dikkat dağıtıcı hareketlerden kaçınarak dinleyiniz. İçeriği dinlerken açıklayıcı metin unsurlarını dikkate alarak önemli gördüğünüz yerleri ve anlamını bilmediğiniz kelime/kelime gruplarını defterinize not ediniz. Dinleme sürecinizi "Değerlendirelim" bölümündeki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Dinleme/İzleme

Değerlendirelim

a. Dinleme sürecinizi aşağıdaki yıldızlı puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir davranışı gerçekleştirme durumunuza göre yıldızlarınızı yay ayraç içine çiziniz.

Ölçütler

( ) Dinlemeden önce not almak için gerekli malzemeleri hazır bulundurdum.
( ) Dinleme sürecinde dikkatimi konuya yoğunlaştırabildim.
( ) Dinleme sürecinde uygun oturuş pozisyonundaydım.
( ) Dinleme sırasında önemli gördüğüm yerleri not aldım.

b. Topladığınız yıldızları hesaplayarak aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

Topladığım yıldız sayısı _____ .

Kendime söz: Sonraki çalışmalar için _____

_____ gayret edeceğim.

Kendime aferin: _____

_____ konusunda çok iyiyim.

1. ANLAYALIM

a. İçeriği anlamını bilmediğiniz kelime/kelime gruplarını belirlemek üzere bir kez daha dinleyiniz. Belirlediğiniz kelime/kelime gruplarını defterinize yazınız.

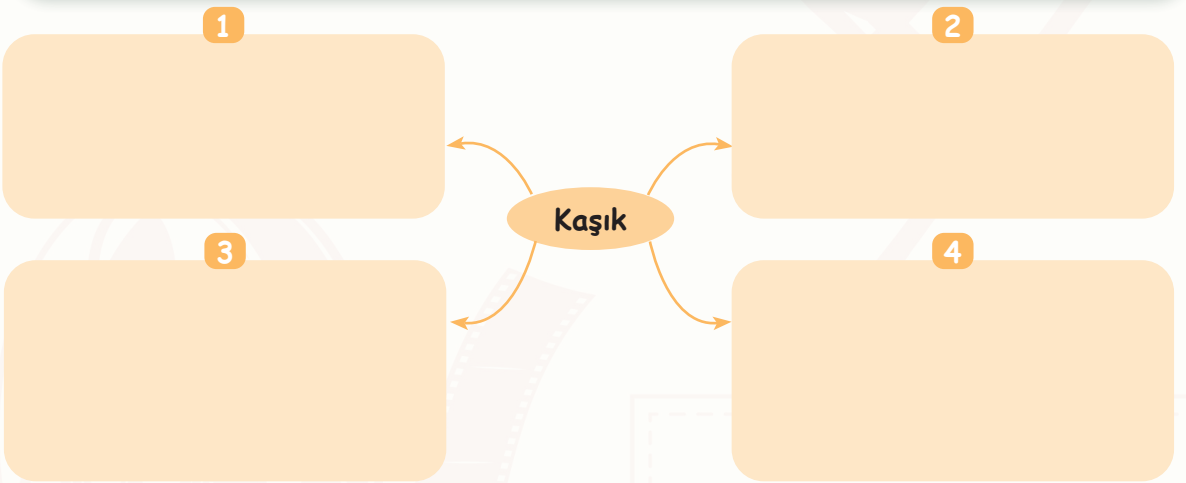
b. Defterinize yazdığınız kelime/kelime gruplarını aşağıdaki tabloya göre puanlayınız. Puanları belirlediğiniz kelime/kelime gruplarının yanına yazınız.

Bu kelimeyi...	PUAN
İlk defa duydum.	1
Duydum ama anlamını bilmiyorum.	2
Duydum ve anlamını tahmin edebilirim.	3
Anlamını bir başkasına anlatacak kadar iyi biliyorum.	4

c. 3 puan verdiğiniz kelime/kelime gruplarına yönelik tahminlerinizi defterinize yazınız ve tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. 1 ve 2 puan verdiğiniz kelime/kelime gruplarının anlamlarını yine sözlükten bularak defterinize yazınız. 4 puan verdiğiniz kelime/kelime gruplarını ise defterinizde birer cümlede kullanınız.

2. ANLAYALIM

a. Dinlediğiniz içerikten hareketle "kaşık" kelimesini 1 numaralı bölümde kendi ifadelerinizle tanımlayınız. 2 numaralı bölümde bu kelimeyi bir cümle içinde kullanınız. 3 numaralı bölümde bu kelimenin aklınıza getirdiği kelime/kelime gruplarını yazınız. 4 numaralı bölümde ise kelimeyi anlatan bir görsel çiziniz.

b. Etkinliğin "a" maddesindeki yapıyı "karsanbaç, pekmez, oyun havası" kelime/kelime grupları için defterinizde uygulayınız.

3. ANLAYALIM

a. Aşağıdaki kartlarda dinlediğiniz içerik ile ilgili anahtar kelimelere ait bazı ipuçları verilmiştir. Bu ipuçlarından hareketle anahtar kelimeleri bulunuz ve kartların başına yazınız.

_____	_____	_____	_____
Büyükçe Karıştırmak Bakır	Şimşir Halk oyunu Kaşık havası	Çay kaşığı Tatlı kaşığı Şeker kaşığı	Kaşık çalmak Duru su Hasır şapka

b. İzlediğiniz içerik ile ilgili iki anahtar kelime de siz belirleyiniz ve etkinliğin "a" maddesinden hareketle yan tarafta verilen kartlara ipuçlarınızı yazınız. İpuçlarını sıra arkadaşınıza söyleyerek ondan anahtar kelimeleri tahmin etmesini isteyiniz.

c. Arkadaşınızın tahminlerinden sonra her kart için hangi anahtar kelimeyi seçtiğinizi nedeniyle açıklayınız.

4. ANLAYALIM

a. Dinleme sırasında defterinize aldığınız notları gözden geçiriniz. Dinlediğiniz içeriği "metin yapılarının analizi ve bilgileri organize etme stratejisi"ne göre aşağıdaki çalışma kâğıdı üzerinde inceleyiniz.

S. 34

Dinlediğiniz İçeriğin Konusu: _____

- İçerikte konuya kısa ve ilgi çekici bir giriş yapılmış mı? Evet ☐ Hayır ☐

- Açıklamayı detaylandırmak için nelerden yararlanılmış? Aşağıdakilerden uygun olanları işaretleyiniz. Siz de bu listeye "Diğer" seçeneğini kullanarak yeni maddeler ekleyebilirsiniz.

☐ Örnek verilmiş. ☐ Tanım yapılmış. ☐ Sayısal veriler paylaşılmış.

☐ Sebep - sonuç ilişkisi kurulmuş. ☐ Alt başlıklar kullanılmış.

☐ Geçmişte yaşanmış bir olay veya durum ile bağlantı kurulmuş.

☐ Diğer _____

- Sonuç bölümünde ana fikir dikkat çekici bir şekilde vurgulanmış mı? Evet ☐ Hayır ☐

b. Metni dinlerken not almanın dinleme becerinizi ne yönde etkilediğini uygun kartı seçerek değerlendiriniz ve gerekçenizi sözlü olarak açıklayınız.

: Olumsuz etkiledi. : Etkilemedi. : Olumlu etkiledi.

5. ANLAYALIM

a. Öğretmeninizin rehberliğinde iki gruba ayrılınız. Birinci grup soru, ikinci grup cevap grubu olacaktır. Grubunuzla aşağıdaki yönergeleri uygulayınız.

Aşağıdaki metni grubunuzla okuyunuz. Metinden hareketle cevap grubuna yöneltebileceğiniz sorular hazırlayınız.

Aşağıdaki metni grubunuzla okuyunuz. Metinden hareketle size yöneltilebilecek soruları düşününüz. Bu sorulara yönelik cevaplar hazırlayınız.

• Mart ayı; yakıt ve yiyecek stoklarının azaldığı hatta bittiği, hayvan yemlerinin tükendiği aydır. Uzun kış aylarının ardından gelen bahar müjdecisi bu ay, oldukça soğuk geçer. Anlatılanlara göre bir mart ayında bir köylünün odunu biter. Kalan birkaç parça odunu almak için evden dışarı çıkacak olur ancak hava aşırı soğuktur. Köylü, son çare kapı arkasında duran kazma ve küreğin sapını odun olarak sobada yakar. Bu olay günümüzde "Mart kapıdan baktırır; kazma, kürek yaktırır." atasözüyle anılır.

• Genç bir çoban, mart ayında hayvanlarını otlatmak için dışarı çıkar. Havanın güneşli olmasına aldanıp üzerine kalın bir şey almaz. Çoban, hayvanlarıyla meraya doğru ilerlerken yolda dayısına rastlar. Dayısı, çobana mart ayının güneşine aldanmaması gerektiğini telkin eder. Ancak çoban bunu ciddiye almaz ve yoluna gider. Birkaç saat sonra öyle bir soğuk bastırır ki çoban donmaktan son anda kurtulur. Bu olay ise "Aldanma martın yazına, geldin mi dayın sözüne?" sözü ile halkın hafızasında yer eder.

b. Soru grubu olarak hazırladığınız soruları sorunuz. Cevap grubu olarak sorulan soruları aldığınız notlardan hareketle cevaplayınız.

c. Gruplara ayrılarak metinden hazırlanan sorular üzerinden tartışmak, metni anlama becerinizi nasıl etkiledi? Aşağıdaki sayı doğrusu üzerinde bir değer vererek kendinizi değerlendiriniz.

1. ANLATALIM

a. Konuşmanızı planlamak üzere yan tarafta verilen görsel üzerindeki yönergeleri takip ederek ilerleyiniz.

Birinci aşamada konuşma amacınıza göre seçeneklerden birini seçiniz.

İkinci aşamada konuşmanızda hangi konudan söz edeceğinizi belirleyiniz.

Son aşamada ise konuşmanızın türünü seçiniz.

b. Son seçiminiz "Hazırlıksız konuşma" ise konuşmanızı diğer seçimlerinize uygun şekilde sınıfta yapınız, "Hazırlıklı konuşma" ise gelecek derse kadar diğer seçimlerinize uygun şekilde konuşmanıza hazırlanınız. Gelecek ders konuşmanızı sununuz.

c. Öğretmeninizin geri bildirimlerinden hareketle aşağıdaki soruları sözlü olarak cevaplayınız.

Konuşurken kendimi güçlü hissettiğim yönlerim neler?

Sonraki konuşmalarımda güçlendirmek istediğim yönlerim neler?

2. ANLATALIM

a. Öğretmeninizin rehberliğinde arkadaşlarınızla gruplara ayrılınız. Grup arkadaşlarınızla aşağıdaki Nasrettin Hoca fıkralarından birini seçiniz ya da farklı bir Nasrettin Hoca fıkrası belirleyiniz.

Ya Tutarsa	Kazan Doğurdu	Kedi Buradaysa Ciğer Nerede?	Diğer:

b. Aşağıdakilerden birini seçerek fıkranızı buna göre düzenleyip anlatınız.

Fıkrayı fıkradaki bir karakter, nesne vb.nin bakış açısı ile anlatınız.

Fıkraya farklı bir karakter ekleyip fıkrayı düzenleyerek anlatınız.

Fıkranın sonunu değiştirerek fıkrayı anlatınız.

(Temsilî)

c. Etkinlik sona erdiğinde aşağıdaki soruları gerekçe belirterek cevaplayınız.

Etkinlikte en çok keyif aldığınız bölüm hangisiydi?

Etkinlikte en çok zorlandığınız bölüm hangisiydi?

Etkinliğe yeniden katılsaydınız neleri değiştirirdiniz?

3. ANLATALIM

a. Yan tarafta verilen haber başlığında dikkatinizi çeken nedir? Temada öğrendiklerinizden hareketle söyleyiniz.

b. RTÜK'ü (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu) daha önce duydunuz mu? Sizce bu kurulun görevleri neler olabilir? Tartışınız.

c. İkişerli gruplara ayrılınız. "RTÜK Çağrı Hattı'nın iletişim danışmanı" ve "şikâyeti oluşturan vatandaş" olmak üzere aranızda rol dağılımı yapınız. Haber başlığında dikkatinizi çeken durumdan hareketle aşağıdaki yönergelere uyarak bir telefon konuşması canlandırınız.

- Konuşmanızı uygun ifadelerle başlatıp ardından kendinizi tanıtınız.
- Konuşmanızda hangi bilgi ve gerekçeleri kullanacağınızı çözümleyiniz.
- Yorum ve değerlendirmenizi yansıtan tepkileri nezaket kuralları çerçevesinde anlaşılır bir dille ifade ediniz.
- Konuşmanızı sonlandırırken uygun ifadeler kullanınız.

Medya araçlarında karşılaştığınız dilimizin özensiz kullanıldığı durumları RTÜK Çağrı Hattı'nı (444 1 178) arayıp bildirebilirsiniz.

RTÜK

4. ANLATALIM

Temada işlediğiniz metinlerden ikisini seçiniz. Bu metinleri karşılaştıran bir konuşma yapınız. Konuşmanızda aşağıdaki sorulardan yararlanınız.

Metinlerin benzer ve farklı yönleri nelerdir?

Metinlere hâkim olan duygu/düşünce nedir?

Her iki metinde ortak olan kelimeler var mı? Varsa bunlar nelerdir?

Hangi metin size daha çok hitap etmektedir? Neden?

5. ANLATALIM

a. Öğretmeninizin rehberliğinde gruplara ayrılınız. Grup arkadaşlarınızla aşağıdaki başlangıç cümlelerinden birini seçiniz.

• Engin bir sabah uyandığında annesi ona "Ünaydın Enin" deyince bir şeylerin ters gittiğini anladı.

• Noktalama işaretleri, noktanın çok popüler olduğunu düşünüp onu kıskandılar.

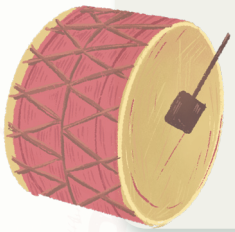
• Mert kâğıda ya da ekrana yazı yazarken artık hiçbir şey silemediğini fark etti.

b. Seçtiğiniz başlangıç cümlesinden hareketle bir A4 kâğıdına sırayla cümleler yazarak grupça birer hikâye oluşturunuz. Hikâyenizi oluştururken aşağıdaki kelime bulutunda yer alan geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanmaya, sizden önce kurulan cümleyle bağlantılı bir şekilde ilerlemeye özen gösteriniz.

c. Etkinlik sonunda hikâyelerinizi sınıf panosunda sergileyiniz.

6. ANLATALIM

"Armudu taşlayalım/Dibini kışlayalım/Müsaade ederseniz/Mâniye başlayalım" İşte bir Hıdırellez eğlencesi daha başlıyor. Bu seneki tatilimizi beldemizdeki Hıdırellez eğlencesine denk getirdik. Bizimkiler sergileri gezerken ben bir anda mâni atışmasının ortasında buluverdim kendimi. "Armudu dişledim/Sapını gümüşledim/Ben yârimin adını/Gömleğime işledim" Bu kısa sözler çalgısız, müziksizdi ama sanki bir konserdeydim. Belki de ritim ile söylenmeleri bana böyle hissettirmişti. "Kolundaki saati/Sen kurma, ben kurayım/Lacivert elbisene/Ütüyü ben vurayım" Yöresel kıyafetleri ile teyzeler öyle tatlı atışıyorlardı ki uzun bir süre oradan ayrılamadım. Öyle ki diğer misafirler de benim gibi hayran kalmıştı bu dil ziyafetine. Mademki mâni ile başladık, mâni ile de bitirelim o zaman. Bu seferki mâni benden gelsin: "Asmada kara üzüm/Hoş geldin iki gözüm/Var sana bir çift sözüm/Mânidir benim özüm"

a. Yukarıdaki metinde "ki"nin geçtiği yerleri bulup sırasıyla numaralandırınız.

b. Bulduğunuz "ki"leri kendinden önceki kelimeye ayrı ya da bitişik yazılma durumuna göre numaralarını kullanarak aşağıda gruplandırınız.

Ayrı Yazılanlar	Bitişik Yazılanlar

c. Aşağıdaki örnek cümleleri ve "ki"nin cümleye kattığı anlamları inceleyiniz. Cümlelerin altına "ki"nin aynı anlamda kullanıldığı birer örneği metinden seçerek yazınız.

- Benim kalemim kayboldu, seninkini alabilir miyim? ⟶ (Kalem isminin yerini tutmuş.)

- Bahçedeki çiçekleri sula. ⟶ (Bulunma hâl eki ile kullanılarak çiçek ismini nitelemiştir.)

- Eve zamanında gel ki törene yetişebilelim. ⟶ (İki cümleyi bağlamış.)

- Zorluklar karşısında pes etmemeyi illaki öğrenecek. ⟶ (Kalıplaşmış kullanımlarından biridir.)

7. ANLATALIM

a. Türkçemizin anlatım gücü ve zenginliğini yansıtan aşağıdaki metni okuyunuz.

Arkadaşınızın ağabeyi askerden izne gelmiş. Askerliğinin ne zaman biteceğini merak ederek ona "Ağabey, askerlik görevini tamamlamana ne kadar kaldı?" ya da "Vatani görevin ne zaman bitiyor?" diye sorabilirsiniz. Bunların yanı sıra yalnızca iki kelime ile de aynı soruyu sormak mümkün: "Şafak kaç?" Tabii, o da bu soruya "Atarsa 42!" diye cevap verebilir. Buradaki "şafak atarsa" ifadesi "gün geçerse" demektir. Siz de ona "Hayırlı tezkereler!" diyerek görevini sağ salim tamamlayıp dönmesi için iyi dilekte bulunabilirsiniz.

b. Aşağıdaki durumlara uygun iyi dilek, temenni, dua vb. sözleri örnekteki gibi yazınız.

Yemek hazırlayan kişiye "Eline sağlık!/Ellerin dert görmesin." deriz.

Bayram ziyaretinde büyüklerimize _____

Bir tanıdığımız yolculuğa çıkacağında _____

Bir oyunda birinci olan kişiye _____

Alışveriş yaptığımız kişiye _____

Komşumuzun bebeği doğduğunda _____

c. Seçtiğiniz kalıp sözlerden biri ile ilgili küçük bir karta açıklayıcı bir paragraf yazınız. Yazınızda aşağıdaki sorulardan ve yeni öğrendiğiniz söz varlığı unsurlarından yararlanınız.

- Bu sözü ilk kimden duydunuz?
- Bu söze karşılık bir kalıp cevap var mı?
- Bu söz hangi durumlarda kullanılır?
- Sözün içinde tekrar eden kelime var mı?

ç. Kartlarınızı sınıf panosunda sergileyebilir ya da katlayarak öğretmeninizin gözetiminde bir araya toplayabilir, kartlardan birini rastgele seçerek sınıfta okuyabilir ve arkadaşlarınızla sözü tahmin etme oyunu oynayabilirsiniz.

Dinleme/İzleme

Gelecek Derse Hazırlanalım

Yandaki karekodu okutarak "Kurtuluş Savaşı: Yokluktan Destana" adlı içeriği izleyiniz ve Millî Mücadele Dönemi'ne yönelik araştırma yapınız.

OKUMAK GİBİSİ YOK!

AZERBAYCAN-TÜRKİYE

Bir ananın iki oğlu,
Bir çınarın iki kolu
O da ulu, bu da ulu
Azerbaycan—Türkiye

Dinimiz bir, dilimiz bir
Ayımız bir, ilimiz bir,
Aşkımız bir, yolumuz bir
Azerbaycan — Türkiye

Bir milletiz, iki devlet
Aynı arzu, aynı niyet
Her ikisi Cumhuriyet
Azerbaycan—Türkiye

Birdir bizim her halimiz
Sevincimiz, melalimiz
Bayraklarda hilâlimiz
Azerbaycan—Türkiye

Ana yurtta yuva kurdum
Ata yurda gönül verdim
Ana yurdum, Ata yurdum
Azerbaycan—Türkiye

Bahtiyar VAHABZADE

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uymayan ifadeleri öğretmeninizin yardımıyla bularak metin üzerinde düzeltiniz.

Konuşma

S. 49

a. "Türkülerin ortaya çıkış hikâyeleri" ile ilgili yaptığınız araştırmadan edindiğiniz bilgileri grup arkadaşlarınızla paylaşarak değerlendiriniz. Seçtiğiniz bölgeye ait türkülerden birinin hikâyesini anlatan bir sunum yapmak üzere (farklı bölümleri farklı kişilerin sunması, sunumun bir bölümünde canlandırma yapılması, sunumu zenginleştirecek materyallerin hazırlanması vb.) plan yapınız.

b. Planınıza uygun olarak hazırlıklarınızı tamamlayınız ve etkili bir sunum yapabilmek amacıyla prova yapınız.

c. Aşağıdaki yönergeleri uygulamaya özen göstererek sunum yapınız.

- Sesinizi herkesin duyabileceği şekilde ayarlayınız.
- Sunumunuzda uygun selamlama, hitap ve bitirme ifadelerini kullanınız.
- Dinleyicilerin konu ile ilgili sorularını nezaketle cevaplayınız.
- Sunumunuzda bilgi görseli, kısa film vb. materyaller kullanabilirsiniz.
- Sunumunuzun sonunda türküyü grup arkadaşlarınızla seslendirebilirsiniz.

ç. Konuşmanızı aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir göstergeyi gerçekleştirme durumunuza göre puanınızı (1-5) yay ayraç içine yazınız.

Ölçütler	Puanım
Sesimi herkesin duyabileceği şekilde ayarladım.	( )
Uygun selamlama, hitap ve sonlandırma ifadelerini kullandım.	( )
Dinleyicilerin sorularını saygılı ve açık bir şekilde yanıtladım.	( )
Konuşma sürecimdeki güçlü ve geliştirmem gereken yönleri belirleyerek gelecek çalışmalarım için kendime hedefler koydum.	( )

d. Materyal seçim sürecinizi aşağıdaki ifadeleri tamamlayarak değerlendiriniz.

- Keşke _____
- İyi ki _____
- Eğer _____
- Bu etkinlikte öğrendiklerinizden hareketle sonraki çalışma süreçlerine aktarmak istediklerinizi aşağıya yazınız.

_____

_____

Yazma

a. Azerbaycan Türk'ü bir yaşıtınız tarafından yazılan aşağıdaki e-posta (elektronik postayı) okuyunuz. Bu e-postayı bağlama uygun selam, hitap ve sonlandırma ifadelerini kullanarak yazınız.

Kimden: serverbesirli@e-postaci.net.tr

Kime: aysenuralkan@e-postaci.net.tr

Salam dostum, necəsən? Burada havalar soyumağa başlayır. Orada necədir? Müəllimimiz bizə tapşırıq verdi. Bizim tapşırığımız Azərbaycan Türkcəsinin zənginliyini göstərən mətnləri tapmaq və bu mətnləri Türkiyədəki dostumuza göndərməkdir. Tapdıqlarımı sənə yazdım. Mənə Türkiyə Türkcəsinin zənginliyini izah edən mətnlər göndərə bilərsən mi?

Tapmaca numunesi:
Yatanda yumru yatar,
Əlinə dərman qatar,
Kim istəsə tutmağa,
Tikəni ələ batar. (Kirpi)

Layla numunesi:
Laylay dedim ucadan
Səsim çıxdı bacadan
Allah səni saxlasın
Çiçəktən, qızılcadan

Layla diləğim layla
Layla balam a layla
Layla gülüm a layla
Quzum çörəyim layla.

(Tapmaca: Bilmece, Layla: Ninni, Tapşırıq: Görev)

Gönder

Kimden:

Kime:

Gönder

b. Yazınızı aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir göstergeyi gerçekleştirme durumunuza göre puanınızı (1-5) yay ayraç içine yazınız.

Ölçütler	Puanım
Uygun selam ve hitap ifadelerini kullandım.	( )
Türkçenin söz varlığı unsurlarını bağlamına uygun kullandım.	( )
Yabancı dillerden alınan ve dilimizde henüz yaygınlaşmamış kelimelerin Türkçelerini kullandım.	( )
Yazma sürecimdeki güçlü ve geliştirmem gereken yönleri belirleyerek gelecek çalışmalarım için kendime hedefler koydum.	( )

BU TEMA BAŞKA TEMA!

Temayı tamamladınız, tebrikler! Her biriniz tek, eşsiz ve özelsiniz. Temanın sizde uyandırdığı duygular, düşünceler de eşsiz ve bambaşka! O hâlde temaya son bir kez de farklı bir açıdan bakmaya ne dersiniz?

Temayı bir kelimeyle anlatınız.

_____

Temanın adını siz koyunuz.

_____

Temadan günlük hayatınıza yansıyanları yazınız.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Temayı anlatan bir slogan yazınız.

_____

Bu ayrıntıların temanın hangi sayfasında yer aldığını yazınız.

_____

_____

_____

TEMANIN ONUR KONUĞU

BİR OKURYAZARIN GÜNLÜĞÜ

TEMANIN OYUNU

1. Aşağıda verilen "oklava" kelimesinin TDK Güncel Türkçe Sözlük'teki tanımını inceleyerek soruları cevaplayınız.

Hamur açmakta kullanılan, silindir biçiminde, uzunca, ince değnek.

a. Oklavanın günlük hayatta amacı dışındaki kullanımından hareketle tanımlandığı aşağıdaki cümleyi inceleyiniz.

Kanepenin arkasına kaçan eşyaları almaya yarayan uzun, ahşap mutfak gereci.

b. Aşağıda bazı eşyalar, amacı dışında kullanılma durumlarından hareketle tanımlanmıştır. Bu eşyaların ne olduğunu bulup karşılarına yazınız.

_____: Ayna karşısında saçımızı tararken birden mikrofona dönüşen kişisel bakım aracı.

_____: İç içe geçirilerek kocaman bir topa dönüşen giyim eşyası.

_____: Topuz yapmaya yarayan kırtasiye malzemesi.

_____: Sallanan masaların emektar sabitleyicisi.

c. Günlük yaşamınızda kullandığınız iki eşya belirleyiniz. Bu eşyaların yaygın kullanım işlevleri dışında ne amaçlarla kullanıldığını defterinize yazınız.

ç. Bu eşyaları etkinliğin "a" maddesindeki gibi bir sözlük maddesi veya kendi belirlediğiniz bir yapıda (bilmece, reklam metni, sosyal medya sayfası vb.) defterinizde tanıtınız. Yazınızda özgün ve mizahi bir dil kullanmaya özen gösteriniz.

2. Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

AKLINLA BİN YAŞA

Arabamızı park ettiğimiz otopark çok büyük ve kalabalıktı. Buraya ne zaman gelsek arabamızı bulmakta zorlanıyorduk. Ben, yanına park ettiğimiz araçları aklımda tutmaya çalışıyordum, fakat otoparka döndüğümüzde o araçların yerine başka araçlar park etmiş oluyordu. Onları aklımda tutmam hiçbir işe yaramıyordu.

a. Başlık, görsel ve metnin ilk bölümünden hareketle metnin devamında neler olabileceğini tahmin ediniz. Tahmininizi ve tahmininizin gerekçesini yazınız.

_____

_____

b. Metnin devamını okuyarak tahmininizin doğruluğunu kontrol ediniz.

Bu sefer hazırlıklı geldim. Uçan balonumu da yanıma aldım. Annem arabayı park etti. Arabadan indi. Ben de uçan balonumun ipini kapıya sıkıştırıp arabadan indim. Annem balonu görünce, balonun orada kaldı kızım, dedi. İçimden güldüm. Onu ben sıkıştırdım, dedim. Neden, dedi. Tekrar otoparka döndüğümüzde arabamızı aramamak için, dedim. Bu balonu her yerden görebiliriz. Aklınla bin yaşa Sema, dedi annem. Nasıl akıl ettin sen bunu? Aferin sana, kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi.

Hatice UÇAR

3. Yandaki karekodu okutarak "Türk Dil Bayramı" adlı içeriği izleyiniz ve soruları cevaplayınız.

Dinleme/İzleme

a. Hayri ve Kâmil'in haritaya yönelik tahminleri neye dayanmaktadır? Ön bilgi ve deneyimlerinizden hareketle söyleyiniz.

b. Bu videoya gelen yorumlardan bazıları aşağıda verilmiştir. Videonun vermek istediği mesajı doğru anlayan kişilerin yorumlarını belirleyiniz. Belirlediğiniz yorumların altındaki beğeni butonunu boyayınız.

@İpek123
Börek, Türkçe konuşulan yerlerde yaygın bir lezzettir.

@Eren61
Milletimizin temel kilit taşlarından olan Türkçe, kimliğimizdir.

@Ceylin04
Harika bilgiler! Ben de böreği çok severim.

@Defne1453
Kuşçu Baba ne kadar da önemli bilgiler vermiş.

@Alper1071
Türkçe, sadece Türkiye'de konuşulmuyormuş.

@Murat.i
Can Azerbaycan'dan herkese selamlar! Türkçemiz, çok geniş bir coğrafyada konuşulan bir dünya dilidir.

c. Videonun iletmek istediği mesajı en iyi yansıtan yorum hangisidir? Söyleyiniz.

4. Aşağıdaki görseli ve söz varlığı örneklerini inceleyerek soruları cevaplayınız.

Komşuda pişer, bize de düşer.
Gülme komşuna, gelir başına.
Komşu hatırı
Ev alma, komşu al.
Komşuluk etmek

Komşu ekmeği komşuya borçtur.
Komşu komşunun külüne muhtaçtır.
Komşu hakkı
Komşu çocuğu
Konu komşu

a. Bu binalardan birinde oturduğunuzu hayal ediniz. Hangi binada ve kaçıncı katta oturduğunuzu, diğer binalarda oturan komşularınızı ve mahallenizi anlatan bir konuşma yapınız. Konuşmanızda yukarıdaki söz varlığından yararlanınız.

b. Öğretmeninizin dönütleriyle kendinizi değerlendirip güçlü ve gelişime açık yönlerinizi belirleyiniz. Sonraki çalışmalarınızda ön plana çıkan yönlerinizi zenginleştirmeye, gelişmeye açık yönlerinizi ise güçlendirmeye özen gösteriniz.

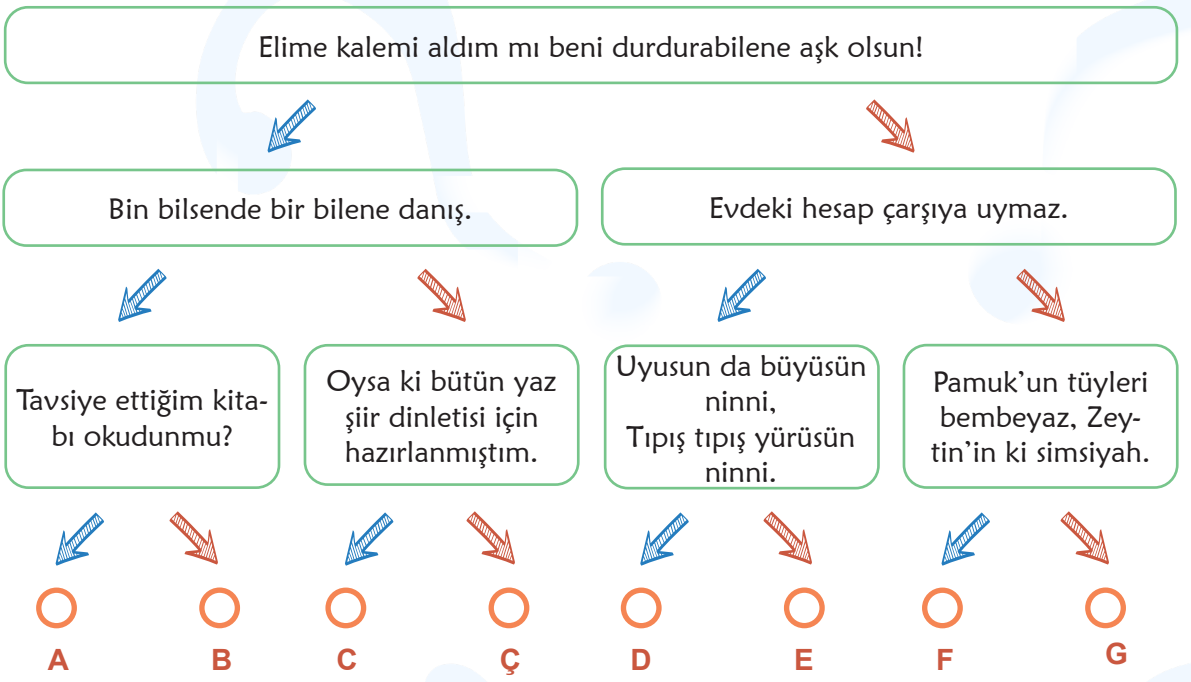
5. Bir doğa gezisinde öğretmen öğrencilerden en sevdikleri kelimeleri söylemelerini istemiştir. Her biri farklı bir kelime söyleyen Ömer ve beş arkadaşı ile ilgili şunlar bilinmektedir:

- Zeynep ve Altay'ın kelimeleri aynı ünlüyle bitmektedir.
- Altay bir renk adı söylemiştir.
- Selin bir bitki adı söylememiştir.
- Zeynep'in söylediği kelimenin tüm ünlü harfleri noktalıdır.
- Ece'nin kelimesi alfabenin son harfiyle bitmektedir.
- Tuğrul ve Selin'in söylediği kelimelerde Türkçe kelimelerin başında bulunmayan bir harf vardır.

Bu bilgilerden yola çıkarak Ömer ve arkadaşlarının aşağıdaki kelimelerden hangilerini söylediğini belirleyip altlarına yazınız.

Ağaçkakan	Devetüyü	Yakamoz	Fesleğen	Arkadaş	Gökyüzü
_____	_____	_____	_____	_____	_____

6. Aşağıdaki cümleleri yazım kuralları açısından inceleyiniz. Cümle doğru yazılmışsa mavi, yanlış yazılmışsa kırmızı oku takip ediniz. Ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

Daha fazla ölçme ve değerlendirme için yandaki karekodu okutunuz.

Ek Ölçme Soruları

2. TEMA:
BAĞIMSIZLIK
YOLU
SEYİT ONBAŞI
SOKAK
NENE HATUN
CADDESİ
HASAN TAHSİN
BULVARI
YÖRÜK ALİ EFE
MEYDANI

EBA Tema Alanı

E-Özet

ANAHTAR KAVRAMLAR

Millî Mücadele, Cumhuriyet, karşılaştırma, sınıflandırma, özetleme, yüzey anlam, derin anlam, çalışkanlık, vatanseverlik, azim ve kararlılık, bağımsızlık, millî bilinç

TEMANIN METİNLERİ

Cepheye Koşan At

Vatan

Rafadan Tayfa İstiklâl Marşı (Dinleme/İzleme)

1071'den 1922'ye Tek Millet İki Zafer

Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a Çıkışı (Okumak Gibisi Yok!)

HAYDİ, BAŞLAYALIM!

- Millî Mücadele Dönemi'nde yaşamış olsaydınız ordumuza nasıl yardım ederdiniz? Açıklayınız.
- Fedakârlık, içinde hangi duyguları barındırır? Kimler ve neler için fedakârlık yaparsınız?
- Millî Mücadele Dönemi'ni yansıtan yandaki fotoğrafta dikkatinizi neler çekti? Tartışınız.

"Millî Mücadele'de Kadınlar" adlı sergiden bir fotoğraf

Metni anlamı yansıtacak şekilde vurgu ve tonlamalara dikkat ederek okuyunuz.

CEPHEYE KOŞAN AT

10 Ağustos 1921 Kırıkkale-Bedesten Köyü

(...)

Anadolu bozkırına aylardır tek damla yağmur düşmemişti. Toprak tüm suyunu çekmiş, ovalar kurumuştu. Ortalık sessiz ve ıssızdı. Toprağın canı çekiliyordu. Sıcağın en bunaltıcı anında bir gök gürültüsü duyuldu. Bu, aylar sonra duyulan ilk gök gürültüsüydü. Bulutlar kısa süre sonra güneşin yüzünü kapayıp ortalığa can saçtı. Yağmur saatlerce dinmedi. Cana susamış toprak yağmur suyunu kana kana içti. Yağmurla birlikte ıssız köy birden hareketlendi. Yaşlı kadınlar ellerini kaldırarak kapı önlerine çıktılar. Dualar edip, suyu verene şükrediyorlardı.

Söğüdün altında dinlenen kısrak da başını yukarı kaldırdı. Yağmur dinene kadar yerinden kıpırdamadı. İkindi sonrasında bir ıslık sesiyle kulakları dikleşti, kükreyip rüzgâr gibi esti. Kısa süre sonra köydeki evlerden birinin ahırının önünde durdu. On, on bir yaşlarında bir çocuk ona yaklaştı, başını okşadı.

"Nerelerdesin bunca saattir?"

Kısrak anlamışçasına gözlerini kırpıştırdı. Sonra uysal başını yavaşça öne eğdi. Ahırın önündeki yalağa uzanıp birkaç yudum su içti. Çocuk koştu, ahırın kapısında asılı olan kaşağıyı alıp atı tımar etmeye başladı. Kahverengi parlak tüylerini yavaşça tarıyor, bir yandan onu okşuyor, seviyor ve onunla konuşuyordu:

"Aferin kızım, aferin... Benim güzel kızım, tatlı kızım..." Çocuk onu sevdikçe at gönenıyor, sahibinin sevgisine uysallığıyla karşılık veriyordu. Yağmurun ıslattığı toprak çamur olmuş, atın her yerine sıçramıştı. Çocuk bir bakraç su aldı, çamurları bir bir silip kısrağı iyice temizledi, üzerindeki kiri pası attı. Yaptığı işe öylesine dalmıştı ki üzerinde şalvarı ve kara cepkeniyle sarıklı bir ihtiyarın onlara doğru geldiğini görmedi. İhtiyar ağır ağır yaklaşıp bastonunu iki kez yere vurunca çocuk dönüp baktı.

"Sen miydin dede?"

"Gel hele..." dedi ihtiyar. Arkasını döndü, ötedeki merdivenlere doğru yürüdü. Basamaklara çöküp oturdu. Çocuk da peşinden gitti, onun yanına oturdu.

İhtiyarın bakışları derinleşti. "Evlat... Vatanı düşman sardı. Ülke kaynıyor. Elde yok, avuçta yok. Milletimiz zora düştü. Köy meydanında adamlar toplanmış, halleri perişan," dedi.

Çocuğun küçük omuzlarına bir ağırlık çöküverdi. "Ne yapacağız dede?"

"Herkes elinde avucunda ne varsa cepheye yollayacak yavrum. Arpayı buğdayı da atı eşeği de... Yok başka çaresi bu işin."

Çocuk, anlamışçasına Gülcemâl'e baktı.

"Bu güzel kısrağın atası da Kafkas cephesine gitmişti. Gürbüz bir attı o da. Bir koşardı ki sorma gitsin... Baban, atın sırtına atladığı gibi cephe yoluna düştü."

(...)

Sesindeki çaresizlik, çocuğun ışık filizleri saçan gözlerini soldurmuştu.

İhtiyar adam bir an duraladı... "Eğer ki biz bu ata toprağından gidersek türküler susar, ozanlar dilsiz kalır evlâdım. Yunus Emre ölür, Karacaoğlan ölür, Pir Sultan ölür... Ne demiş Yunus Emre? 'Aşk ile yola çıkmak ise niyetin, bela ile imtihan edilirsin.' Önce kahır sonra ikram! Biz bu kahrı çekeceğiz, yazgı böyleymiş. Anladın mı yavrum?" dedi.

Çocuk, talihsiz başını öne eğdi.

O sırada köy meydanındaki hareketlilik devam ediyordu. Askerler, solgun yüzlerini taşıyan dik başlarıyla halkın arasına karıştı. Bir subay köylülere seslendi:

"Aziz vatanın kutsal topraklarına düşman çizmeleri bastı. O çizmelerin dokunduğu her yer cayır cayır yanıyor. Vatan elden gidiyor..."

Onun endişeli sesinden çıkan her sözcük, köylülerin yüreğine ateş gibi düştü.

"Ağlamayın analar! Bugün ağlama vakti değildir. Vatan sizden son bir fedakârlık ister. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa Tekalif-i Milliye ilan etmiştir. Bu, vatanın kurtuluşu için son çaredir. Erlerimizin ayakları üşüyor, çorap yok. Taşa basıyor, çarık yok. Yara sarmaya bez yok, düşmana hücum etmeye süngü yok. Evlatlarınız sizden derman bekler!"

"Evlat," dedi köylülerden biri, "dermansız ihtiyarlardan derman bekliyorsun. Halimize bak. Yıllardır savaşlarda çürüdük."

Ak saçlı analar ellerini açıp dua etmeye başladılar. Aylardır süren savaş sonucunda köyde yalnız ihtiyar adamlar, çocuklar ve kadınlar kalmıştı. Bir de hayvanlar...

"Bu son mücadeledir!" diye bağırdı subay, "Tekalif-i Milliye Kurulu, bedelleri sonradan ödenmek üzere mallarınızdan yüzde kırkını vatanın kurtuluşu için feda etmenizi bekliyor."

Kalabalığın üstünde acı bir yel esti.

"Analar, atalar, bacılar... Türk ordusu sizin ordunuzdur. Evladınızı giydirir gibi giydirin onu, kundaktaki yavrunuzu besler gibi besleyin! Göreceksiniz muvaffak olacağız."

Kalabalığın içinden, "İnşallah inşallah..." sesleri yükseldi.

Ak sakallı bir ihtiyar, çatallaşmış sesiyle bağırdı. "Evladım!" dedi, "bu topladığınız alet edevatı da biz taşıyacakmışız öyle mi?"

Subayın yüzünü çaresiz bir yakarış kapladı.

"Ordumuz ateş hattından bir an çekilse düşman içeri sokuluyor. Orduya yığınak yapacak olanlar bile yerinden kıpırdayamıyor. Bundan böyledir ki bu toprağın üstündeki her bir insan, kadın, erkek, çocuk; her bir at, eşek, öküz dahi askerdir. Eğer birlik olmazsak bu düşmanı söküp atamayız."

Kadınlardan biri elini sinesine vurarak, "Ben taşırım evelallah!" dedi gür sesiyle. Biraz da çıkışarak, "Ben evlatlarıma cephane de taşırım, ekmek de taşırım, fanila da... Neyimiz kaldı ey ahali! Ne düşünürsünüz? Düşman geldi düşmaaaan, buraya girince ne köy kalır ne can?" diye bağırdı.

Onun bu hali kalabalığı uyandırmaya yetti de arttı bile.

"Allah razı olsun senden ana!" dedi subay.

(...)

"Oğul..." dedi ihtiyar bir ana, cesaret saçan sesiyle. "Benim iki yavrum cephede düşmanla dövüşüyor, erim Balkan Savaşı'nda şehit oldu. Bundan böyle beni de nefer bilin. Öküzlerimizi süreriz, kağnılarımızı çekeriz, o da yetmezse sırtımızda taşırız. Haktan gelen Hakka döner, bir canımız var," dedi.

Kimi, "Kocam cephede, ben de ona yetişeceğim, derman olacağım," diye bağırıyor, kimi, "İhtiyarım ama elim kolum tutuyor," diyordu.

Yeni gelinlerden biri subaya doğru yürüdü. Boynundaki beşi bir yerdeyi çıkardı, kınalı ellerinin arasına aldı ve subaya uzattı, "Kocam Kütahya'da savaşta. Bu ondan kalan tek varlığım, vatana feda olsun!" dedi.

Köylüler evlerine, ambarlarına, ağıllarına koştu. Kimi eşeğinin sırtına yüklediği arpayı buğdayı, kimi çeyizini, kimi ördüğü yün çorabı, kimi temiz fanilayı, pamuğu getirdi. Ak çemberinin üzerinden kınalı saçları sarkan ihtiyar bir ana, elleriyle ördüğü birkaç çift yün çorabı askere uzattı. "Evlatlarımın ayakları üşümesin. Allah yardımcınız olsun yavrum," diye dua ederek, halsiz bedenini bastonuna dayadı. Bastonunun varlığını da ancak o an fark edip bastonunu da askere uzattı. "Bunu da al oğul. Sakatlanan erlere dayanak olur," dedi.

Askerler her bir yardımı tek tek yazdılar...

"Kunduracı Ali'den elli kuruş, kahveci Abdullah'tan yüz kuruş, Bakırcı Mehmet Usta'dan yetmiş beş kuruş, Berber İbrahim'den iki yüz kuruş, Hatice Ana'dan iki çuval buğday, Fadime Nine'den beş çift yün çorap..."

Bütün bir köy elinde avucunda ne varsa orduya veriyordu.

Ahmet, dedesiyle konuştuktan sonra koşarak köy meydanına gelmiş, olan biteni izliyordu. Yüzüne kara bulutlar çökmüş, gözleri kalabalığın telaşına dalmıştı. Sırtını, yorgun bir evin duvarına dayayıp, askerlere baktı. Ninesinin eteğine tutunmuş küçük bir kızın, bez bebeğini bir askere uzattığını görünce dayandığı yerden doğruldu, "Herkes sevdiğinden ayrılıyor," diye mırıldandı. Ani bir kararla seğirtip koştu. Kerpiç evlerin sıralandığı köy yollarından geçti. Yol boyunca köylülerin ellerinde erzakla meydana gittiğini gördü. Karşılaştığı her bir yüzde bulut, her bir gözde yağmur vardı.

Eve vardığında ninesi Gülcemâl'in yelesine ve kuyruğuna kına yakıyordu. Dedesi de atın başını sıvazlıyordu. "Evlat..." dedi, "Gülcemâl cepheye gidiyor."

Ahmet soluk soluğa kalmıştı. Ellerini kavuşturup yutkundu, hiç ses etmedi. Büyük insanlara mahsus bir ağırbaşlılıkla kısrağa yaklaştı. (...)

"Ah oğul," dedi ninesi, "Ben iki şehit verdim vatana. Elimizde yok avucumuzda yok. Askerimize vereceğimiz tek varlığımız bu kısraktır."

Dedesi, atın sırtına koşum takımlarını koydu. Eyerini, kırbacını, üzengisini özenle yerleştirdi. Atın yularını Ahmet'in eline verip, "Haydi" dedi, "zaman yok, gidelim."

Ömür KURT

(Kısaltılmıştır.)

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uygun olmayan ifadelerin doğrusu şu şekildedir: • hâlleri • Hâlimize • hâli • hâlsiz • beşibiryerde • Tekâlifimilliye • resmigeçit • evladım • Hakk'a

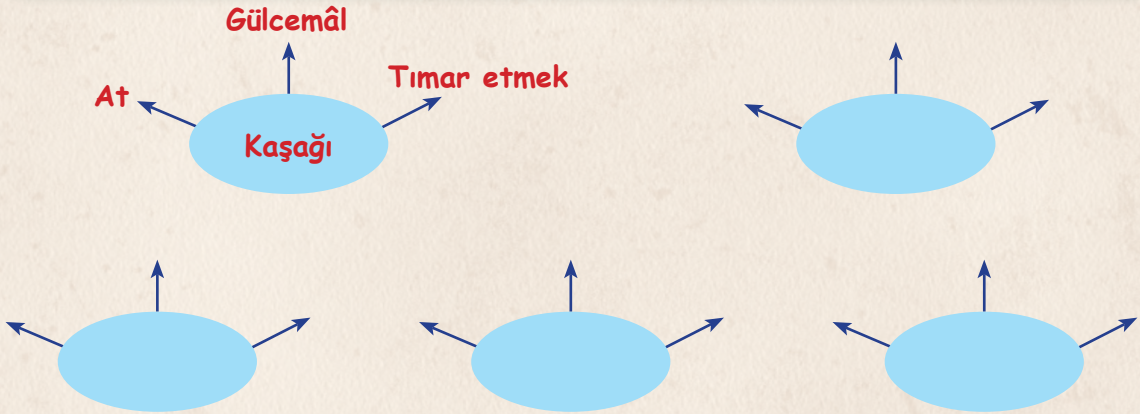
1. ANLAYALIM

a. Aşağıdaki kelime/kelime gruplarını inceleyiniz. Metnin görsellerinden ve konusundan hareketle siz de metin için önemli olduğunu düşündüğünüz kelime/kelime gruplarını ekleyiniz.

Vatan Muvaffak olmak

Kaşağı Cephe

b. Etkinliğin "a" maddesinde yer alan kelime/kelime gruplarından dördünü seçiniz ve aşağıda verilen alanlara yazınız. Bu kelime/kelime grupları ile aynı kavram alanına dâhil olan üçer kelime/kelime grubu belirleyip örnekteki gibi yazınız.

2. ANLAYALIM

a. Aşağıdaki tabloyu metinden hareketle doldurunuz.

Zaman	Kahramanın Hissettiği Duygu/Duygular
Yağmurdan sonra Gülcemâl'i gördüğünde	
Dedesiyle konuştuğunda	
Küçük bir kızın bez bebeğini askere uzattığını gördüğünde	
Ninesinin Gülcemâl'e kına yaktığını gördüğünde	

b. Kahramanın metindeki olaylar boyunca hissettiği duygular nelerdir? Hazırladığınız tablodan yola çıkarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

c. Sizce duyguların değişimindeki sebep nedir? Bu duyguları benzerlik ve farklılıklar açısından değerlendiriniz.

3. ANLAYALIM

a. Aşağıdaki ifadeleri okuduğunuz metinden hareketle tamamlayınız.

- Ahmet'in ninesi Gülcemâl'in yelesine ve kuyruğuna kına yakıyordu çünkü _____

_____

- "Eğer ki biz bu ata toprağından gidersek türküler susar, ozanlar dilsiz kalır evlâdım. Yunus Emre ölür, Karacaoğlan ölür, Pir Sultan ölür..." dedi. Bence Ahmet'in dedesi bu sözleri söylerken _____ vurgulamak istiyor.

- "Ahmet soluk soluğa kalmıştı. Ellerini kavuşturup yutkundu, hiç ses etmedi. Büyük insanlara mahsus bir ağırbaşlılıkla kısrağa yaklaştı..." Bence Ahmet'in bu fedakârlığa karar vermesinde etkili olan _____ değeridir.

b. Ön bilgilerinizden ve etkinliğin "a" maddesine yazdığınız cevaplardan hareketle okuduğunuz metnin ana fikrini belirleyerek yazınız.

_____

_____

c. Yakın zamanda ülkemizde yaşanan, birlik ve beraberliğimizle üstesinden geldiğimiz olayları düşününüz. Metnin ana fikrinden yola çıkarak zor günlerde ülkeniz için gösterebileceğiniz fedakârlıkların neler olabileceğini tartışınız.

4. ANLAYALIM

a. Yandaki karekodu okutarak "Kurtuluştan Kuruluşa (Tekâlif–i Milliye)" adlı içeriği önce sessiz izleyiniz.

b. İçeriğin son sahnesinde masada oturan ihtiyar adamın görevini ve bu görevi hangi amaçla yerine getirdiğini tahmin ediniz ve tahminizin gerekçesini sözlü olarak açıklayınız.

Dinleme/İzleme

c. İçeriğin son sahnesinde kadın, yaşlı ve çocukların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi ne olabilir? Tartışınız.

ç. İçeriği tekrar sesli izleyiniz. Türk halkının yurdunu düşman işgalinden kurtarmak için varını yoğunu ortaya koyması hangi duygu ve değerlere sahip olduğunu gösteriyor? Söyleyiniz.

5. ANLAYALIM

a. Öğretmeninizin rehberliğinde sınıf tahtasına şahıs ve varlık kadrosu, yer (mekân), zaman başlıklarını yazınız. Okuduğunuz "Cepheye Koşan At" adlı metnin şahıs ve varlık kadrosu, yer, zaman unsurlarını belirleyerek bu başlıkların altına yazınız.

b. Sınıf tahtasında yazanlardan hangilerinin metnin ana unsurları olduğunu belirleyiniz ve bunları aşağıya yazınız.

Şahıs ve varlık kadrosu: _____

Yer: _____

Zaman: _____

c. "Cepheye Koşan At" adlı metinde öne çıkan olaylar birer sembolle eşleştirilerek aşağıda verilmiştir.

- Yaşlı bir kadın, yorgun ve umutsuz köylüleri cesaretlendirerek harekete geçirir.
- Ahmet'in dedesi ve nenesi Gülcemâl'i cepheye göndermeye karar verir.
- Bir subay, Tekâlif-i Milliye emirlerini köy meydanında köylülere iletir.
- Dedesi, Ahmet'e vatanın içinde bulunduğu zor durumu anlatır.
- Aylardır tek damla düşmeyen Anadolu bozkırına nihayet yağmur yağar.
- Bütün bir köy, elinde avucunda ne varsa cepheye gönderir.
- Gülcemâl, bir ıslıkla Ahmet'in yanına koşar.

ç. Bu olayları bir zincirin halkaları gibi düşününüz ve metnin olay örgüsüne göre aşağıdaki şekil üzerine ilgili sembolleri sırayla yerleştiriniz.

d. Etkinliğin "ç" maddesindeki zincirin altıncı halkası kopmuş olsaydı neler yaşanabilirdi? Söyleyiniz.

e. Hikâyenin şahıs kadrosunda Ahmet'in babasının yer almama sebebini hikâyenin zamanı ile ilişkilendirerek açıklayınız.

6. ANLAYALIM

a. Yandaki karekodu okutarak "Millî Mücadele'nin Kadın Kahramanı: Kara Fatma" adlı içeriği izleyiniz. Aşağıdaki kavramlardan içerik ile ilgili olanları işaretleyiniz.

Dinleme/İzleme

Azim ve kararlılık	Öz güven	Girişkenlik	Vatanseverlik	Çalışkanlık
Sorumluluk	Bağımsızlık	Cesaret	Merak	Açık sözlülük
Cömertlik	Teknoloji	Dostluk	Empati	Bilim

b. Etkinliğin "a" maddesindeki işaretlemelerinizi izlediğiniz içeriğin hangi bölümlerine dayanarak yaptığınızı açıklayınız.

1. ANLATALIM

a. "Cepheye Koşan At" adlı metnin olay örgüsünü düşününüz. Aklınızda kalan olayları oluş sırasına göre defterinize yazınız.

b. Bu olayları olay örgüsüne doğrudan etki etme durumlarını göz önüne alarak önemli/önemsiz şekilde sınıflandırınız. Sınıflandırırken önemli olayların yanına "1", önemsiz olayların yanına ise "0" yazınız. "1" yazdıklarınızdan hareketle metni kendi cümlelerinizle anlatınız.

2. ANLATALIM

a. Öğretmeninizin rehberliğinde altı gruba ayrılınız. Grupça "5. ANLAYALIM" etkinliğindeki zincir halkalarından birini seçiniz. Seçtiğiniz halkanın temsil ettiği olaya dair kısa bir planlama yapınız. Olayda yaşananları bir fotoğraf karesindeymiş gibi hareketsiz kalarak yansıtınız. Grubunuzdaki tüm arkadaşlarınızın fotoğraf karesinde yer almasına özen gösteriniz.

b. Duruşunuzu, yüz ifadenizi ve seçtiğiniz görsele ait mekânın özelliklerini (açık alan, ev, sıcak bir yer vb.) arkadaşlarınıza fark ettirecek şekilde beden dilinizi konumlandırınız.

c. Arkadaşlarınızdan yansıttığınız olayın hangi halkayla ilgili olduğunu tahmin etmelerini isteyiniz. Öğretmeninizin "Çözül!" komutuyla hareketinizi sırayla sonlandırınız ve bu pozu niçin tercih ettiğinizi kısaca ifade ediniz.

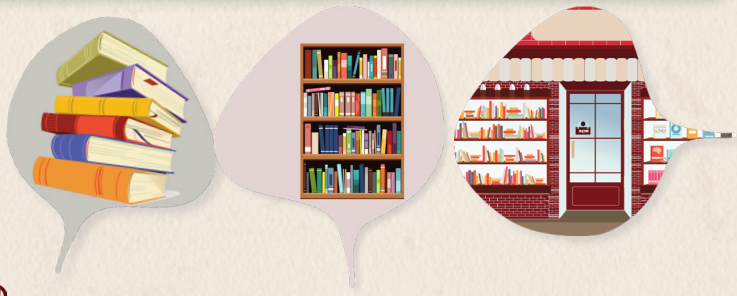
3. ANLATALIM

a. Aşağıdaki metni koyu yazılmış kelimelere dikkat ederek okuyunuz.

Bir kasım sabahı **kitaplarımla** haşır neşirken fark ettim: **Kitaplığımda** millî mücadelemizi anlatan bir tane bile **kitap** yoktu! Bir koşu giyindim, kendimi **kitapçıların** olduğu sokağa attım. İlk uğrak yerim olan eski **kitapçı**, sokağın en ucundaydı. Emektar kitapçı, kapının kenarına oturmuş, bir hazine gibi tuttuğu **kitaba** dalmıştı. Gözüm kitabın kapağına kaydı: "Vatan Dediler". Sanırım aradığımı bulmuştum.

b. Bu kelimelerin arasında nasıl bir anlam ortaklığı olduğunu söyleyiniz.

c. Aşağıdaki görselleri inceleyip metni tekrar okuyunuz. Metinde koyu yazılmış kelimelerden hangileri aldıkları ek ile yeni bir varlığın adı olmuştur? Belirleyip aşağıya yazınız.

4. ANLATALIM

a. "Çalışkanlık" ve "vatan sevgisi" kavramları arasındaki ilgiyi anlatan bir cümle yazınız. Bu sırada Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaya özen gösteriniz.

b. Okuduğunuz metinde Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanıldığı aşağıdaki örnek cümleleri inceleyiniz. Bu örneklere benzer başka hangi cümleler dikkatinizi çekmektedir? Belirleyip söyleyiniz.

Çocuğun küçük omuzlarına bir ağırlık çöküverdi.

Herkes elinde avucunda ne varsa cepheye yollayacak yavrum.

c. Etkinliğin "a" maddesindeki cümlenizi gözden geçiriniz. İfadelerinizi zenginleştirerek cümlenizi yeniden yazınız.

5. ANLATALIM

Ahmet, Gülcemâl'den ayrılmadan önce onun yoldaşlık edeceği askere hitaben bir mektup yazar ve mektubu Gülcemâl'in eyerine sıkıştırır. Kendinizi Ahmet'in yerine koyarak askere mektup yazınız. Mektubunuzda dilerseniz Gülcemâl'le olan bir fotoğrafa, birlikte yaşadığınız bir maceraya, Gülcemâl'in sevdiği ve sevmediği yiyeceklerin ne olduğuna vb. yer verebilirsiniz.

Mektubunuzu daha sonra seçki dosyanızda saklayabilmek için bir A4 kâğıdına yazmayı unutmayınız.

Değerlendirelim

a. Yazma sürecinizi aşağıdaki yıldızlı puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir davranışı gerçekleştirme durumunuza göre yıldızlarınızı yay ayraç içine çiziniz.

Ölçütler

( ) Yazımda kendimi kahramanın yerine koyabildim.
( ) Yazımı fotoğraf, anı vb. unsurlarla zenginleştirdim.
( ) El yazımın okunaklı ve anlaşılır olmasına dikkat ettim.
( ) Yazımda uygun başlatma, sürdürme ve sonlandırma ifadelerini kullandım.

b. Topladığınız yıldızları hesaplayarak aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

Topladığım yıldız sayısı _____ .

Kendime söz: Sonraki çalışmalar için _____

_____ gayret edeceğim.

Kendime aferin: _____

_____ konusunda çok iyiyim.

c. Aşağıdaki ifadeyi tamamlayarak empati kurarak yazma yöntemini değerlendiriniz.

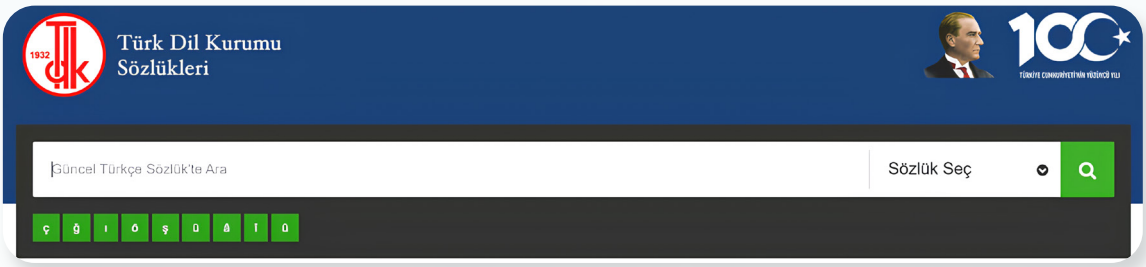
Bu yöntem, ***yazımı daha anlamlı ve etkileyici kıldı/yazımda bir fark yaratmadı/yazma sürecimi zorlaştırdı*** çünkü _____

Gelecek Derse Hazırlanalım

Bir sonraki derste kullanmak üzere Türkiye'nin fiziki ve siyasi haritalarını yanınızda bulundurunuz.

HAYDİ, BAŞLAYALIM!

- Farklı bir ülkeye gidecek olsanız vatanınızı hatırlamak için yanınıza alacağınız üç şey ne olurdu? Söyleyiniz.
- "Bülbülü altın kafese koymuşlar, 'ah vatanım' demiş." sözünden ne anlıyorsunuz? Söyleyiniz.
- Aşağıdaki ekran görüntüsünü inceleyiniz. TDK Güncel Türkçe Sözlük'te hangi kelimenin anlamı aranmış olabilir?

► yurt:
"Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın / Bir vatan kalbinin attığı yerdir" - **Necmettin Halil Onan**

Atasözleri, Deyimler, Birleşik Fiiller veya Kalıp Sözler

Şiiri önce sessiz okuyunuz. Bu sırada şiirde ahengi sağlayan ifadelerin altını çiziniz. Daha sonra şiiri işitilebilir bir ses ve anlamı yansıtacak bir tonlamayla okuyunuz.

VATAN

I

Vatan,
Antalya'da bir mavi su,
Posof'ta bir çorak tarla,
Gümüşhane'de bir yemyeşil bahçedir.

Vatan,
Sivas Yaylası'nda
Yıldız bakışlarıyla aydınlanan
Ipıssız bir gecedir.

Vatan,
Kelkit'te bir kardeş mezarı,
Zonguldak'ta bir maden işçisi,
Rize'de çay toplayan bir gelin
Ve seccadesinde namaz kılan bir ihtiyar annedir.

Vatan,
Aydın tebessümüyle Aslıhan
Ve duru bakışlarıyla Emine'dir.

Vatan,
Ceylanpınar'da bir ince ceylan,
Edirne'de bir ince minaredir.

Vatan,
Hudut boylarında dalgalanan
Güzel bayrağımızda
Hare haredir.

Vatan,
Küçük ellerinin avuçladığı
Sade bir toprak parçası değil, çocuğum!
Toprakla büyüyen bir kutsal düşüncedir.

II

Vatan,
Isparta halısında bir gül
Ve Kütahya çinisinde
Ateşten bir lâledir.

Vatan,
Hazar Gölü'nde şiirli bir akşam
Ve eski Harput'ta
Burcu yıkılmış bir kaledir.

Vatan,
Ayder Yaylası'nın yeşilliğinde,
Dağların, bulutların gözyaşı
Bir şelâledir.

Vatan,
Hakkâri'de sıra dağlar
Ki bölünmez;
Yürek yüreğe, el eledir.

Vatan,
İzmir yollarında doludizgin bir süvari
Ve yağız atların boynunda
Zaferle uçuşan köpüklü bir yeledir.

Vatan,
Ankara'da Anıtkabir'de,
Yanıp da
Sonsuza dek
Sönmeyecek bir meşaledir.

Nurettin ÖZDEMİR

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uygun olmayan ifadelerin doğrusu şu şekildedir: • Ceylânpınar • laledir • şelaledir • sıradağlar

Değerlendirelim

a. Okuma sürecinizi aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir davranışı gerçekleştirme durumunuza göre puanınızı yay ayraç içine yazınız.

1	2	3	4	5
Gelişmeye Açık	Yeterli	Kısmen Güçlü	Güçlü	Çok Güçlü

Ölçütler

( ) Kelimeleri anlaşılır bir biçimde söyledim.
( ) Şiirin temasını ve duygusunu kavrayarak okudum.
( ) Şiiri vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okudum.
( ) Şiiri sessiz okurken ahengi sağlayan ifadeleri belirleyip işaretledim.

b. Topladığınız puanları hesaplayarak aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

Aldığım toplam puan _____.

Kendime söz: Sonraki çalışmalar için _____

_____ gayret edeceğim.

Kendime aferin: _____

_____ konusunda çok iyiyim.

c. Şiiri işaretleyerek okumak, şiir okuma becerinizi nasıl etkiledi? Uygun kelimeyi daire içine alarak gerekçenizi yazınız.

İşaretleyerek okuma şiirde ahengi sağlayan ifadeleri belirlememi *kolaylaştırdı*/*etkilemedi*/*zorlaştırdı* çünkü _____

1. ANLAYALIM

a. Okuduğunuz şiir 13 bölümden oluşmaktadır. Şiiri tekrar okuyup her bölümden anlamını bilmediğiniz birer kelime seçiniz. Bu kelimeleri aşağıdaki ilgili yerlere yazınız.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

b. Şiirde yer alan bazı kelime/kelime gruplarının anlam ya da görselleri aşağıda verilmiştir. Baş harflerden yararlanarak bu kelime/kelime gruplarını bulunuz ve örnekteki gibi yazınız.

BURÇ
Kale duvarlarından daha yüksek, yuvarlak, dört köşe veya çok köşeli kale çıkıntısı.

D
Saf, temiz, pırıl pırıl.

H
Bazı nesne, canlı, göz vb.nde dalgalanır gibi görünen parlak çizgiler; meneviş.

S
Atlı.

Ç

M

S

Ç

Ş

Y
Parlamak, parıldamak.

İ
Güzel, hoş, zarif.

I
Çok ıssız, ıssız.

c. Etkinliğin "a" maddesine yazdığınız kelime/kelime gruplarını inceleyiniz. Etkinliğin "b" maddesindeki cevaplarınızla bunlar arasında aynı olanlar varsa üzerini çiziniz. Üzerini çizmediğiniz kelime/kelime gruplarının anlamını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten öğreniniz.

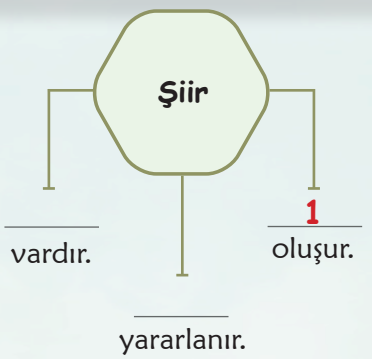
2. ANLAYALIM

a. Okuma sırasındaki işaretlemelerinizden hareketle aşağıdaki soruları sözlü cevaplayınız.

- Şiirde en çok kullanılan kelime hangisidir?
- Şiirde bir duygu mu yoksa bir fikir mi öne çıkmaktadır?
- Şiirdeki bölümlerin son kelimelerinin ortak özelliği nedir?

b. Öğrendiklerinizden hareketle şiiri düzyazıdan ayıran unsurlar neler olabilir? Tartışınız ve aşağıdaki numaralandırılmış ifadelerden uygun olanları kavram haritasına yerleştiriniz.

1. dizelerden
2. ana fikir
3. ses uyumlarından
4. yazar
5. düşünceyi geliştirme yollarından
6. paragraflardan
7. ana duygu

3. ANLAYALIM

a. Okuduğunuz şiirden ve ön bilgilerinizden yararlanarak aşağıdaki cümleleri örnekteki gibi uygun ifadelerle tamamlayınız.

• "Bir ince minaredir" ifadesi Edirne için yazılmıştır çünkü Edirne'de ata miraslarımızdan Selimiye Camii bulunmaktadır.

• "Bir ince ceylan" ifadesi Ceylânpınar için yazılmıştır çünkü dünyada ender bölgelerde yaşayan ceylanların Türkiye'de en çok bulunduğu yerlerden biri Şanlıurfa'nın Ceylânpınar ilçesidir.

• "Yemyeşil bahçe" ifadesi Gümüşhane için yazılmıştır çünkü _____

_____

• _____ olduğundan "bir maden işçisi" ifadesi Zonguldak için yazılmıştır.

• _____ olduğundan "çay toplayan bir gelin" ifadesi Rize için yazılmıştır.

• "Sonsuza dek sönmeyecek meşale" ifadesi Anıtkabir için yazılmıştır çünkü _____

_____

b. Şair sizce Antalya için "bir mavi su" ifadesi yerine başka hangi ifadeyi kullanabilirdi? Tartışınız.

c. Siz de okuduğunuz şiire yaşadığınız yöreyi anlatan dizeler ekleyip sınıfta paylaşınız.

Vatan,

_____ (Nerede olduğunu yazınız.)

_____ (Ne yaptığını yazınız.)

_____ (Ne olduğunu yazınız.)

4. ANLAYALIM

a. Aşağıdaki açıklamayı göz önüne alarak şiirin 10 ve 11. bölümlerini yeniden okuyunuz.

Okuduğunuz şiirde vatan kavramını daha etkili anlatabilmek için benzetme sanatına başvurulmuştur. Bu sebeple vatan tarif edilirken kullanılan kelimeler tesadüfen değil benzetme ilişkisini destekleyecek şekilde seçilmiştir.

b. "Dağların, bulutların gözyaşı" ve "sıra dağlar ki bölünmez" ifadelerinin zihninizde çağrıştırdığı görselleri ilgili alanlara çiziniz.

c. Çizimlerinizden hareketle şairin niçin bu ifadeleri tercih ettiğini ve dizelerdeki diğer kelime/kelime grupları ile bu ifadelerin ilişkisini açıklayınız.

ç. Okuduğunuz şiirde yer alan benzetme sanatına bir örnek de siz veriniz.

5. ANLAYALIM

a. Aşağıdaki tabloyu inceleyiniz. Şiirde geçen benzetmelerin hangi ölçüte göre sınıflandırıldığını belirleyerek A sütununa yazınız.

A	B
	Coğrafi Bölge Olmayan Benzetmeler
Harput Gümüşhane	Aslıhan Bayrak

b. A ve B sütunlarındaki ölçütlerden hareketle tabloyu tamamlayınız.

c. A sütununa yazdığınız her bir kelimenin karşılığını sınıfa getirdiğiniz Türkiye haritasında bulup işaretleyiniz.

ç. Şair, şiirinde dili hangi duyguyu anlatmak için kullanmıştır? Haritadaki işaretlemelerinize göre yorumlayınız.

6. ANLAYALIM

a. Aşağıdaki 1 numaralı bölümde okuduğunuz şiirde geçen bir kelimeye ait bazı açıklamalar verilmiştir. Diğer bölümlerde ise bu kelimeden hareketle ulaşacağınız farklı kelimelere dair ipuçları yer almaktadır. Bu kelimeleri bulup yazınız.

1. Bu kelimenin ilk üç harfi "rüya" kelimesinin eş anlamlısıdır. Kelime "düşünmenin ürünü olan görüş, fikir" anlamına gelmektedir. — — — — — — — —
2. Birinci bölümde bulduğunuz kelimenin son iki harfini attığınızda "fikir" anlamına gelen bir kelimeye ulaşacaksınız. Bu kelimeye mastar yani "-mak (-mek)" ekini getiriniz ve "aklından geçirmek, göz önüne getirmek" anlamındaki kelimeyi elde ediniz. — — — — — — — — —
3. Birinci bölümde bulduğunuz kelimenin sonuna bir ek getirdiğinizde insanlara özgü bir niteliğin adına ulaşırsınız. Örneğin bir kişi, bir şeyler üzerine uzun uzun kafa yoruyorsa ve bu hâliyle biraz da dalgın ve üzgün gözüküyorsa o kişi için bu niteliği kullanırız. — — — — — — — — — —

b. Ulaştığınız kelimeleri beşinci sınıfta öğrendiklerinizi de göz önünde bulundurarak bir kavramın adı olma/bir işi anlatma durumuna göre aşağıda sınıflayınız.

Bir Kavramın Adı Olma	Bir İşi Anlatma

c. Ulaştığınız kelimeleri ve anlamlarını düşününüz. Bu kelimelerin ortak özelliği ne olabilir? İşaretleyiniz.

☐ Aynı kökten türemiştir. ☐ Aynı ekleri almıştır. ☐ Aynı anlama sahiptir.

ç. Aşağıdaki tabloyu farklı türdeki kelime/kelime gruplarına göre etkinliğin "a" maddesindeki gibi tamamlayınız. Bu sırada TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten yararlanabilirsiniz.

1. "Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan" anlamına gelen bu kelime, zaman zaman "püskü" kelimesiyle de kullanılır. → ESKİ
2.
3.

7. ANLAYALIM

a. Yandaki karekodu okutarak "Çanakkale" adlı içeriği izleyiniz.

b. İzlediğiniz içerikte anlatıcı, toprak kavramının hangi özelliğini vurgulamaktadır? Söyleyiniz.

Dinleme/İzleme

c. İzlediğiniz içeriğin anlamını en iyi yansıtacak şekilde aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

• "Gölgesinde oturduğumuz ağacın, üzerine bastığımız şu toprağın (...) bedeli yıllar önce Mustafa Kemal ATATÜRK ve arkadaşları tarafından ödenmiş." ifadesinden ben _____ anlıyorum.

• Anlatıcı, "Bu toprak için her biri farklı farklı topraklardan gelen erler yazmış bu hikâyeyi..." derken aslında şunu anlatmak istemiştir: _____

• İzlediğim içerikten hareketle toprağın sadece yuva, sırdaş, ana değil _____ olduğunu söyleyebilirim.

8. ANLAYALIM

a. Karekodu okutarak "Şiir Şiir Türkiye" adlı içeriği izleyiniz.

Dinleme/İzleme

b. "7. ANLAYALIM" etkinliğinde izlediğiniz "Çanakkale" adlı içerik ile "Şiir Şiir Türkiye" içeriğini aşağıdaki tabloda yer alan özellikler açısından örnekteki gibi karşılaştırınız.

Özellikler	Çanakkale	Şiir Şiir Türkiye
Seslendirilen metinde ahenk, kelimelerin ses uyumu ile sağlanmıştır.		✓
Seslendirilen metin, bir düzyazıdır.		
Kullanılan görsellerin tamamı gerçek hayattan alınmıştır.		
Kullanılan görseller arasında çizimler vardır.		
İçeriğin her sahnesinde farklı karakterler yer almaktadır.		
İçeriğin başından sonuna dek aynı karakterler yer almaktadır.		
İçerik vatan ve toprak sevgisini ele almaktadır.		

c. Tabloda boş kalan satıra kendiniz bir özellik ekleyerek karşılaştırmanızı tamamlayınız.

ç. Tablonuzdan hareketle iki içeriğin benzer ve farklı yönlerini defterinize listeleyiniz.

1. ANLATALIM

a. "Vatan" ifadesinin size çağrıştırdıklarını ön bilgilerinizden hareketle defterinize yazınız.

b. Öğretmeninizin belirleyeceği sıra ile defterinizdeki ifadelerden seçtiğiniz ikisini tahtaya yazınız. Yazacağınız ifade daha önce tahtaya yazılmışsa farklı bir ifade tercih ediniz.

c. Yazma aşaması tamamlandıktan sonra tahtaya sırayla kalkınız. Tahtadaki ifadelerden en az üçünü kullanarak birbirleriyle bağlantılı cümleler kurunuz. Konuşma sırasında kullandığınız bu ifadelerin yanına " ✓ " işareti koyunuz.

ç. Konuşma aşaması tamamlandıktan sonra aşağıdaki soruların cevaplarını sınıfta tartışınız.

En fazla " ✓ " işareti alan ifadeler hangileri oldu?

Bu kelimelerin diğerlerine göre daha çok tercih edilme sebepleri neler olabilir?

2. ANLATALIM

Öğretmeninizin rehberliğinde aşağıdaki başlangıç cümlelerinden birini seçiniz. Sınıf oturma düzeninize uygun şekilde sırayla söz alınız. Seçtiğiniz başlangıç cümlesine ya da bir önceki arkadaşınızın cümlesine örnekteki gibi uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanarak cümlenizi ekleyiniz. Yeni bir cümle ekleyemediğinizde farklı bir başlangıç cümlesine geçiniz.

- Tüm Türkiye'yi gezmek istiyordum.
- Daima yanında bir harita taşır.
- Türkiye'nin en sevdiğim şehri Hatay'dır.
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti "Yavru Vatan" olarak bilinir.

ÖRNEK

Tüm Türkiye'yi gezmek istiyordum yalnız hangi şehirden başlayacağıma karar veremiyorum.

Hangi şehirden başlayacağıma karar veremiyorum çünkü ülkemizin her yeri çok güzel.

Ülkemizin her yeri çok güzel fakat doğduğum yer bir başka.

3. ANLATALIM

a. Aşağıdaki şahıs veya varlıklardan birini seçiniz.

Millî Mücadele yıllarında cephede bir asker

Vatan şiirinin şairi

2923 yılında yaşayan bir genç

Türk Bayrağı

b. Seçtiğiniz şahıs veya varlığın bakış açısından temaya uygun bir konuşma yapınız (Askerin cephede yaşadıkları, 2923 yılında yaşayan gencin bakış açısından günümüze yönelik öneriler, şairin bu şiiri yazma sebebi, bayrağın vatanını anlatışı vb.).

c. Anlatımınızda bir olay ya da duruma, ana karaktere ve belirlediğiniz bakış açısına yer vermeye özen gösteriniz. Oluşturduğunuz karakterin ve konuşmanızın özgün olmasına dikkat ediniz.

ç. Okuduğunuz metinlerden hareketle edindiğiniz deneyimlerinizi hayal gücünüzle birleştirerek anlatımınızı zenginleştiriniz. Aşağıdaki örnekten yola çıkabilirsiniz.

Gerçek Deneyim: Cepheye Koşan At metnini okuyup farklı etkinliklerle işlediniz.

Hayal Gücü ve Gerçek Deneyim: Eğer Gülcemâl'i cepheye götüren asker ben olsaydım ne hissederdim?

d. Konuşmanızı istediğiniz bir anlatı biçiminde (haber metni, masal, hikâye vb.) sunabileceğiniz gibi bu türleri bir arada da kullanabilirsiniz.

4. ANLATALIM

a. Sınıf mevcudunuza ve oturma düzeninize en uygun şekilde gruplara ayrılınız. Grup arkadaşlarınızla "Bom Oyunu"na ait aşağıdaki açıklamayı okuyunuz.

Oyuncular "1"den başlayarak her bir oyuncu bir sayı söyleyecek şekilde sayı sayarlar. Oyuncuların 5 ve 5'in katlarında (5-10-15 vb.) sayıları söylemek yerine "Bom!" demeleri gerekir. "Bom!" demeyi unutarak sayı söyleyen oyuncu oyundan çıkar. Hiç hata yapmayarak sona kalan kişi oyunu kazanır.

b. Daha önce okuduğunuz "Vatan" şiirindeki "-da (-de/-ta/-te)" ekinin geçtiği yerleri gözden geçiriniz. Grubunuzda oyuna birinci başlayacak kişiyi ve daha sonra sıranın nasıl ilerleyeceğini belirleyiniz. "Bom Oyunu"na benzer şekilde oluşturulan aşağıdaki kuralları inceleyiniz ve bu kurallara göre oyunu oynayınız.

- Her oyuncu, şiirde geçen "-da" (-de/-ta/-te) ekinin bitişik yazıldığı kelimelerden birini söylemelidir.
- Bir oyuncu tarafından söylenen ifade tekrar söylenmemelidir.
- İçinde bitişik yazılan -da ekinin geçmediği bir kelime söyleyen oyuncu bir tur beklemelidir.
- Sıra her dördüncü kişiye geldiğinde "Bom" denmelidir.
- "Bom" demeyi unutarak kelime söyleyen oyuncu bir tur beklemelidir.
- Şiirdeki ilgili kelimeler bittiğinde oyun sona erer.

c. Şiirde yer aldığı hâlde oyuna dâhil etmediğiniz "de" var mı? Varsa dâhil etmeme sebebinizi açıklayınız.

ç. Defterinize "Vatan" şiirinden hareketle "-da (-de/-ta/-te)" ekinin geçtiği cümleler yazınız.

5. ANLATALIM

a. Öğretmeninizin rehberliğinde sırayla sınıf tahtanıza bir iş veya meslek ismi yazınız. Tahtanın ortasında bir boşluk bırakmaya ve yazılan isimleri tekrar yazmamaya dikkat ediniz.

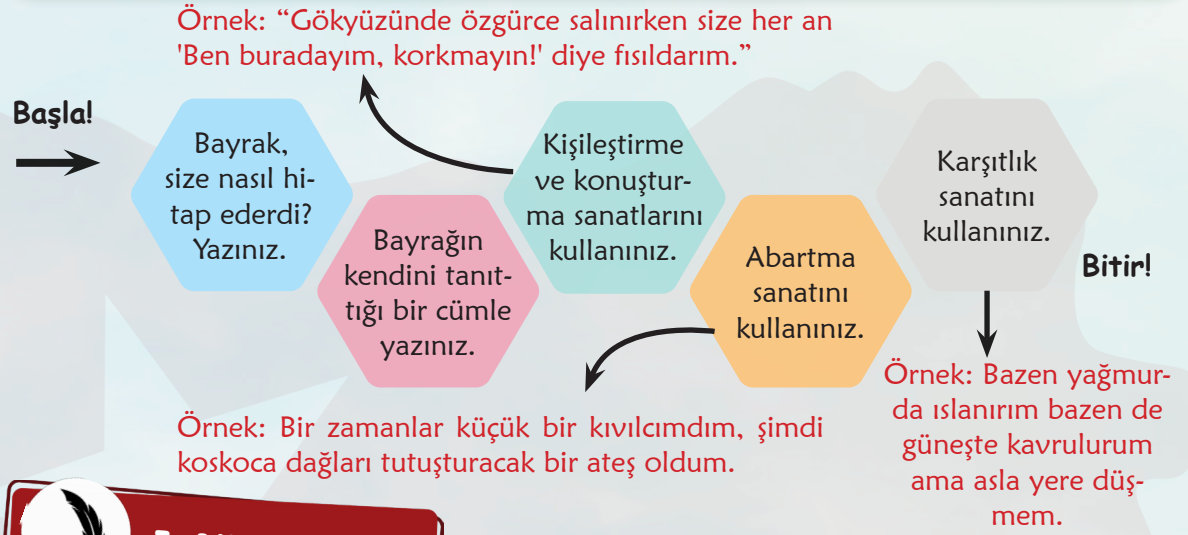
b. Tahtanın ortasına Mustafa Kemal ATATÜRK'e ait aşağıdaki sözü yazarak tahtadaki iş veya meslekleri bu söz bağlamında beyin fırtınası yoluyla tartışınız.

"Vatanını en çok seven görevini en iyi yapandır."

c. Tartışmada ulaştığınız sonuçtan ve ön bilgilerinizden hareketle defterinize bu sözü seçtiğiniz bir iş veya meslek bağlamında anlatan bir paragraf yazınız.

6. ANLATALIM

Aşağıdaki adımları izleyerek defterinize bayrağın dilinden yazılmış bir mektup yazınız.

7. ANLATALIM

Okulunuzdaki "Demokrasi, İnsan Hakları ve Yurttaşlık Kulübü"nün başkanı olduğunuzu düşününüz. Bir kulüp üyesiyle aranızda geçen aşağıdaki yazışmada boş mesaj kutularına uygun ifadeleri yazınız. Gelen mesajdaki konu/istek/amacı belirlemeye, kendi yorum ve değerlendirmelerinizi içeren cevaplar yazmaya özen gösteriniz.

Merhaba. Cumhuriyet Bayramı'nın önemini daha iyi anlamak için Millî Mücadele ruhunu özümsememiz gerektiğini düşünüyorum. Bunun için birkaç önerim var.

Millî Mücadele kahramanlarının bir tiyatro oyunu ile tanıtılması, cumhuriyet konulu bir şiir yazma yarışması düzenlenmesi ve Çanakkale gezisi planlanması.

Son önerimin neden gerçekleştirilemeyeceğini düşündünüz?

Anladım, haklısınız. Teşekkür ederim, iyi günler.

Gelecek Derse Hazırlanalım

"Allah bu millete bir daha İstiklâl Marşı yazdırmasın." sözünü kim, niçin söylemiştir? Araştırınız. Araştırma sonucunuzu arkadaşlarınızla paylaşmak üzere defterinize not ediniz.

HAYDİ, BAŞLAYALIM!

- Bir ülkenin bağımsızlığını temsil eden simgeler nelerdir? Söyleyiniz.
- Mehmet Âkif Ersoy "Allah bu millete bir daha İstiklâl Marşı yazdırmasın." sözü ile ne anlatmak istemektedir? Açıklayınız.
- Yandaki fotoğraf, ilk Meclis binasında göndere çekilen ilk Türk bayrağına aittir. Bu bayrağın o günden bugüne titizlikle korunması ve 1. Meclis Binasında sergilenmesi Türk milletinin hangi özelliği ile açıklanabilir?

Yandaki karekodu okutarak "Rafadan Tayfa-İstiklâl Marşı" adlı içeriği aklınızda oluşan "Kim, nereye, ne zaman, nasıl?" gibi sorulara cevap arayarak (katılımsız dinleme yöntemiyle) izleyiniz.

Dinleme/İzleme

Değerlendirelim

a. Dinleme/izleme sürecinizi aşağıdaki yıldızlı puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir davranışı gerçekleştirme durumunuza göre yıldızlarınızı yay ayraç içine çiziniz.

Ölçütler

( ) Dinleme/izleme sürecinde dikkatimi konuya yoğunlaştırabildim.
( ) Başkalarını rahatsız etmeden izledim.
( ) Dinleme/izleme sırasında zihnimde oluşan sorulara cevap aradım.
( ) Dinleme/izleme sırasında olay, yer, zaman, kişi ve varlık kadrosu ile ilgili unsurları belirledim.

b. Topladığınız yıldızları hesaplayarak aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

Topladığım yıldız sayısı _____ .

Kendime söz: Sonraki çalışmalar için _____

_____ gayret edeceğim.

Kendime aferin: _____

_____ konusunda çok iyiyim.

c. Katılımsız dinleme yönteminin dinleme becerinize etkisini değerlendiriniz. Bunun için aşağıdaki eğik yazılmış ifadelerden size uygun olanı işaretleyiniz ve gerekçenizi yazarak cümleyi tamamlayınız.

Bu dinleme yöntemi, dinleme becerimi *olumsuz etkiledi/hiç etkilemedi/olumlu etkiledi*

çünkü _____

_____

1. ANLAYALIM

a. İzlediğiniz filmin kahraman kadrosunu, yer ve zaman unsurlarını göz önünde bulundurarak aşağıdaki ifadelere katılıp katılmadığınızı belirleyiniz. Katılmıyorsanız gerekçenizi söyleyiniz.

	Katılıyorum	Katılmıyorum
Olaylar başladığı yerde bitti.	☐	☐
Anlatılan tüm olaylar, 24 saat içerisinde gerçekleşti.	☐	☐
Olayın kahramanları arasında insan dışı varlıklar yoktu.	☐	☐
Olayların bir kısmı kapalı bir mekânda gerçekleşti.	☐	☐
Olaylar günün ağarmasıyla sona erdi.	☐	☐
Olaylar sırasında tüm kahramanlar aynı mekândaydı.	☐	☐

b. İzlediğiniz filmde yer alan kahraman/varlık kadrosu, yer/zaman ve eylemlerden birbiri ile bağlantılı olanları belirleyip örnekteki gibi yazınız. Yazdığınız ifadeleri aynı cümle içinde kullanınız.

Kahraman/Varlık	Yer/Zaman	Eylem
Mehmet Âkif	Millî Mücadele günleri	Yazmak

Millî Mücadele günlerinde Mehmet Âkif, marşımızı bir gaz lambasının ışığında yazmış.

c. İzlediğiniz içerikten hareketle aşağıdaki ifadelerin hikâyenin hangi unsurlarına yönelik olduğunu söyleyiniz ve bu ifadeleri tamamlayınız.

- Akın, kütüphanede yalnız başına İstiklâl Marşı'nın anlamını öğrenmeye çalışsaydı _____
- Kuşçu Baba, filmin başında İstiklâl Marşı'nın anlamını Akın ve arkadaşlarına açıklasaydı
- Olaylar gündüz gerçekleşseydi _____

2. ANLAYALIM

a. İzlediğiniz filmde sözü edilen sorun nedir? Filmin hangi bölümünde bu soruna değinilmektedir? Söyleyiniz.

b. Belirlediğiniz bu sorunu aşağıda özetleyiniz.

c. Filmin kahramanlarından biri olsaydınız bu sorunu hangi yollarla çözmeyi denerdiniz? Söyleyiniz.

ç. Bulduğunuz çözüm yollarından en uygun olanı aşağıya yazınız.

d. Akın ve arkadaşları önerdiğiniz çözüm yolunu kullansaydı problemin çözümü ne yönde değişirdi? Açıklayınız.

3. ANLAYALIM

a. İzlediğiniz filmde kahramanların elektrik kesintisine verdiği ilk tepkiler nedir? Söyleyiniz.

b. Aşağıdaki eylemleri elektrik kesintisinden önce veya sonra olma durumuna göre zaman çizelgesine örnekteki gibi yerleştiriniz.

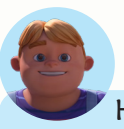
Vazgeçiyor.	Utanıyor.	Başarmış hissediyor.
İkna ediyor.	Bilmediğini fark ediyor.	Gurur duyuyor.
Acıktığını hissediyor.	Hüzünleniyor.	Hevesleniyor.

c. Bu eylemlerin hangi kahramanlara ait olduğunu belirleyerek örnekteki gibi yazınız.

Akın:

Mert:

Hayri:

Kâmil:

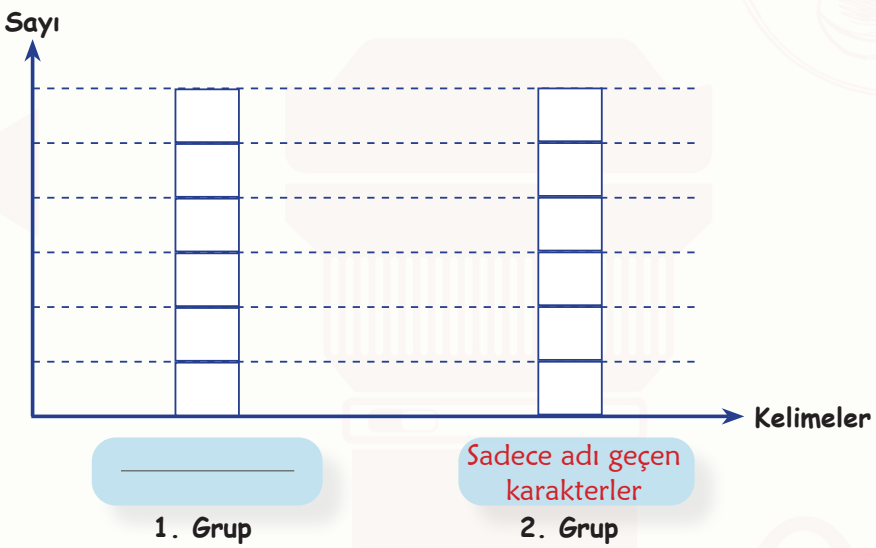
4. ANLAYALIM

a. İzlediğiniz içerikteki karakterleri iki gruba ayırmak için aşağıdaki ipuçlarından hareketle bir özellik belirleyiniz.

Gruplara ayırmada kullanacağım özellik: _____

1. Grup	2. Grup
Hayri	Mehmet Âkif ERSOY

b. Birinci gruba yazdığınız her bir karakter için sol, ikinci gruba yazdığınız her bir karakter için sağ sütundaki bir kareyi boyayarak aşağıdaki grafiği oluşturunuz.

c. Yaptığınız sınıflandırmayı gerekirse öğretmeninizden yardım alarak adlandırınız ve belirlediğiniz adları sütunların altındaki ilgili yerlere yazınız.

5. ANLAYALIM

a. Aşağıdaki ifadeleri inceleyerek altı çizili kelimelere ait açıklamaları okuyunuz.

- Marşımız duygu doludur, çok da etkileyicidir.
- Akşam oldu, güvercinler acıkmıştır.

İlk cümlede "duygu" kelimesinin ek almamış hâli yani kökü "duy-" şeklindedir. "Duy-" köküne gelen "-gu" eki anlamca farklı bir isim türetmiştir. Yani bu ek, kelimenin anlamını ve türünü değiştirmiştir. Bununla birlikte "duy-" kökü ile "duygu" kelimesi arasında anlamsal bir bağ vardır.

İkinci cümlede "oldu" kelimesinin ek almamış hâli yani kökü "ol-" şeklindedir. "Ol-" köküne gelen "-du" eki anlamca farklı yeni bir kelime türetmemiştir. Bu ek kelimenin zamanını belirtmiştir.

b. Etkinliğin "a" maddesindeki cümlelerden "duygu" ve "oldu" kelimeleri ile benzer özellikler taşıyan birer kelime seçiniz. Seçtiğiniz kelimelerin köklerini bulup yazınız. Daha sonra kelimenin aldığı ekin anlamı nasıl etkilediğini belirleyip işaretleyiniz.

	Aldığı ek, farklı anlamda yeni bir kelime türetmiş.	Aldığı ek; kelimenin cümlede görev almasını, hâlini, sayısını, zamanını ya da durumunu belirlemiş.
İlk cümlede seçtiğim kelime: _____ Kelimenin ek almamış hâli: _____	☐	☐
İkinci cümlede seçtiğim kelime: _____ Kelimenin ek almamış hâli: _____	☐	☐

c. Etkinlikten öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki şablonu yay ayraç içinde verilen ifadelerle tamamlayınız.

(Yapım, Çekim)

_____ eki, isim ya da fiil kök veya gövdelere eklenerek onlardan yeni isim ya da fiiller türetir.

_____ eki; kelimenin cümlede görev almasını, hâlini, sayısını, zamanını ya da durumunu belirler.

6. ANLAYALIM

a. Mustafa Kemal Atatürk'e ait aşağıdaki anıyı okuyup düşüncelerinizi sınıfta paylaşınız.

Atatürk Karşıyaka'da İplikçizade Köşkü'nde konaklayacaktı. Girişte kadınlı erkekli kalabalık bir topluluk birikmişti. Atatürk onları selamlayarak köşke yöneldiğinde yüzü asıldı. Kaşlarını çattı. Çünkü geçeceği yerde boylu boyunca bir Yunan bayrağı seriliydi. Onu karşılayanlara bunun nedenini sordu. Onlar da Yunan Kralı Konstantin'in 1921 yılında İzmir'e geldiğinde bu köşkte ağırlandığını, yere serilen Türk Bayrağını çiğneyerek içeri girdiğini anlattılar. Atatürk'ün yanıtı kısa ve kesindi: "Yunan kralı hata etmiş. Çünkü bayrak bir milletin onurudur. Ben bu hatayı tekrarlamam," diyerek yerdeki bayrağı kaldırttı. Köşkün bembeyaz mermerlerinde ilerleyerek içeri girdi.

Mavisel YENER

b. Uluslararası bir spor yarışması düzenlendiğini ve yarışma başlamadan yapılan tören sırasında takımlardan birinin ulusal marşı okunurken diğer takımın taraftarlarının ıslık çaldığını düşününüz. Yarışmayı takip eden izleyicilerden biri Atatürk olsaydı bu duruma nasıl tepki verirdi? Yorumlayınız.

c. Buna göre farklı milletlerin bağımsızlık sembollerine göstermemiz gereken tutum hakkındaki düşüncelerinizi bir slogan hâline getirerek yazınız.

1. ANLATALIM

Yan tarafta verilen şiiri aşağıdaki yönergelere uygun şekilde seslendiriniz.

- Şiiri her bir dizeyi daha kalabalık bir kitleye okuduğunuzu düşünerek yani sesinizi gitgide yükselterek seslendiriniz.
- Şiiri her bir dizeyi daha az kalabalık bir kitleye okuduğunuzu düşünerek yani sesinizi gitgide alçaltarak seslendiriniz.

BU VATAN KİMİN?

Bu vatan, toprağın kara bağrında
Sıradağlar gibi duranlarındır;
Bir tarih boyunca onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir...

Tutuşup kül olan ocaklarından,
Şahlanup köpüren ırmaklarından,
Hudutlarda gaza bayraklarından,
Alnına ışıklar vuranlarındır...

Ardına bakmadan yollara düşen,
Şimşek gibi çakan, sel gibi coşan,
Huduttan hududa yol bulup koşan,
Cepheden cepheyi soranlarındır...

(...)

Orhan Şaik GÖKYAY
(Kısaltılmıştır.)

2. ANLATALIM

a. Aşağıdaki kelime/kelime gruplarından birini seçiniz. Bu kelime/kelime gruplarının size hatırlattığı söz varlığı unsurlarını (eş ve yakın anlamlı kelime, zıt anlamlı ve eş sesli kelime, çağrıştırdığı kelime; atasözü, deyim, kalıp söz, terim, ikileme, pekiştirme) belirleyip aşağıya yazınız.

Bağımsızlık | Ay yıldız | Ulusal marş | Yurtsever | Bayrak asmak

b. Belirlediğiniz söz varlığı unsurlarını bağlama uygun şekilde kullanarak bir konuşma yapınız.

3. ANLATALIM

a. Yandaki haber metnini okuyunuz.

b. Öğretmeninizin rehberliğinde ikişer kişilik gruplara ayrılınız. Aşağıdakilerden birini seçerek arkadaşınızla rol dağılımı yapınız.

AZERBAYCANLI İTFAİYECİLERİN TÜRK BAYRAĞI HASSASİYETİ

Marmaris'teki yangında görev yapan Azerbaycanlı itfaiyecilerin evlerin bahçelerinde asılı Türk bayraklarına karşı duyarlılıkları dikkati çekti. İtfaiyeciler, yangından zarar görme riskine karşı Türk bayraklarını tek tek toplayarak muhafaza altına aldı.

Genel ağdan alınmıştır.

☐ Olayı yaşayan itfaiyeci ve itfaiyecinin arkadaşları

☐ Gazetede haberi okuyan iki kişi

☐ Olayı yaşayan itfaiyeciler ve görüşme yapmak isteyen muhabir

c. Rol dağılımınıza uygun şekilde sınıfta bir canlandırma yapınız.

ç. Canlandırmanız sırasında arkadaşınızdan gelen iletiyi çözümlemeye, dönütünüzü belirlerken bu çözümlemeden yararlanmaya, yorum ve değerlendirmenizi yansıtan tepkiler vermeye özen gösteriniz.

4. ANLATALIM

a. Aşağıdaki rol kartlarını okuyunuz ve rol kartlarından birini seçiniz.

1. Rol Kartı

Millî Mücadele Dönemi'nde yaşayan 13 yaşında bir çocuksun. Komşu köye subayların yardım toplamak için geldiğini duydun. Annen evdeki son malzemelerle bir sepet ekmek pişirdi. Ekmekleri komşu köye yürüyerek götürme görevi sana düştü. Sabah namazı ile çıktığın yolculuğu gece yarısı tamamlayabildin. Komşu köye ulaştığında subayların diğer köye doğru çoktan yola çıktığını gördün ve "Asker ağabey!" diye seslendin.

2. Rol Kartı

Köyde yardım toplayan bir subaysın. Komşu köyden de bir çocuğun ekmek getireceği haberi geldi fakat bir sonraki köye hareket etmelisin. Tam yola çıktığın anda çocuk bayır aşağı koşarak geldi. Doğaçlamanız çocuğun sana "Asker ağabey!" diye seslenmesiyle başlıyor.

1. Rol Kartı

60 yaşında bir öğretmensin. Bütün öğrencilerin cepheye koşmuş. Mustafa Kemal Paşa'nın bağımsızlık mücadelesi için Samsun'a doğru bir vapurla yola çıktığını duymuştun. Vapurun limana varmak üzere olduğu haberini aldın. Heyecanla limana koştun. Paşa'nın etrafı çok kalabalık, ona ulaşamadın ve "Paşam!" diye seslendin.

2. Rol Kartı

Mustafa Kemal adında genç bir subaysın. Ülkenin geleceği için bir vapur ile günler süren bir yolculuğa çıkmışsın. Hedefinde Anadolu var. Vapur limana yaklaşırken gözlerin limana doğru koşan bir adama takılıyor. Ancak liman çok kalabalık, herkes sana ulaşmaya çalışıyor. Doğaçlamanız adamın "Paşam!" diye bağırmasıyla başlıyor.

b. Seçtiğiniz rolün kimliğine bürününüz. Bu role uygun konuşmayı zihninizde kurgulayınız ve arkadaşınızla sınıfta bir doğaçlama yapınız. Doğaçlamaya uygun yeni karakterler ekleyebilirsiniz. Doğaçlamanız sırasında vatan sevgisi, kararlılık, birlik ve beraberlik, fedakârlık, bağımsızlık gibi temel değerleri vurgulayınız.

5. ANLATALIM

a. Aşağıdaki metni okuyunuz ve renkli yazılmış karşılaştırma ifadelerini inceleyiniz.

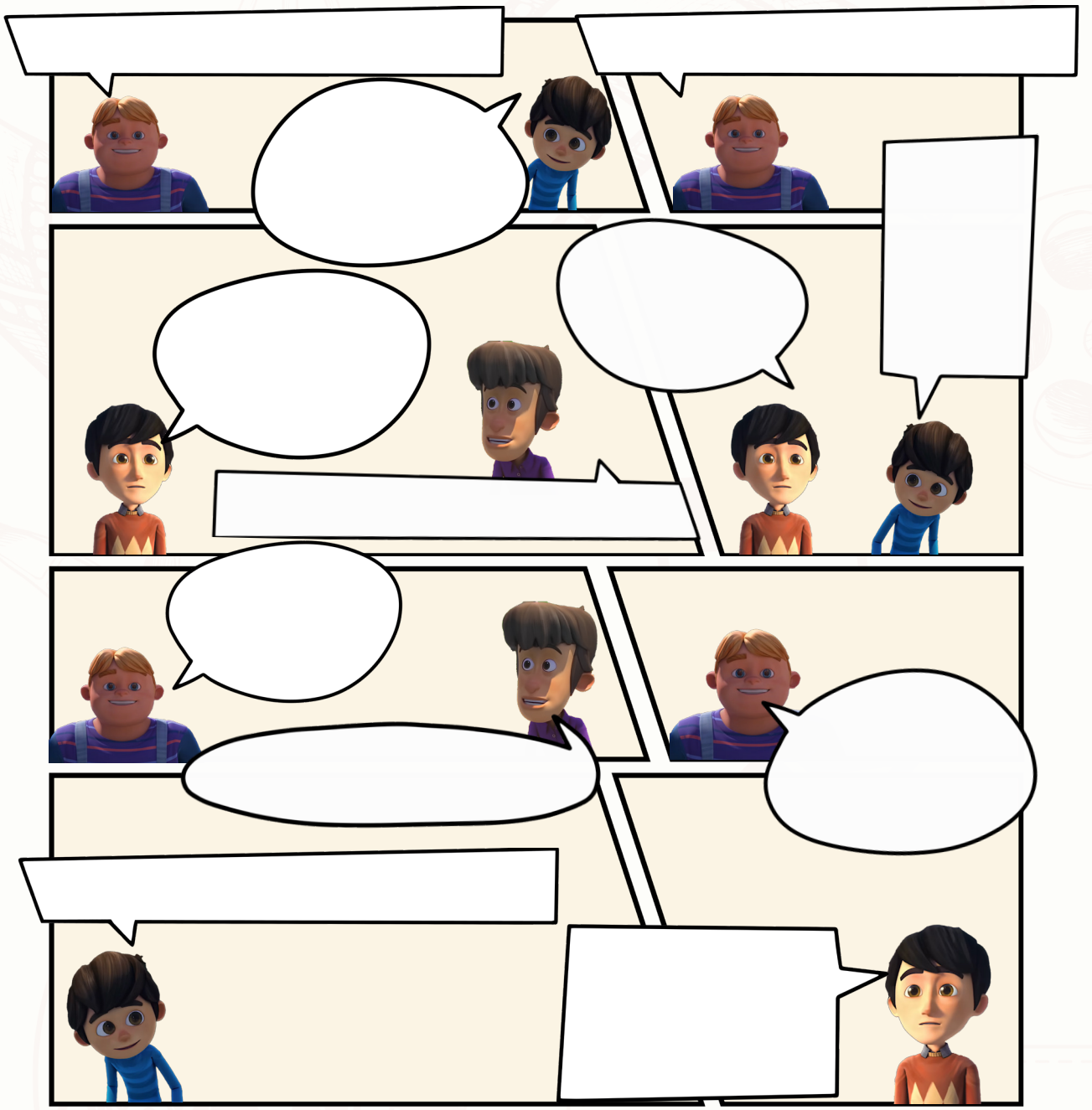

Bir köy kahvesinde oturmuş, haberleri izliyordum. Haberlerden duyduğuma göre ülkemizin neredeyse her karışı işgal altındaydı. Bu ne zaman, nasıl olmuştu? Şaşkınlıkla ayağa fırlayınca üstümdeki kıyafetlerin ne kadar eski olduğunu fark ettim. Ben bunları ne zaman giymiştim? Etrafıma bakındım. İşin kötüsü tanıdık bir yüz de yoktu. Her ne kadar korksam da kendimi ve oradakileri cesaretlendirmek için ayağa kalkıp haykırdım: "Geldikleri gibi giderler!" Kan ter içinde yataktan fırlamıştım. Belli ki her şey sadece kötü bir rüyaydı. Bağımsızlığımızdan daha değerli ne vardı? Nasıl ki bir kartal bir kafeste yaşayamaz, biz de öyleyiz. Ulu Önder'imizin dediği gibi "Söz konusu vatan ise gerisi teferruattır."

b. Bu ifadelerden dördünü seçiniz ve her birini defterinizde birer cümle içinde kullanınız.

6. ANLATALIM

İstiklâl Marşı'nın üçüncü dörtlüğünü dikkatlice okuyup anlamını çözümleyiniz. "Rafadan Tayfa-İstiklâl Marşı" adlı içerik bir çizgi roman olsaydı ve çözümlediğiniz dörtlüğü anlatsaydı sizce olaylar nasıl ilerlerdi? Kahramanların bakış açılarına göre açık ve anlaşılır cümlelerle aşağıdaki konuşma balonlarına yazınız.

Gelecek Derse Hazırlanalım

İstiklal Madalyası'nın ne olduğu, kimlere verildiği, önemi vb. hakkında araştırma yapınız.

HAYDİ, BAŞLAYALIM!

- Bir milletin "küllerinden yeniden doğması" ifadesi sizce ne anlama geliyor olabilir?
- Yüzyıllar önce kazanılan bir zaferin tarihinin, başka bir zaferle aynı güne denk gelmesi sizce millete ne hissettirir?

Sayı ve harflerle eşleştirilmiş açıklamaların şekil üzerinde hangi kelimeye ait olduğunu tahmin ediniz ve harfleri/sayıları ilgili kutulara yerleştiriniz. Ulaştığınız tarihin Türk milleti için önemini söyleyiniz.

A: Savunma veya saldırma amacıyla bir araya getirilmiş asker dizisi.

T: Askerî birliği ve onunla ilgili işleri yönetme görevi.

S: Bir yeri ele geçirme.

8: Düşman saldırısını durdurmak, düşmana karşı savunma yapmak amacıyla düzenlenmiş yer.

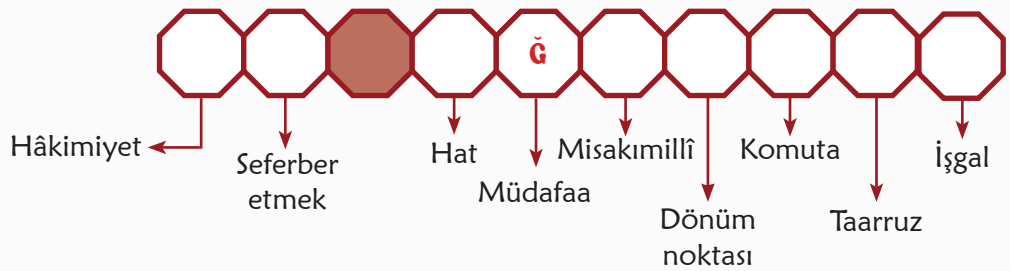
2: Egemenlik.

O: Saldırı.

U: Erzurum ve Sivas kongrelerinde tespit edilip Osmanlı Mebusan Meclisinde 28 Ocak 1920'de kabul edilen ve milletçe sonuna kadar uygulanmasına karar verilen altı maddelik millî sözleşme.

Ğ: Savunma.

S: Bir olayın yeni bir duruma geçme zamanı.

Metni okumadan önce "3. ANLAYALIM" etkinliğindeki soruları inceleyiniz. Ardından metni sessiz okuyunuz ve bu sırada soruların cevaplarını belirleyerek ilgili yerlere yazınız.

S. 104

1071'DEN 1922'YE TEK MİLLET İKİ ZAFER

Biz, tarih boyunca nice zaferlerle dolu bir milletin çocuklarıyız. Bu zaferlerin en önemlilerinden biri 26 Ağustos 1071'de kazanılan ve Büyük Selçuklu İmparatoru Alp Arslan'ın eseri olan Malazgirt Zaferi'dir.

Bir zamanlar Anadolu, Bizans hâkimiyeti altındaydı. Bizanslılar sınır bölgelerindeki Türklere karşı sık sık saldırı düzenliyorlardı. Sultan Alp Arslan, Anadolu'yu ele geçirip Bizans egemenliğine son vermek ve saldırıları kesmek istiyordu. Sultan'ın Anadolu'yu istemesinin başka nedenleri de vardı. Türkler göçebe bir toplumdu ve Anadolu, verimli ovaları ve iklimiyle yeni yerleşim için çok uygundu. Ayrıca Anadolu, doğudan batıya uzanan ticaret yollarının merkezindeydi.

Sultan Alp Arslan ordusunu hazırladı ve Bizans İmparatoru Romen Diyojen'e savaş açtı. Türkler ilk olarak günümüzde Muş'un bir ilçesi olan Malazgirt'i ele geçirdi. Böylece Türklerin kitleler halinde Anadolu'ya girişi başladı, yani "Türklere Anadolu'nun kapıları açıldı."

851 yıl sonra, yine bir 26 Ağustos günü Türkler yeni bir zafere imza attılar. Kurtuluş Savaşı sırasında Mustafa Kemal Atatürk komutasında, düşman askerlerine karşı bir saldırı harekatı olan Büyük Taarruz başlatıldı. Ancak taarruzdan önce Kurtuluş Savaşı'nın dönüm noktalarından olan Sakarya Meydan Muharebesi gerçekleşti. Mustafa Kemal Paşa'nın "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır." sözüyle özdeşleşen bu savaşta düşman askerleri ilk defa durdurulabildi ve sonraki savaşlarda ordumuz taarruza geçti.

Özgürlük ve bağımsızlığımız, Misak-ı Millî hedefimiz için, ayrıca yorgun düşen halkın umudunu ve direncini pekiştirmek için küllerimizden doğmamız gerekiyordu. Ülkenin kaynakları ordu için seferber edildi. Halkın da desteğiyle 26 Ağustos'ta başlayan Başkomutanlık Meydan Muharebesi 30 Ağustos'ta Türklerin kesin zaferiyle sonuçlandı.

Tarihimizde bu iki büyük zaferi gururla anıyoruz. Biri Anadolu'nun Türk yurdu olması yolunda atılmış ilk büyük adımın, diğeri ise Anadolu üzerindeki son işgalci tehditleri yok ediş'in destanıdır. Bu destanları aynı inanç, aynı kararlılık ve aynı millet yazmıştır.

Öncü Çocuk dergisinden alınmıştır.

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uymayan ifadeleri öğretmeninizin yardımıyla bularak metin üzerinde düzeltiniz.

1. ANLAYALIM

a. Aşağıdaki cümleyi kelimelerin yalnızca ortasındaki noktalara bakarak en hızlı şekilde sessiz okumaya çalışınız.

Medeniyetimizin • yükseleceği • doruklarda • çocuklarımız • oturacaktır. •

b. Aşağıdaki metni soldan sağa doğru kelimelerin ortasındaki noktalara bakarak akıcı bir şekilde sessiz okuyunuz. Bu tekniği üç gün boyunca günde üç kez tekrarlayınız. Her defasında hızınızı artırınız.

Tarihimizde •	bu •	iki •	büyük •	zaferi •
gururla •	anıyoruz. •	Biri •	Anadolu'nun •	Türk •
yurdu •	olması •	yolunda •	atılmış •	ilk •
büyük •	adımın, •	diğeri •	ise •	Anadolu •
üzerindeki •	son •	işgalci •	tehditleri •	yok •
edişin •	destanıdır. •	Bu •	destanları •	aynı •
inanç, •	aynı •	kararlılık •	ve •	aynı •
millet	yazmıştır.			

c. Üçüncü günün sonunda "1071'den 1922'ye Tek Millet İki Zafer" metnini bir kez daha sessiz okuyunuz. Aşağıdaki eğik ifadelerden uygun olanı seçerek akıcı okuma durumunuzu değerlendiriniz.

Kelimenin ortasına odaklanıp tümünü okumaya çalışmak, akıcı okuma becerimi *hiç etkilemedi./olumsuz etkiledi./olumlu etkiledi.*

2. ANLAYALIM

a. Haber başlığı şeklinde verilen aşağıdaki ifadeleri inceleyiniz. Okuduğunuz metne göre bu ifadelerle ne anlatılmak istendiğini düşünüp örnekteki gibi yazınız.

Kurtuluş Savaşı'nın dönüm noktası: Sakarya Meydan Muharebesi
Bu savaşta düşman askerleri ilk defa durduruldu ve daha sonra ordumuz taarruza geçti.

Biz, tarih boyunca nice zaferlerle dolu bir milletin çocuklarıyız.

"Türklere Anadolu'nun kapıları açıldı."

b. Bu açıklamaları metnin hangi bölümlerinden hareketle yazdığınızı metin üzerinde işaretleyerek gösteriniz.

c. "1071'den 1922'ye Tek Millet İki Zafer" ile ilgili bir haber yapacak olsaydınız hangi başlığı kullanırdınız? Sebebini belirterek açıklayınız.

3. ANLAYALIM

a. Okuma sırasında aşağıdaki soruların cevaplarını ilgili yerlere yazınız.

Ne Yapmak İstedi?

Hangi Sorunla Karşılaştı?

Karşılaştığı Sorunu Nasıl Çözdü?

Kim?

- Mustafa Kemal ATATÜRK
- Sultan Alp Arslan
- Türk milleti

Sonunda Ne Oldu?

b. Etkinliğin "a" maddesinden hareketle önemli bilgileri belirleyiniz ve kronolojik akışa uygun olarak kendi cümlelerinizle metni defterinize özetleyiniz.

Hatırlayalım

Özetleme stratejisi; okuduğumuz veya dinlediğimiz/izlediğimiz metinlerdeki önemli bilgileri, olayları diğer detaylardan ayırmak ve bunları metinde verildiği şekliyle olay sırasına göre veya kavramlar arası bağlantı kurarak özgün cümlelerle bir paragraf hâlinde yazmaktır.

c. Özetleyerek okuma yöntemine yönelik görüşünüzü aşağıdaki uygun yüz ifadesini boyayarak ve gerekçesini yazarak değerlendiriniz.

Metni anlamamı kolaylaştırdı.

Metni anlama durumumu etkilemedi.

Metni anlamamı zorlaştırdı.

Çünkü _____

1. ANLATALIM

"3. ANLAYALIM" etkinliğinde elde ettiğiniz verilerden hareketle metni sözlü olarak özetleyiniz.

4. ANLAYALIM

a. Yandaki karekodu okutarak "Dağ Başını Duman Almış" adlı içeriği izleyiniz.

Dinleme/İzleme

b. İzlediğiniz içerikte olay, günün hangi vaktinde gerçekleşmektedir? Yan tarafta verilen görsellerden uygun olanı işaretleyiniz ve gerekçesini söyleyiniz.

c. İçeriğin sonunda seslendirilen marşın sizde uyandırdığı duygular nelerdir? Söyleyiniz.

5. ANLAYALIM

a. "4. ANLAYALIM" bölümünde izlediğiniz içerikteki olayları oluş sırasına göre aşağıdaki basamaklara örnekten hareketle yazınız.

Mustafa Kemal Havza'ya doğru hareket etmek için yaverinden bir otomobil bulmasını ister.

b. İçerikte heyecanın doruğa çıktığı an, hangi basamağa denk gelmektedir? Açıklayınız.

6. ANLAYALIM

a. "4. ANLAYALIM" bölümünde izlediğiniz içeriği genel ağda bulmak isteyen bir izleyici, arama motoruna hangi kelime/kelime gruplarını yazmalıdır? Aşağıya yazınız.

b. Bu kelime/kelime gruplarını içeriği yansıtması bakımından numaralandırarak (en çok yansıtandan daha az yansıtana doğru) sıralayınız.

7. ANLAYALIM

a. Aşağıda verilen "Büyük Taarruz" adlı metinden alınmış bölümü okuyunuz. Okuduğunuz bu bölüm ile "1071-1922'ye Tek Millet İki Zafer" metninin benzer ve farklı yönlerini düşününüz.

26 Ağustos'ta duruyordu takvimin yaprakları.
Saat sabaha karşı üçe yirmi beş vardı.
Bir akrep kuyruğu gibiydi Ağustos sıcağı,
ve çepeçevre sarmıştı Afyon'un ovasını.
(...)
Derken, saat sabahın üçünü gösterdiğinde,
Uyurken Mehmet daha henüz siperde,
Paşalar göründü tepede.

Sessiz,
Sakin,
Kararlıydılar.
Ağırbaşlı ancak heyecanlıydılar.
Her zamanki gibi en öndeydi o.
Şöyle bir baktı ovaya,
Bakışları gezindi Afyon üstünden Kütahya'ya.
Bir süre sessizce dalıp gitti uzak ufuklara.
Sonra doğruldu aniden
ve bir kâğıt bir de kalem istedi yaverinden.
Yazıverdi kâğıda o tarihi emrini:
"Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri."

Kerem ÖZAKMAN

b. Etkinliğin "a" maddesinde ulaştığınız çıkarımlardan hareketle tabloyu örnekteki gibi tamamlayınız.

BENZERLİKLER	FARKLILIKLAR
• Her iki metinde de Mustafa Kemal ATATÜRK'ün liderliğinden söz edilmektedir.	• "1071-1922'ye Tek Millet İki Zafer" metninde Türk milletinin farklı dönemleri anlatılmakta, "Büyük Taarruz"da ise tek bir olaydan söz edilmektedir.
•	•
•	•
•	•
•	•

c. "1071-1922'ye Tek Millet İki Zafer" ile "Büyük Taarruz" metinlerini aşağıdaki özellikler bakımından karşılaştırınız ve örnekteki gibi işaretleyiniz.

Özellikler	1071-1922'ye Tek Millet İki Zafer	Büyük Taarruz
Dili sadedir.		
Kelimeler anlaşılırdır.		
Dizelerden oluşmaktadır.		✓
Tek bir günü anlatır.		
Türk tarihinin dönüm noktalarını anlatır.		
Ahenkli bir söyleyiş vardır.		
Açıklayıcı bir anlatım hâkimdir.		
Paragraflardan oluşmaktadır.		

1. ANLATALIM

"7. ANLAYALIM" etkinliğinde elde ettiğiniz verilerden hareketle iki metni karşılaştırdığınız bir konuşma yapınız.

2. ANLATALIM

a. Aşağıdaki takvim yapraklarını inceleyip bu tarihlerin milletimizin bağımsızlık yolundaki önemini söyleyiniz. Buna göre gün bölümü boş bırakılmış yaprakları tamamlayınız.

b. Metinden alınan aşağıdaki ifadeyi inceleyiniz ve takvim yapraklarına yazdığınız tarihlerin niçin millî bayram olarak kutlandığını tartışınız.

"Halkın da desteğiyle 26 Ağustos'ta başlayan Başkomutanlık Meydan Muharebesi 30 Ağustos'ta Türklerin kesin zaferiyle sonuçlandı."

c. Sizi en çok etkileyen millî bayramı anlatan bir konuşma yapınız. Konuşmanızda uygun selam, hitap ve sonlandırma ifadelerini kullanmaya, dinleyicilere merak uyandırıcı sorular sormaya dikkat ediniz. Konuşmanızın ardından sorusu olan arkadaşlarınıza uygun zamanda söz hakkı vererek soruları cevaplayınız.

Değerlendirelim

a. Konuşma sürecinizi aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir davranışı gerçekleştirme durumunuza göre puanınızı tablonun ilgili sütununa yazınız.

Ölçütler

		Puan
Konuşma Öncesi	Ön bilgilerimi harekete geçirdim.	
	Konuşmamın konusunu seçtim.	
Konuşma Sırası	Uygun selam, hitap ve sonlandırma ifadelerini kullandım.	
	Konuşmamı günlük hayatla ilişkilendirdim.	
Konuşma Sonrası	Konuşmam hakkında öğretmenimden dönüt aldım.	
	Kendimi objektif şekilde değerlendirdim.	

b. Konuşmanızı değerlendirmek için aşağıdaki tabloyu tamamlayınız.

👍	Konuşmamda güçlü olduğum bölüm:	
👎	Konuşmamda gelişmeye açık olduğum bölüm:	
☞	Bir dahaki konuşmamda dikkat edeceklerim:	

3. ANLATALIM

a. Bir çocuğun "1071-1922'ye Tek Millet İki Zafer" metninde söz edilen tarihlere zaman yolculuğu yaptığını varsayınız. Bu çocuğun eve dönünce günlüğüne neler yazabileceğini aşağıdaki sorulardan hareketle düşününüz.

- Hangi konulardan söz edecek?
- Günlüğünü kimin okumasını hedefliyor? (Kendisinin, torunlarının, başka okuyucuların vb.)
- Günlüğünü hangi amaçla yazıyor?

b. Kendinizi zaman yolcusunun yerine koyunuz ve günlüğünüzü başlatma, sürdürme, sonlandırma aşamalarına uygun selam ve hitap ifadelerini kullanarak defterinize yazınız.

4. ANLATALIM

a. "Gelecek Derse Hazırlanalım" bölümünde yaptığınız araştırmadan hareketle İstiklal Madalyası hakkında defterinize bir paragraf yazınız.

S. 99

b. Önce yazınızın konusunu ve yazma amacınızı belirleyiniz. Daha sonra aşağıdaki seçeneklerden hareketle yazınızın türüne karar veriniz.

- ☐ Betimleme
- ☐ Tanıtma
- ☐ Öyküleme
- ☐ Açıklama

Hatırlayalım

Yazma stratejileri şunlardır: Planlama, metni yazmaya başlamadan önce hazırlık yapmaktır. Taslak oluşturma, metnin ana yapısını oluşturmaktır. Gözden geçirme; taslak metni içerik, yazım ve noktalama açısından gözden geçirip yeniden düzenlemektir. Paylaşma ise metni kimlerle, nasıl paylaşacağına karar vermek ve bunu uygulamaktır.

c. Planınıza göre defterinizde yazınızın ana yapısını oluşturunuz, yazınıza son hâlini vermeden önce yazdıklarınızı içerik, yazım ve noktalama açısından yeniden düzenleyiniz.

ç. Defterinize yazdığınız yazınızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Gelecek Derse Hazırlanalım

Seçtiğiniz yabancı bir kültürün örf, âdet ve gelenekleri hakkında bir yazı yazmak üzere araştırma yapınız.

OKUMAK GİBİSİ YOK!

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN SAMSUN'A ÇIKIŞI

Bir gemi açılır engine,
Bu tek gemi, bu küçük bir tekne
Bir yenilmez donanma heybetinde
Yarar Karadeniz'i…
İçinde bir asker var, bin asker gibi,
Bir kılıç var belinde, gücü bin kılıç…
Bir ordu gibi çıkar o tek asker
Samsun'a…
Kuşanır bir kılıç gibi Anadolu'yu,
Anadolu kuşanır onu bir kılıç gibi,
Erzurum yaylasında bir şafak söker,
Bir bayrağın som kızıllığı vurur
Yurdun üstüne…

Orhan Şaik GÖKYAY

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uymayan ifadeleri öğretmeninizin yardımıyla bularak metin üzerinde düzeltiniz.

Konuşma

a. Aşağıda verilen kavramların sizin için çağrıştırdıklarını ilgili yerlere yazınız.

- millî mücadele: _____
- çalışkanlık: _____
- azim ve kararlılık: _____
- millî bilinç: _____
- cumhuriyet: _____
- vatanseverlik: _____
- bağımsızlık: _____
- fedakârlık: _____

b. Arkadaşlarınızla üçer veya dörder kişilik gruplar oluşturunuz. Grup arkadaşlarınızla yukarıda verilen kavramlardan birini her grup farklı bir kavramı alacak şekilde paylaşınız. Her biriniz grup olarak seçtiğiniz kavramla ilgili güvenilir kaynaklardan araştırma yapınız. Elde ettiğiniz verileri not alınız.

c. Araştırma yaptığınız kavramla ilgili güvenilir kaynaklardan görseller bulunuz. Kendi görsellerinizi de çizebilirsiniz.

ç. Araştırma süreci sonunda elde ettiğiniz verilerle ilgili değerlendirmeyi grup arkadaşlarınızla yapınız. Sunum hazırlamak üzere görev dağılımı yapınız ve bir çalışma takvimi hazırlayınız. Tema boyunca öğrendiklerinizi ve araştırma sürecinde elde ettiğiniz verileri kullanarak bir sunum hazırlayınız. Sunumunuzu dijital araçlarla hazırlayabileceğiniz gibi basılı olarak da hazırlayabilirsiniz. Hazırlıklarınızı çalışma takviminde belirlediğiniz sürede tamamlamaya dikkat ediniz.

d. Hazırladığınız çalışmayı arkadaşlarınıza sununuz. Sunum yaparken aşağıdaki yönergeleri uygulamaya özen gösteriniz.

- Sesinizi herkesin duyabileceği şekilde ayarlayınız.
- Sunumunuzda uygun selamlama, hitap ve bitirme ifadelerini kullanınız.
- Dinleyicilerin konu ile ilgili sorularını nezaketle cevaplayınız.
- Sunumunuzda bilgi görseli, kısa film vb. materyaller kullanabilirsiniz.

e. Konuşmanızı aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir göstergeyi gerçekleştirme durumunuza göre puanınızı (1-5) yay ayraç içine yazınız.

Ölçütler	Puanım
Beden dilimi ve mekânı etkili kullandım.	( )
Uygun selamlama, hitap ve sonlandırma ifadelerini kullandım.	( )
Dinleyicilerin sorularını saygılı ve açık bir şekilde yanıtladım.	( )
Konuşma sürecimdeki güçlü ve geliştirmem gereken yönleri belirleyerek gelecek çalışmalarım için kendime hedefler koydum.	( )

Yazma

a. Kendinizi Millî Mücadele Dönemi'ndeki bir çocuk olarak düşününüz ve o çocuğun gözünden o dönemle ilgili duygu ve düşüncelerinizi yazınız.

b. Millî Mücadele Dönemi'ndeki bir çocuk olarak askerdeki bir yakınınıza yazacağınız bir mektubu planlayınız.

Ben kimim, neredeyim, neler yapıyorum?

Kime yazıyorum, yazdığım kişi nerede, görevi ne?

Nelerden söz etmek istiyorum?

c. Etkinliğin "a" ve "b" maddelerinde yazdıklarınızdan hareketle yönergelere dikkat ederek mektubunuzu defterinize yazınız.

- Mektubunuza bir hitap ifadesiyle başlayınız.
- Duygu ve düşüncelerinizi anlaşılır biçimde ifade ediniz.
- Mektubunuzu uygun sonlandırma ifadesiyle bitiriniz.

ç. Yazınızı aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir göstergeyi gerçekleştirme durumunuza göre puanınızı (1-5) yay ayraç içine yazınız.

Ölçütler	Puanım
Uygun selam ve hitap ifadelerini kullandım.	( )
Yazma amacıma uygun metin yapısını (bilgilendirici) seçtim.	( )
Yazım kurallarına uydum, noktalama işaretlerini uygun biçimde kullandım.	( )
Yazma sürecimdeki güçlü ve geliştirmem gereken yönleri belirleyerek gelecek çalışmalarım için kendime hedefler koydum.	( )

BU TEMA BAŞKA TEMA!

Temayı tamamladınız, tebrikler! Her biriniz tek, eşsiz ve özelsiniz. Temanın sizde uyandırdığı duygular, düşünceler de eşsiz ve bambaşka! O hâlde temaya son bir kez de farklı bir açıdan bakmaya ne dersiniz?

Temayı bir kelimeyle anlatınız.

_____

Temanın adını siz koyunuz.

_____

Temadan günlük hayatınıza yansıyanları yazınız.

_____

_____

_____

_____

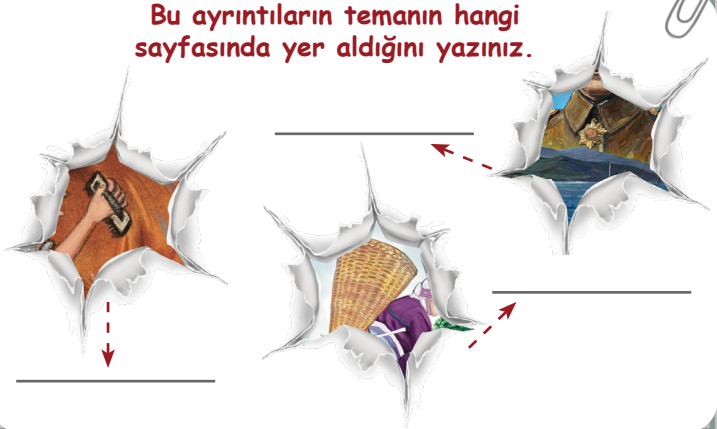
_____

_____

Temayı anlatan bir slogan yazınız.

_____

Bu ayrıntıların temanın hangi sayfasında yer aldığını yazınız.

_____

_____

_____

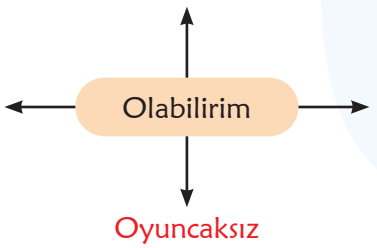
TEMANIN ONUR KONUĞU

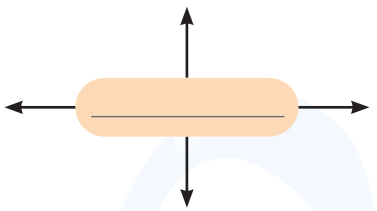
BİR OKURYAZARIN GÜNLÜĞÜ

TEMANIN OYUNU

1. Yandaki şiiri okuyup soruları cevaplayınız.

a. Yaşamınıza neler olmadan devam edebileceğinizi ve edemeyeceğinizi düşününüz. Şiirden ve düşüncelerinizden hareketle bu varlık veya kavramları aşağıda sınıflandırınız. Gerekli görürseniz ok sayısını artırabilirsiniz.

OLAMAM

Bir çocuksam
Kucaksız,
Oyuncaksız;
Bir delikanlıysam
Atsız,
Pusatsız
Olabilirim…
Bayraksız olamam!

(...)

Konaksız, saraysız;
Evsiz, yuvasız, köysüz
Kalabilirim.
Sevdiklerim gidebilir,
Sevenlerim ihanet edebilir...
Her şeysiz kalabilirim, her şeysiz olabilirim
Bayraksız olamam,
Bayraksız olamam!

(...)

Arif Nihat ASYA
(Kısaltılmıştır.)

b. Boş bırakılan kutuyu yazdığınız varlık veya kavramlardan yola çıkarak isimlendiriniz.

2.

a. Yandaki karekodu okutarak "Parla" adlı marşı dinleyiniz.

b. Bu marşı, duygu ve düşüncelerinizi aktaracağınız bir konuşma metnine dönüştürmek üzere aşağıdakilerden birini seçiniz.

Dinleme/İzleme

- Bir komutan olduğunuzu düşününüz. Konuşmanızda askerlerinize hitap edeceksiniz.
- Bir öğretmen olduğunuzu düşününüz. Resmî bayramlarımızdan birinde öğrencilerinize hitaben bir konuşma yapacaksınız.
- Bir muhtar olduğunuzu düşününüz. Gaziler Günü kutlamaları kapsamında mahallenizde bir konuşma yapacaksınız.

c. Seçtiğiniz bakış açısına göre konuşma metninizi aşağıya yazınız.

3. Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

O gün yılın ilk ayıydı. Paltom siyah olduğu için kısa bir an da olsa üzerime düşen kar tanelerinin eşsiz şekillerini inceleme fırsatı bulabiliyordum. Sonunda arkadaşım Kerem aşağı inebildi ve yola koyulduk. Karın şiddeti iyice azalmıştı. Bugün alt sokağımıza yeni taşınan Kıbrıs gazisi komşumuzu ziyaret edecektik. Parkın doğusundaki pastaneye uğrayıp ikramlık bir şeyler almaya karar verdik. Soğuk hava içimize işlerken içimizde tarifsiz bir sevinç vardı: Vatanımız için canını hiçe sayan bir kahraman asker ile tanışacaktık.

Bu kelimelerin yerine karşıt (zıt) anlamlılarını koyarak metni yeniden okuyunuz. Metni yeniden okuduğunuzda metnin anlam bütünlüğü hangi cümlelerde bozuldu? Sizce bu durumun sebebi ne olabilir? Açıklayınız.

4. Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

Türk milletinin düşmana karşı verdiği bağımsızlık mücadelesinin zaferle sonuçlanmasının ardından yeni ve çok önemli bir mücadele daha başlar. Mustafa Kemal ATATÜRK bu mücadeleyi "En büyük savaş, cahilliğe karşı yapılan savaştır." ve "Toplumun düşmanı cehalet, cehaletin düşmanı öğretmendir." sözleriyle vurgulamıştır.

a. Metinde sözü edilen "öğretmenlerin cehaletle mücadelesi" ile "Türk milletinin düşmanla olan bağımsızlık mücadelesi"ni karşılaştırınız. Tema boyunca öğrendiklerinizden ve ön bilgilerinizden yararlanarak ulaştığınız benzerlik ve farklılıkları aşağıya listeleyiniz.

Benzerlikler	Farklılıklar

b. Millî Mücadele sonrasında bir köy okulunda öğretmen olduğunuzu düşününüz. Köyde okuma seferberliği başlatmak istiyorsunuz. Etkinliğin "a" maddesindeki listeden hareketle amacınızı yansıtan bir konuşma yapınız.

c. Konuşmanızı elektronik bir cihaz ile kaydedebilir, ayna karşısında yapabilir ya da aile fertlerinize sunabilirsiniz. Böylece farklı şekillerde dönüt alabilir ve konuşma performansınızı değerlendirebilirsiniz.

5. Yandaki karekodu okutarak "İstiklal Marşı'nın Kabulü" adlı içeriği izleyiniz ve soruları cevaplayınız.

Dinleme/İzleme

a. Marşımızın yazılışını ve o dönemin şartlarını düşünerek aşağıdaki ifadeyi tamamlayınız.

Ben, Mehmet Âkif'in yerinde olsam _____

_____

b. İzlediğiniz içerikten hareketle Mehmet Âkif Ersoy'un aşağıdaki davranışlarının sebebini açıklayınız.

- Mehmet Âkif Ersoy, İstiklâl Marşı'nı kurula imzasız şekilde teslim etmiştir.
- Bütün şiirlerinin yer aldığı "Safahat" adlı eserine İstiklal Marşı'nı dâhil etmemiştir.

_____

_____

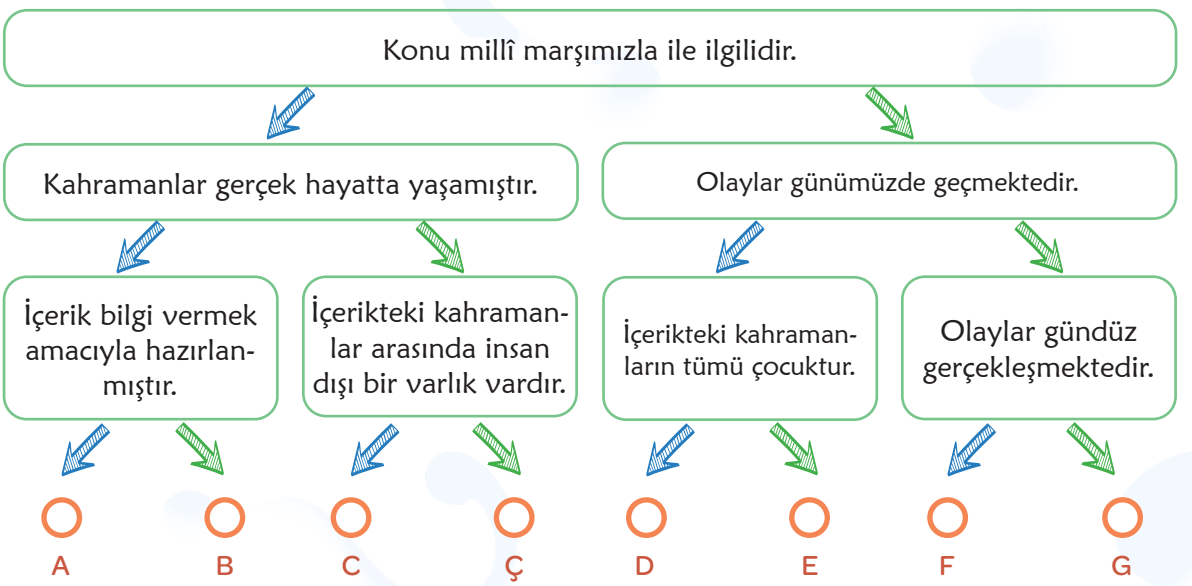
c. İstiklâl Marşı'nın yazıldığı dönemde yaşadığınızı ve Mehmet Âkif Ersoy ile karşılaştığınızı hayal ediniz. Ona yönelteceğiniz sorular neler olurdu? İzlediğiniz içerikten yararlanarak oluşturacağınız soruları aşağıya yazınız.

_____

_____

_____

ç. Daha önce izlediğiniz "Rafadan Tayfa-İstiklâl Marşı" içeriği ile "İstiklal Marşı'nın Kabulü" adlı içeriği karşılaştırınız. Aşağıdaki diyagramda yazan ifadeler bu içeriklerin ortak özelliği ise yeşil oku, farklı özelliği ise mavi oku takip ederek uygun çıkışa ulaşınız.

Daha fazla ölçme ve değerlendirme için yandaki karekodu okutunuz.

Ek Ölçme Soruları

3. TEMA:
FARKLI DÜNYALAR

EBA Tema Alanı

E-Özet

ANAHTAR KAVRAMLAR

farklı ülkeler, görgü kuralları, geleneksel el sanatları, mutfak kültürü, giyim kuşam, halk dansları, beden dili, merak, empati, açık fikirlilik, çıkarım, karşılaştırma, tartışma, görsel okuma, düşünceyi geliştirme yolları, çoklu ortam ögeleri, yorumlama, sınıflandırma, yaratıcılık

TEMANIN METİNLERİ

Ova Çocuk

Mısır- İspanya- Norveç

Çocuklar Neredeyse Okulları Orada (Dinleme/İzleme)

Ay Avcısı Eskimolar

Gelin "Türk Dünyasını" Keşfedelim (Okumak Gibisi Yok!)

HAYDİ, BAŞLAYALIM!

- Bir ülkenin uçsuz bucaksız yeşil ovalardan oluşması orada yaşayan çocukların oyunlarını, yemeklerini ve ulaşımlarını nasıl etkiler? Tartışınız.
- "İsim şehir" oyununu oynadığınızı ve "d" harfinin seçildiğini düşününüz. Aşağıdaki tabloyu bu harfle başlayan hangi kelimeler ile tamamlardınız? Yazınız.

İsim	Ülke	Bitki	Hayvan	Eşya

Hiç dağı olmayan, her yerin denize en fazla 52 kilometre mesafede olduğu, dünyanın en düz ülkesi neresi olabilir? Söyleyiniz.

Öğretmeniniz metni okurken siz de kitabınızdan takip ediniz. Ardından metni tür özelliklerini dikkate alarak duyguyu yansıtacak bir tonlama ve işitilebilir bir sesle okuyunuz.

OVA ÇOCUK

Danimarkalı çocuklara ne mutlu
Ovaları severler kentlerden çok.
Bir elleri süt
Bir elleri peynir.

Oynarlar, denizlerle oynarlar gülerek
Adalardan adalara
Bir elleri süt
Bir elleri peynir.

Kuzey yıldızı
Yakınlarından geçer onların
Bir elleri süt
Bir elleri peynir.

Oynarlar, koyunlarla ineklerle oynarlar gülerek
Yemyeşil düzlüklerden yemyeşil düzlüklere
Bir elleri süt
Bir elleri peynir.

Danimarkalı çocukların
Hepsi çağırır bizi
Bir elleri süt
Bir elleri peynir.

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kuralına uygun olmayan ifadelerin doğrusu şu şekildedir: • Kuzey Yıldızı

1. ANLAYALIM

a. Okuduğunuz metnin biçim özellikleri ile ilgili aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Bu cümleleri tamamlayacak uygun ifadeleri tablodan bulunuz ve ilgili yerlere yazınız (İfadeler tabloda soldan sağa, sağdan sola, yukarıdan aşağıya veya çapraz şekilde gizlenmiş olabilir.).

Metin _____ türünde yazılmıştır.
Metnin her bir satırının adına _____ denir.
Metin _____ mısradan oluşmuştur.
Metni oluşturan bölümlerin her birine _____ denir.
Metin _____ dörtlükten oluşmuştur.
Mısralardaki hece sayıları birbirine _____ değildir.
Metinde ahenk, bölüm sonlarındaki _____ ile sağlanmıştır.

A	D	Ö	R	T	L	Ü	K	S	E
E	Z	A	R	S	I	M	O	Ş	E
Z	Ö	K	U	A	T	E	K	R	A
D	İ	Y	İ	Z	S	A	P	R	R
İ	İ	K	İ	E	A	H	R	T	B
F	T	E	K	R	A	R	T	E	E
G	K	B	İ	Y	M	T	B	G	Ş
H	T	Ü	D	Ş	J	İ	İ	İ	P
I	S	D	A	T	K	O	R	Ş	S
J	K	I	Ş	İ	İ	R	Z	F	E

b. İfadeyi tamamlayarak şiirdeki ahenk ve ritmin şiirin içeriğiyle olan ilişkisini belirleyiniz.

bolluk	dörtlük	bereket

Şiirde her _____ sonunda tekrarlanan ifadeler şiirde anlatılan _____ ve _____ kavramlarını pekiştirmiştir.

2. ANLAYALIM

a. Bu görselden hareketle Danimarka'da yaşam hakkında neler söyleyebilirsiniz? Tartışınız.

b. Okuduğunuz şiirden hareketle görsele bir simge ekleyecek olsanız bu simge ne olurdu? Söyleyiniz.

3. ANLAYALIM

a. Aşağıdaki metni okuyunuz.

KUZEY YILDIZI

Kutup Yıldızı olarak da bilinen Kuzey Yıldızı tarihte denizcilerin ve gezginlerin yönlerini bulabilmek için kullandıkları bir gök cismidir. Çünkü Kuzey Yıldızı Kuzey Kutbu'nun tam üzerinde yer alır ve bunun için diğer yıldızların aksine neredeyse tamamen sabit kalmaktadır.

Yıldızları parlaklıklarına göre sıralarsak Kuzey Yıldızı, 48. sıradadır. Çıplak gözle tek bir ışık noktası gibi görsek de aslında üçlü bir yıldız sistemi olan bu gök cisminin bize uzaklığı yaklaşık 430 ışık yılıdır.

Dünya üzerinde kuzeye doğru gidildikçe Kuzey Yıldızı gökyüzünde daha yüksekte görünür. Bu nedenle Danimarka gibi kuzey ülkelerinde Türkiye'den baktığımızdaki konumuna kıyasla gökyüzünde çok daha yüksekte yer alır.

b. Metinde düşünceyi geliştirme yollarından hangilerine başvurulmuştur? İşaretleyiniz.

☐ Tanımlama ☐ Benzetme ☐ Sayısal Verilerden Yararlanma ☐ Karşılaştırma

c. Etkinliğin "b" maddesinden hareketle aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

- Kuzey Yıldızı'nın ne olduğu anlatılırken _____ yapılmıştır.
- Kuzey Yıldızı'nın parlaklığı ve dünyaya olan uzaklığından söz edilirken _____ _____ başvurulmuştur.
- Kuzey Yıldızı'nın Danimarka'da daha yüksekte göründüğü ifade edilirken _____ _____ yapılmıştır.

4. ANLAYALIM

a. Yandaki karekodu okutarak "Kentler ve Gölgeler - Kopenhag (Kopenhak)" adlı içeriği izleyiniz.

Dinleme/İzleme

b. İzlediğiniz içeriğin konusu nedir? Söyleyiniz. Bu konudan hareketle içerikte Andersen (Andersen) ile ilgili aşağıdaki bilgilerin hangisine yer verildiğini işaretleyiniz.

- ☐ Ne zaman dünyaya geldiği
- ☐ Çocukluğunun hangi şehirde geçtiği
- ☐ Babasının ne işle uğraştığı
- ☐ Kardeşlerinin hangi okullarda okuduğu
- ☐ Çocuklukta hangi işleri yaptığı
- ☐ Annesinin adı
- ☐ Hangi tiyatro oyunlarında sahne aldığı
- ☐ Hangi sanat türüyle ünlü olduğu

c. Etkinliğin "b" maddesinden ve ön bilgilerinizden hareketle aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

• Zorlu bir çocukluk geçirmiştir. Bunu içerikteki _____ sahnesinden anlıyorum.

• Andersen, kolay pes etmeyen biridir. Bunu içerikteki _____ bölümünden hareketle söyleyebilirim.

• Hayal kırıklığı onu gerçek yeteneğine yöneltmiştir. Bu, içerikte _____ şeklinde yansıtılmış.

ç. Andersen ilk hayaline ulaşıp bir sahne sanatçısı olsaydı bu denli ünlü olabilir miydi? Tartışınız. Tartışmanız sonucunda Andersen'in hayat hikâyesi ile ilgili ulaştığınız yargıyı ilgili alana yazınız.

5. ANLAYALIM

a. "4. ANLAYALIM" etkinliğinden ve ön bilgilerinizden hareketle sizce ünlü birinin yaşamını anlatan bir içerik hangi özellikleri taşımalıdır? Aşağıda verilen ifadelerden seçtiğiniz ikisini işaretleyiniz, dilerseniz siz de bir özellik ekleyip bu özelliği işaretleyebilirsiniz.

- ☐ Gerçek fotoğraf, video vb.ne yer verilmelidir.
- ☐ Yakın çevresinin görüşlerine yer verilmelidir.
- ☐ Yaşam öyküsü kronolojik olarak yansıtılmalıdır.
- ☐ Hayatındaki dönüm noktasına değinilmelidir.
- ☐ Yaşamında karşılaştığı zorluklardan söz edilmelidir.
- ☐ Kişinin sözlerinden alıntılar yapılmalıdır.
- ☐ Herkesin kolayca anlayabileceği akıcı bir anlatım tercih edilmelidir.
- ☐ Diğer: _____

b. İçerik, "a" maddesinde belirlediğiniz normlara uygun mu? İçeriğin tamamından hareketle değerlendirerek ulaştığınız yargıya göre aşağıdaki ifadeyi tamamlayınız.

İçerik belirlediğim normlar açısından _____

çünkü _____

6. ANLAYALIM

a. "Ova Çocuk" adlı şiiri tekrar okuyunuz. Şiirdeki unsurları sınıflandırmak için bir ölçüt belirleyip ölçütünüzü aşağıya yazınız.

Ölçütüm: _____

b. Metindeki unsurları belirlediğiniz ölçütlere göre sınıflandırarak ilgili yerlere yazınız.

_____ _____

c. Tablolarınızı belirlediğiniz ölçüte göre adlandırınız.

7. ANLAYALIM

Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Bu iki peynir türününün benzer ve farklı yönlerini belirleyerek defterinize listeleyiniz.

Konya Küflü Peyniri: Taze inek veya koyun sütü mayalanarak pıhtılaştırılır. Elde edilen peynir lorunun suyu tamamen süzülür ve peynir basınç uygulanarak sıkılaştırılır. Peynirler, geleneksel yöntemle deri tulumlara sıkıca basılır. Tulumlar, serin ve nemli mahzenlerde veya mağaralarda 4 ila 6 ay boyunca bekletilir. Bu süreçte peynir, içeriden dışarıya doğru kendiliğinden yeşil-mavi bir küf tabakasıyla kaplanır. Küflendikten sonra peynir, nem dengesini korumak için genellikle kese kâğıdına sarılarak saklanır.

Danish Blue (Daniş Bılu) Peyniri: Tam yağlı, pastörize inek sütü ısıtılır. Süte mavi küf kültürü eklenir, ardından peynir mayası ile pıhtılaşma sağlanır. Pıhtılar kesilir, suyu süzülür ve peynir kalıplarına alınır. Peynirler birkaç gün boyunca tuzlanır. Bu süreç peynirin dış kabuğunu oluşturur ve bakteri gelişimini kontrol eder. Peynir, içerisine hava girmesini sağlamak ve küfün içeride gelişmesini sağlamak için steril iğnelerle delinir. Peynirler, %80-90 nem ve 8-10 °C sıcaklıktaki bir ortamda yaklaşık 90 gün boyunca, düzenli olarak çevrilerek ve küf kontrolü yapılarak olgunlaştırılır.

8. ANLAYALIM

a. Yandaki metni okuyunuz ve metindeki anlam ilişkisini belirleyerek işaretleyiniz.

Danimarka'da rüzgâr enerjisinin yaygın olmasının temel nedeni, ülkenin çok düz olması ve açık denizden gelen rüzgârı kesecek hiçbir dağ sırasının bulunmamasıdır. Bu durum, ulaşımda bisiklet kullanımının yaygın olmasını da açıklar.

☐ Bir durumun amacı bildirilmiştir.

☐ Bir durumun sebebi bildirilmiştir.

b. Bu cümleleri "çünkü" ifadesini kullanarak yeniden kurunuz. "Çünkü" ifadesini kullandığınızda artık hangi ifadeyi kullanmanıza gerek kalmadı? Açıklayınız.

c. "Türkistan'a gidecek çünkü orayı çok merak ediyor." cümlesinde "çünkü" ifadesinden önceki ve sonraki bölümleri adlandırmanız gerekse aşağıdakilerden hangilerini seçerdiniz? Söyleyiniz.

Sebep - Amaç - Koşul - Sonuç

ç. Yandaki bulmacada "çünkü" ile aynı anlamı bildiren dört ifade gizlenmiştir. Bu ifadeleri bulunuz ve defterinize bu ifadelerin geçtiği birer cümle yazınız.

S	R	B	U	N	E	D	E	N	L	E
D	O	L	A	Y	I	S	I	Y	L	A
L	S	T	B	U	Y	Ü	Z	D	E	N
S	E	B	E	B	İ	Y	L	E	A	I

1. ANLATALIM

a. Aşağıdaki listede Danimarka ve Türk mutfağından çeşitli malzemeler verilmiştir. Malzemeleri inceleyiniz ve listeye bir malzeme de siz ekleyiniz. Elinizdeki malzemelerden nasıl bir yemek yapabileceğinizi düşünüp defterinize notlar alınız.

- Patates
- Soğan
- Tereyağı
- Yoğurt
- Ringa balığı
- Danish Blue peyniri
- Domates
- Dereotu
- Karabiber
- Çavdar ekmeği
- Süt
-

b. Notlarınızdan hareketle oluşturduğunuz _____ isimli yemek tarifinizi aşağıdaki yönergelere göre sınıfta anlatınız.

1. Konuşmanızda uygun hitap, selam ve sonlandırma ifadelerini kullanınız.
2. Tarifinizin yapılış aşamalarını eksiksiz anlatınız.
3. Süreç esnasında arkadaşlarınızın merakını canlı tutacak sorular sorabilirsiniz.
4. Konuşmanız bittiğinde arkadaşlarınıza sorularını sormaları için süre tanıyınız.
5. Soruları açık, net ve saygılı bir şekilde cevaplayınız.

Değerlendirelim

a. Konuşma sürecinizi aşağıdaki yıldızlı puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir davranışı gerçekleştirme durumunuza göre yıldızlarınızı yay ayraç içine çiziniz.

Gelişmeye Açık	Yeterli	Kısmen Güçlü	Güçlü	Çok Güçlü
★	★★	★★★	★★★★	★★★★★

Ölçütler

( ) Konuşmamda uygun selam, hitap ve sonlandırma ifadelerini kullandım.
( ) Tarifimin adımlarını sıralı ve net bir şekilde anlattım.
( ) Uygun zamanlarda arkadaşlarıma söz verdim.
( ) Sorulan soruları açık, net ve saygılı bir şekilde cevapladım.

b. Konuşmanızı değerlendirmek için aşağıdaki tabloyu tamamlayınız.

Konuşmamda güçlü olduğum bölüm:	
Konuşmamda gelişmeye açık olduğum bölüm:	
Bir dahaki konuşmamda dikkat edeceklerim:	

Konuşmanızda kullandığınız materyalleri seçki dosyanıza eklemeyi unutmayınız.

2. ANLATALIM

a. Aşağıdaki sorulardan birini seçip işaretleyiniz.

- Başka bir ülkeye gitsem ne yer, ne giyer, nasıl yaşardım?
- Nasreddin Hoca, Mısır piramitlerini ziyaret etse neler yaşanırdı?
- Farklı ülkelerde de bizdeki gibi masal kahramanları var mıdır?
- Günümüzden 2.000 yıl önceye gidecek olsam yanımda neler götürürdüm?
- Keloğlan, bir Japon masal kahramanı olsaydı hangi maceralara atılırdı?
- Renklerin anlamları kültürden kültüre değişir mi?

b. Konuşma amacınızı ve türünü seçip işaretleyiniz.

- ☐ Bilgi vermek (tanımlamak, açıklamak vb.)
- ☐ Bir olay anlatmak (günlük hayattan bir örnek olay vb.)
- ☐ Mizahi konuşma yapmak (anı, fıkra, anekdot vb.)

c. Konuşmanızın türünü seçip işaretleyiniz.

- ☐ Hazırlıklı
- ☐ Hazırlıksız

ç. Hazırlıksız konuşma yapmayı seçtiyseniz konu ve amacınızdan hareketle konuşmanızı yapınız. Hazırlıklı konuşma yapmayı seçtiyseniz konuşmanızı bir sonraki ders gerçekleştiriniz.

3. ANLATALIM

Kültür unsurlarımızdan (çay, Türk kahvesi, Türk kilimi, lokum, nazar boncuğu, el öpme vb.) birini seçerek bu unsuru yabancı misafirlere anlatacağınız bir konuşma yapınız. Konuşmanızı yaparken aşağıdaki tablodan faydalanınız.

Giriş	Tanımlama	Bu kültür unsuru nedir? Nasıl tanımlanabilir?
Gelişme	Karşılaştırma Benzetme Örnekleme	Seçtiğiniz kültür unsurunu farklı kültür unsurlarıyla karşılaştırabilirsiniz. Bir nesne/varlığa benzeterek anlatabilirsiniz, örnekler verebilirsiniz.
Sonuç	Tanık Gösterme	Bu kültür unsuru ile ilgili bir özdeyişe yer vererek konuşmanızı sonlandırabilirsiniz.

4. ANLATALIM

a. Aşağıdaki yerlerden birini seçiniz.

☐ Gerçekte var olan bir gezegen, ülke ya da şehir

☐ Gerçekte var olmayan, hayal gücünüzle oluşturduğunuz bir gezegen, ülke ya da şehir

b. Seçtiğiniz yerde yaşayan bir karakter hayal ediniz. Karakterin adını, özelliklerini, en büyük hayalini ve yaşadığı bir olayı düşününüz.

c. Belirlediğiniz unsurlardan hareketle aşağıya bir yazı yazınız. Yazınızı şiir, hikâye, mektup ya da kendi belirlediğiniz bir türde yazabilirsiniz.

5. ANLATALIM

S. 108

a. "Gelecek Derse Hazırlanalım" bölümünde yaptığınız araştırmayı gözden geçirerek seçtiğiniz kültürün örf, âdet ve geleneklerini belirleyiniz.

b. Belirlediğiniz örf, âdet ve gelenekler ile kendi örf, âdet ve geleneklerimizin benzer ve farklı yönlerini defterinizde listeleyiniz.

c. Listelerinizden hareketle defterinize ulaştığınız yargıyı içeren bir yazı yazınız. Yazınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

6. ANLATALIM

a. "5. ANLATALIM" etkinliğindeki benzerlik ve farklılıkları aşağıdaki ölçüte göre ya da kendiniz bir ölçüt belirleyerek ayırınız.

☐ Değerleri yansıtma durumu

Bu ölçüt; bir örf, âdet veya geleneğin toplumdaki saygı, misafirperverlik, dayanışma vb. hangi değerleri yansıttığına ve gelecek kuşaklara aktardığına odaklanır.

☐ Günlük yaşama yakın olma durumu

Bu ölçüt; bir örf, âdet veya geleneğin bireylerin günlük rutinlerinde ne kadar yer aldığını, ne sıklıkla karşılaştığına odaklanır.

b. Bu unsurları ayırt edici özelliklerinden hareketle aşağıya tasnif ediniz.

c. Defterinize bu tasniften hareketle ulaştığınız sonuçları içeren bir paragraf yazınız. Yazınızı gerekirse grafik, tablo ve görsel ile destekleyebilirsiniz.

7. ANLATALIM

a. Aşağıdaki cümleleri renkli yazılmış kelimelere dikkat ederek okuyunuz.

• Danimarka'nın başkentinde bisiklet kullanımı oldukça yaygındır. Burada çocuklar erken yaşta bisiklet kullanmayı öğrenir.

• Norveç'in tarihî başkenti Oslo (Oslo), muhteşem doğası ile herkesi kendine hayran bırakır.

• Danimarka'ya yolunuz düşerse Küçük Deniz Kızı adlı heykeli mutlaka ziyaret edin.

• Danimarka mutfağının vazgeçilmezi olan ünlü sandviçler, tabaklara genellikle üçer çeşit malzeme (balık, et ve sebze) konularak özenle hazırlanır.

• Danimarka adalar ülkesidir ve irili ufaklı yüzlerce adadan oluşur. Bu adaların en büyükleri arasında ulaşım, feribotların ikişer saatlik aralıklarla düzenlediği seferlerle sağlanır.

b. Aynı eki alan kelimeler arasındaki fark nedir? Bu farkın ortaya çıkma sebebi ne olabilir? Defterinize açıklayınız.

c. Etkinlikten öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki şablonu yay ayraç içinde verilen ifadelerle tamamlayınız.

(yardımcı-yan yana-ünlü-ünlü)

Türkçe kelimelerde iki ünlü _____ gelmez. _____ harflerle biten kelimeler _____ harflerle başlayan ekler alırken "y, s, ş, n" _____ ünsüzleri araya girer.

ç. Aşağıdaki cümleleri yay ayraç içinde verilen yardımcı ünsüzleri kullanacak şekilde uygun kelimelerle tamamlayınız.

Cümle	Kullanacağınız Yardımcı Ünsüz
Son durağımız ..... doğru yola çıktık.	y
Festivale onunla ..... gelecekmiş.	s
Her ülke için ..... kişilik gruplara ayrıldık.	ş
..... yemeklerini çok sevdik.	n

8. ANLATALIM

a. Yandaki kelime gruplarının her birini beşer kez sesli söyleyiniz. Grupları oluşturan kelimelerden hangisini söylerken daha az zorlandınız? Bu kelimeleri daire içine alınız.

sızılamak–sızlamak

burunu–burnu

b. Kelimelerin söyleniş kolaylığı ile harf sayıları arasında nasıl bir ilişki olabilir? Söylenişi zor olan kelimelerde hangi ünlülerin fazla olduğunu söyleyiniz.

c. Etkinlikten öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki şablonu yay ayraç içinde verilen ifadelerle tamamlayınız.

(telaffuz, ünlü, son, i, u, ünlü)

Türkçede bazı kelimelere _____ ile başlayan bir ek getirildiğinde _____ kelimenin _____ hecesindeki | ı / _____ / _____ / ü | ünlüleri düşer.

Böylece kelime daha kolay _____ edilir. Bu olaya _____ düşmesi denir.

ç. Aşağıdaki metinde ünlü düşmesine uğrayan kelimeleri bulunuz. Bu kelimeleri örnekteki gibi işaretleyerek açıklayınız.

Burun: "u" düşmüş.

Kuzey rüzgârlarının fısıltısını takip eden her gezgin gibi benim de yolum Avrupa'nın sakin ve vakur toprakları olan İskandinavya'ya düştü. Bu unutulmaz seyahatten döneli henüz birkaç gün oldu. Sabah uyandığımda burnuma gelen yeni pişmiş çavdar ekmeğinin kokusu hâlâ taze. Gudenå (Gudeno) nehrinin kenarında kano yapan yerlileri izlemek, gece gökyüzünü bir tuval gibi boyayan kuzey ışıklarını seyretmek, bu topraklardaki dengeli ve mütevazı yaşam felsefesine şahit olmak güzel bir deneyimdi. Özellikle kuzey ışıklarının sunduğu görsel şölen, aklınızı başınızdan alacak güzellikteydi. Danimarka ovalarında köylü çocuklarla gönlümce koşup oynadım. Norveç'in sarp kayalıklarla çevrili fiyortlarında şelalelerin sesine kulak verdim. Finlandiya saunalarında alnıma düşen her su damlası ile kuzeyin o tertemiz ruhunu hissettim. Bir İsveç sahil kasabasındaki şirin kafede, tarçınlı çöreklerin eşliğinde kahvemi yudumlarken bu kuzey masalının hiç bitmemesini diledim.

Gelecek Derse Hazırlanalım

Bir yerküre modeli ya da dünya haritası üzerinde Mısır, İspanya, Norveç ve merak ettiğiniz diğer ülkeleri inceleyiniz. İnceleme sonuçlarınızı arkadaşlarınızla paylaşmak üzere not alınız.

HAYDİ, BAŞLAYALIM!

- Dünyayı gezecek olsaydınız hangi ülkelere gitmek isterdiniz? Söyleyiniz.
- Mısır, İspanya ve Norveç ülkelerinin birinden arkadaş edinecek olsaydınız hangi ülkeyi, niçin seçerdiniz? Söyleyiniz.
- Metni okumadan önce başlıkları ve görselleri inceleyiniz. Ardından aşağıdaki ifadelerin doğruluk durumlarını tahmin ediniz. Metni okuduktan sonra ifadeleri tekrar değerlendiriniz.

	Metni okumadan önce		Metni okuduktan sonra	
	Doğru	Yanlış	Doğru	Yanlış
Mısır'daki en büyük piramit bin ton ağırlığındadır.	☐	☐	☐	☐
İspanya'da pek çok cami vardır.	☐	☐	☐	☐
Vikingler, Norveçlilerin atalarıdır.	☐	☐	☐	☐

Farklı ülkelere ait kültürlerin tanıtıldığı aşağıdaki metni kelimeleri doğru seslendirme, metnin türüne uygun hızda okuma vb. unsurlara dikkat ederek sesli okuyunuz.

MISIR

Sevgili arkadaşlar Mısır çöllerinden arkadaşlarım Alber (Elbır) ve Mina (Mina) ile birlikte sizlere selam ederim.

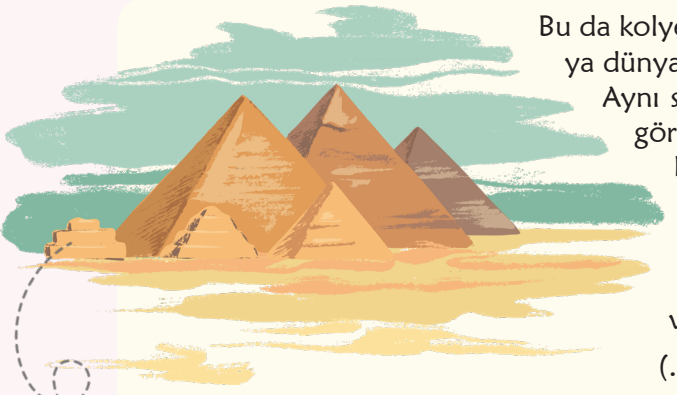
Resmi dili Arapça olan Mısır'ın en büyük şehri ve başkenti Kahire. İkinci büyükşehri ise İskenderiye.

Devasa piramitleri ile ünlü Mısır'da bu piramitlerin nasıl yapıldığı hâlâ gizemini koruyor. Bir yerde gizemden bahsediliyorsa eğer, benim o sırrı çözmem lazım. Seyyahlığımın yanında kâşifliğim de olduğu için araştırdım.

Birden çok rivayet var ancak en kuvvetlisini sizinle paylaşmak istiyorum. Eski Mısırlı mühendisler, piramidin yapılacağı Gize'ye (Gize) doğru Nil Nehri'nin kenarında bir kanal açmış. Dev taşlar 800 kilometre öteden, bu kanaldan akan suyun üzerinden sallarla getirilmiş. Binlerce işçinin çalıştığı piramitlerin yapımı, onlarca yıl sürmüş ve 170.000 ton ağırlığında taş taşınmış.

Peki, Mısırlılar neden bu kadar büyük piramitler yapmış diye düşünüyor insan. O zamanın firavun adı verilen krallarına mezar olsun diye inşa edilmiş. Piramitlerin üçgen olarak tasarlanmasının sebebiyse taşların yükünün eşit dağılması ve yapının daha dayanıklı olması içinmiş. Binlerce yıldır bu sayede ayakta duruyor olsa gerek.

Dünya'nın en büyük arkeolojik keşfi olan Tutankhamun'un (Tutanhamun) mezarının bulunması ile beraber Mısır tarihini aydınlatan belgeler gün yüzüne çıkmış. Bunlardan biri de Tutankhamun'un camdan kolyesi. Mısır uygarlığından çok daha önce yapıldığı bilinen cam kolyenin yapılabilmesi için gerekli yüksek sıcaklığın, dünya üzerinde bulunmadığı biliniyor.

Keops Piramitleri

Bu da kolyenin dünya üzerinde yapılmadığını gösteriyor. Peki, ya dünyada yapımı mümkün değilse nerden geldi bu kolye? Aynı soruyu bende sordum arkadaşlar. Bilim adamlarına göre uzaydan gelen gök taşlarının çölde sebep olduğu bir patlama sonucunda, yüksek bir sıcaklık açığa çıkıp kolyenin taşını oluşturmuş.

Mısır'da bulunan piramitlerden en büyüğü olan Keops (Kiyops) Piramidi, 130 metre uzunluğa ve 5 milyon tonluk bir ağırlığa sahip.

(...)

Hiç yabancılık çekmediğim Mısır mutfağında falafel, humus, kebap çeşitleri ve köfte yemekleri tattım. Osmanlı mutfağından etkilenen Mısır mutfağı tatlıları genellikle hurma, bal ve badem içeriyor.

Eski Mısırlılar nasıl giyinirdi sorusunun cevabını arkadaşlarımın kıyafetleri verdi. Beyaz keten gömlekler giyer ve üzerine bel sarmaları takarlardı. Zengin Mısırlılar ise bu kıyafetlerin üzerine altın takardı. Mısır'ın geleneksel kıyafetinin adı jellabiyaymış (jellebiya). (...)

(Kısaltılmıştır.)

İSPANYA

(...)

İspanyol arkadaşım Sofia (Sofya) rehberliğinde, haydi bu güzel ülkeyi tanıyalım.

Akdeniz'e kıyısı olan İspanya, Fransa'dan sonra Avrupa'nın en büyük ikinci ülkesidir. İspanya'nın en büyük şehri Madrid, aynı zamanda ülkenin başkentidir. Ülkede konuşulan resmî dil, İspanyolcadır.

İspanya, bir Avrupa ülkesi olmasına rağmen mimari yapılarda camilere rastlamak mümkündür. Bunun nedeni 8. yüzyılda İspanya topraklarına Müslümanların hâkim olması ve Endülüs Emevi Devleti'nin kurulmasıdır.

Endülüs Emevi Devleti, yaklaşık üç asırlık ömründe, günümüze taşınacak derecede sağlam yapılar inşa ederek ardında kültürel bir miras bırakmıştır.

İslam medeniyetinin İspanya'ya kattığı yapılardan biri olan El Hamra Sarayı, mükemmel bir mimariye sahiptir. Kur'an'dan alınan ayetlerin ve Müslüman şairlerin mısraları bazı duvarları tamamen kaplamaktadır. Yazılar öyle muntazam yerleştirilmiş ki bu yazıları süsleme motiflerinden ayırmak oldukça zordur.

Uzun süre Endülüs Emevi Devleti'nin egemenliğinde kalan Kurtuba şehrinden de bahsetmeden geçmek olmaz. En önemli mimari eser, Kurtuba Camisi'dir. İspanyolların şehri yeniden ele geçirmesinden sonra yapı günümüzde katedral olarak kullanılmaktadır. Kurtuba'daki bu tarihî merkez UNESCO (Yunesko) tarafından "İnsanlık Mirasları" listesine alınmıştır.

El Hamra Sarayı

İspanya'nın Barselona şehrinde en ünlü yapılarından olan La Sagrada Familia'nın (La Sagrada Familya) yapımına 19. yüzyılda başlanmış ancak mimarının yaşamını yitirmesi nedeniyle tamamlanamamıştır. Barselona'daki gezilecek görülecek tarihî yapılardan bir diğeri de Casa Batllo'dur (Kasa Batyo). Fantastik, kıvrımlı ejderha çatılı yapı şu an müze olarak kullanılmaktadır.

Arkadaşım Sofia'nın üzerinde gördüğünüz geleneksel kıyafetin adı pollerastır. İpek kumaştan üretilen, festivallerin vazgeçilmez kostümü olan bu giysi, İspanya kültürünün sembolü hâline gelmiştir.

İspanya mutfağı nasıldır merak ederseniz, en meşhur yemekleri, tavuk ve balık etinden yapılan içindeki safran nedeniyle sarı renkli olan bir pilav türü, paelladır (piyella). İspanya'nın meşhur bademleri ve sütten yapılan horchata (horçata) ise içine buz atılarak tüketilen soğuk bir içecek. İspanya'ya gittiğinizde ağzınız tatlansın isterseniz Türk helvasının tadını andıran, şeker ve bademden oluşan turron (turron) tatlısını tadabilirsiniz.

(...)

(Kısaltılmıştır.)

NORVEÇ

(...) Yanımda Norveçli arkadaşlarım Adolf (Adolf) ve Amanda (Amanda) var. Elimde gördüğünüz kocaman balık ise somon balığı. Hem de ünlü Norveç somonu. Norveç'in başlıca gelir kaynakları turizm ve balıkçılıkmış. Gelir düzeyinin yüksek olduğu Norveç, dünyanın en mutlu ülkesi listesinde yıllardır birinciymiş.

Norveççe konuşulan bu ülke, hâlâ krallık olarak yönetiliyor. Bir İskandinav ülkesi olan Norveç'in başkenti Oslo (Oslo).

Fiyort

Hepiniz mutlaka Vikingler adını bir yerlerde duymuşsunuzdur. Norveçli arkadaşlarımın ataları savaşçı bir İskandinav halkı olan ve ömürlerinin çoğunu denizlerde geçiren Vikingler'miş.

Norveç güzelliğini eşsiz fiyortlarından ve kuzey ışıklarından alıyor. Fotoğraflarda gördüğünüz bu fiyortlar, buzul vadilerin sular altında kalmasıyla oluşmuş kıyı şekilleriymiş. Girintili çıkıntılı yapısıyla her geçtiğimiz tepenin ardında beni eşsiz bir manzara beklediğini bilmek heyecanımı artırdı.

(...)

Dünya'nın en kuzeyde bulunan şehri olan Tromso'da (Tıromso) kuzey ışıklarını görmek inanılmazdı. Gökyüzü maviden yeşile ve kırmızıya boyanmış ışıl ışıl parlıyordu. Kendimi rüyada zannettim.

(...)

Norveç mutfağının lezzetlerini tatmadan önce balık yiyeceğimizi tahmin ettim. Eee bunca deniz ve balık bolluğunda balık yemeden gitmek olmazdı. Bizim bildiğimiz sazan balığı ile yapılan Rakfisk (Rakfisk) yemeği ve meşhur Norveç somonu ile yapılan Gravlaks (Gıravlaks) yemekleri çok meşhurmuş. Çok lezzetli çok da sağlıklı bir balık yemeği yedim.

Norveçli arkadaşlarım geleneklerini ve kültürlerini yansıtmak için yanımda "bunad (bunat)" adı verilen kostümlerle gezdiler. Canlı renkleri ile geleneksel kıyafetlerini fotoğrafta üzerlerinde görebilirsiniz.

Böylesine temiz bir havada ve böylesine güzel manzaralarda halkının bu kadar mutlu olmasına hiç şaşırmadım. (...) Başka seferlerde, başka kültürleri ve ülkeleri keşfetmek üzere hoşça kalın arkadaşlar.

Merve TÜRKAY
(Kısaltılmıştır.)

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uymayan ifadeleri öğretmeninizin yardımıyla bularak metin üzerinde düzeltiniz.

Değerlendirelim

a. Okuma sürecinizi aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir davranışı gerçekleştirme durumunuza göre puanınızı yay ayraç içine yazınız.

1	2	3	4	5
Gelişmeye Açık	Yeterli	Kısmen Güçlü	Güçlü	Çok Güçlü

Ölçütler

( ) Metni satır atlamadan dikkatli bir şekilde okudum.
( ) Metindeki her kelimeyi doğru telaffuz ettim.
( ) Ne çok hızlı ne de çok yavaş, iyi bir hızda okudum.
( ) Metni noktalama işaretlerine göre ses tonumu ayarlayarak okudum.

b. Aldığınız toplam puanı hesaplayarak aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

Aldığım toplam puan _____. Metni okurken _____

benim için kolaydı ancak _____ zorlandım.

Metni tekrar okusam _____ dikkat ederdim.

1. ANLAYALIM

a. Okuduğunuz metinlerden hareketle aşağıdaki panolara her ülkeyi en iyi şekilde yansıttığını düşündüğünüz üçer kelime/kelime grubu yazınız.

Mısır	İspanya	Norveç

b. Yazdığınız kelimeleri sıra arkadaşınızla paylaşınız. Panolarınızdaki kelimelerin benzerlik ve farklılıklarını belirleyiniz, bu ifadeleri niçin seçtiğinizi metinlerden hareketle tartışınız.

c. Etkinliğin "a" maddesinde belirlediğiniz kelime/kelime gruplarının metinle ilişkisini en iyi açıklayan ifade aşağıdakilerden hangisidir? İşaretleyiniz.

- ☐ Okuyucuya göre telaffuzu zor olan kelime/kelime gruplarıdır.
- ☐ Metnin ana fikriyle ilgili en önemli kelime/kelime gruplarıdır.
- ☐ Metnin ilk paragrafında yer alan kelime/kelime gruplarıdır.
- ☐ Okuyucu tarafından rastgele seçilen kelime/kelime gruplarıdır.

2. ANLAYALIM

a. "Mısır - İspanya - Norveç" metinlerinden birini seçiniz ve aşağıdaki soru ifadelerini kullanarak metne yönelik sorular üretip aşağıya yazınız. Sorularınızın seçtiğiniz metinde sunulan önemli düşünce, kavram ve durumları belirlemeye yönelik olmasına dikkat ediniz.

Ne? _____

Nerede? _____

Ne zaman? _____

Nasıl? _____

Niçin? _____

Kim? _____

b. Sorularınızdan hangilerinin cevabı metinde yer almasaydı metnin yapısı bu durumdan olumsuz etkilenirdi? Söyleyiniz.

3. ANLAYALIM

a. Bir coğrafya ve keşif dergisine abone olduğunuzu düşününüz. Bu dergide yayımlanan gezi yazılarında nelerin nasıl anlatılmasını isterdiniz? Tartışınız.

b. Aşağıdaki numaralandırılmış ifadeleri etkinliğin "a" maddesinden hareketle tamamlayınız, son maddeyi de siz belirleyip yazınız.

1. Yöresel yemekler _____ anlatılmalıdır.
2. Tarihî eserlere _____ yer verilmelidir.
3. Doğal güzelliklerden _____ söz edilmelidir.
4. Resmî dil, başkent, nüfus gibi genel bilgiler _____ belirtilmelidir.
5. Yabancı kelimeler _____ şeklinde verilmelidir.
6. Kullanılan dil _____ olmalıdır.
7. _____

c. Okuduğunuz "Mısır - İspanya - Norveç" metinlerinden birini seçiniz. Etkinliğin "b" maddesinde belirlediğiniz özelliklerden hareketle seçtiğiniz metni inceleyiniz.

ç. İncelediğiniz metni özelliklere uygun olup olmama durumuna göre tablodaki kutuları işaretleyerek değerlendiriniz.

Özellikler	Uygun Değil (1 Puan)	Kısmen Uygun (2 Puan)	Uygun (3 Puan)
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			

d. Tablodan hareketle metnin aldığı puanı hesaplayınız ve aşağıdaki aralıklara göre yorumlayınız.

7-11: Bazı eksiklikler olsa da güzel bir gezi yazısıydı.
12-16: Bu gezi yazısı, sana hitap etmiyor.
17-21: Harika, bu gezi yazısı tam sana göre!

4. ANLAYALIM

a. Yandaki karekodu okutarak "Keops Piramidi" adlı içeriği izleyiniz.

b. Aşağıdaki soruları izlediğiniz içerikten hareketle sözlü olarak cevaplayınız.

Dinleme/İzleme

İçeriğin neredeyse tamamında görsel öge olarak fotoğraflar tercih edilmiştir. Yalnızca I numaralı bölümde siyah beyaz bir çizim kullanılmıştır. Bu durumun sebebi ne olabilir?

I

Bu içerikte yazı ögeleri kaldırılsa içeriğin amacına ulaşma durumu nasıl değişir?

İzlediğiniz içerikte yazılı açıklamaların rengi genellikle beyazdır ancak bazı ifadeler II ve III numaralı bölümlerdeki gibi sarı renkle yazılmıştır. Bu şekilde yazılmasının amacı ne olabilir?

II

III

c. Etkinliğin "b" maddesindeki numaralandırılmış bölümleri içerikte yer alma sırasına göre aşağıya sıralayınız.

_____, _____, _____

5. ANLAYALIM

a. Aşağıdaki cümlelerden hangisi Keops Piramidi'nin büyüklüğünü daha net anlamanızı sağlamaktadır? Nedenini söyleyiniz.

• Mısır'da bulunan piramitlerden en büyüğü olan Keops Piramidi çok uzun ve çok ağır.

• Mısır'da bulunan piramitlerden en büyüğü olan Keops Piramidi, 130 metre uzunluğa ve 5 milyon tonluk bir ağırlığa sahip.

b. Etkinliğin "a" maddesinden hareketle aşağıdaki açıklamayı yay ayraç içinde verilen ifadelerle tamamlayınız.

(yüzdelik, sayısal, sözel, etkili)

Bazı metinlerde yazar; düşüncesini desteklemek ve _____ kılmak amacıyla anlatımında sayı, tarih, _____ dilim gibi _____ verilerden yararlanır.

c. Açıklamadan hareketle "Mısır - İspanya - Norveç" adlı metinlerin hangi kısımlarında sayısal verilerden yararlanıldığını belirleyiniz ve metinler üzerinde işaretleyiniz.

ç. İşaretlemelerinizi gözden geçirerek aşağıdaki ifadeleri uygun şekilde tamamlayınız.

• Yazar, sözünü ettiği yapının büyüklüğünü hayal edebilmemiz için "_____ _____" ifadelerine başvurmuştur.

• Yazar, sözünü ettiği yapının ne zaman yapıldığını anlamamız için "_____ _____" ifadelerine başvurmuştur.

• Yazar, sözünü ettiği yapının ne kadar ağır olduğunu anlamamız için "_____ _____" ifadelerine başvurmuştur.

1. ANLATALIM

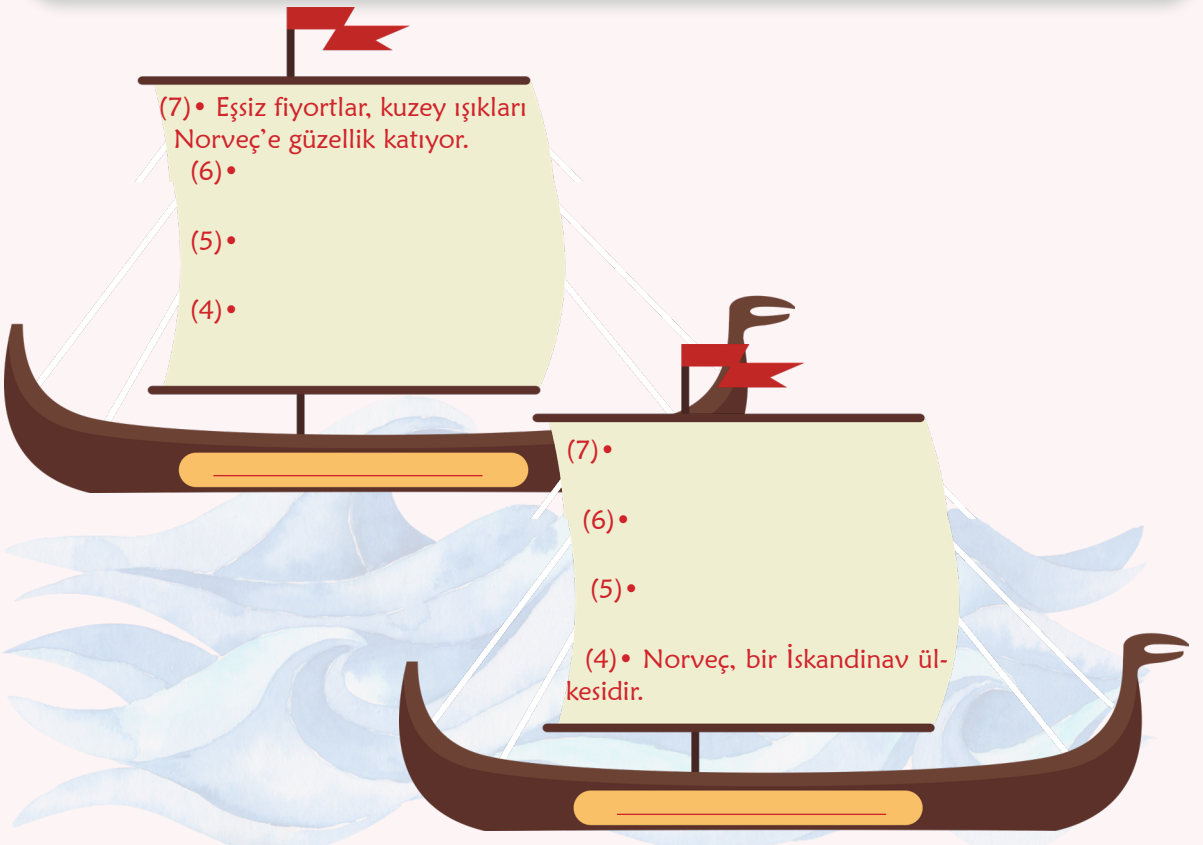
a. Aşağıda verilen cümleleri sınıflandırabilmek için ölçütlerden birini seçiniz.

Norveç, güzelliğini eşsiz fiyortlarından ve kuzey ışıklarından alıyor.

Bir İskandinav ülkesi olan Norveç'in başkenti Oslo.

Öznel-Nesnel ☐ Nitel-Nicel ☐

b. Aşağıdaki gemileri seçtiğiniz ölçüte göre adlandırarak sarı etiketlere bu adları yazınız. Daha sonra okuduğunuz metnin "Norveç" bölümünden ölçüte uygun örnekteki gibi cümleler belirleyiniz. Belirlediğiniz cümleleri geminin yelkenindeki kelime sayılarını dikkate alarak kendi ifadelerinizle yeniden yazınız.

c. Bir gezi rehberi olduğunuzu düşününüz. Gemilerden birini seçiniz ve onun temsil ettiği özelliğe uygun şekilde Norveç'i anlatan bir konuşma yapınız. Norveç'e ait aktaracağınız verileri görselleştirmek için tablo, grafik vb. materyaller oluşturarak bunları konuşmanızda kullanabilirsiniz.

2. ANLATALIM

a. Öğretmeninizin rehberliğinde tahtaya yazılmak üzere birer ülke ismi söyleyiniz.

b. Zihninizde çok iyi bildiğiniz bir yeri (odanız, okul, park vb.) canlandırınız. Canlandırdığınız bu yeri diğer yerlerden ayıran beş özellik (eşyaların renkleri, yerleri, boyutları vb.) düşününüz. Düşündüklerinizi defterinize detaylı bir biçimde not alınız.

c. Not aldığınız eşyalar ile tahtaya yazılan ülke isimlerini zihninizde eşleştiriniz. Ardından ülke isimlerini tahtadan siliniz. Zihninizde kodladığınız ülkeleri sırası ile kullanarak arkadaşlarınıza bir hikâye anlatınız.

ç. Etkinlik sürecinde hafızada tutma tekniğinden yararlandınız. Bu tekniğin günlük yaşamınıza katkısı neler olabilir? Tartışınız.

3. ANLATALIM

a. Aşağıdaki cümlelerde karşılaştırma işlevli söz varlığını ve karşılaştırılan durumları belirleyiniz.

Cümleler	Söz Varlığı	Karşılaştırılan Olay/Durum vb.
"Merhaba"; İspanyolcada "hola (hola)", Norveç dilinde ise "hallo (hallo)" demektir.	ise	Merhaba kelimesinin İspanyolca ve Norveççe karşılıkları
İspanya'nın hemen hemen her yerinde camilere rastlamak mümkün.		
İspanya'nın nüfusu, Norveç'in nüfusundan daha fazladır.		
La Sagrada Familia adlı yapı, El Hamra Sarayı'na göre daha eskidir.		
Nasıl Norveç'te "bunad" giyiliyorsa Mısır'da da "jellabi" giyiliyor.		

b. Okuduğunuz metinden hareketle aşağıya karşılaştırma işlevli söz varlığı içeren iki cümle yazınız ve karşılaştırdığınız durumları açıklayınız.

4. ANLATALIM

a. Aşağıdaki kelimeleri örnekteki gibi "-mak, -mek" ekini alacak şekilde yazınız.

- Selamlıyorum: Selamla (mak)
- İstiyorum: _____
- Parlıyordu: _____

b. Bulduğunuz kelimelere "-yor" eki geldiğinde nasıl bir ses değişimi oluyor? Açıklayınız.

_____

_____

c. Buna göre aşağıdaki tanım cümlesini yay ayraç içinde yazan ifadelerle tamamlayınız.

("-a, -e", "-yor", dar, ünlü, ünsüz)

Geniş ünlüler _____ ile biten Türkçe kelimelere _____ eki geldiğinde kelimelerin son harfleri _____ ünlülere (ı, i, u,ü) dönüşür, bu olaya _____ daralması denir.

ç. Aşağıdaki cümleyi inceleyiniz ve altı çizili kelimenin kökünü belirleyip söyleyiniz.

- Peki, Mısırlılar neden bu kadar büyük piramitler yapmış diye düşünüyor insan.

d. Bu kelimede hangi ses olayı görülmektedir? Aşağıdaki altı çizili örneklerden yararlanarak açıklayınız.

- Bugün humus yiyelim.
- Norveç için diyecek söz çok.
- Flamenko dansçıları niye kırmızı siyah giyinir?

e. "Bekle-, temizle-, kutla-, ye-" kelimelerini ünlü daralmasına örnek olacak şekilde birer cümlede kullanınız.

_____

_____

_____

_____

5. ANLATALIM

a. Aşağıdaki cümleleri iki nokta (:) işaretinin kullanımı bakımından inceleyiniz.

Norveç'in eşsiz fiyortlarından en ünlüleri: Nordonfiyort (Nordonfiyort) ve Hardangerfiyort (Hardangerfiyort).

Paella: Tavuk ve balık etinden yapılan içindeki safran nedeniyle sarı renkli olan bir pilav türüdür.

Ayşe: Merhaba!
Mina: Selamün Aleyküm!
Sofia: Hola!

b. Satır ve sütunların numaralandırıldığı yan taraftaki tabloyu inceleyiniz. Yay ayraç içinde verilen örnek değerin harf karşılığına dikkat ediniz.

	1	2	3	4	5	6	7
8	K	E	O	M	B	A	Y
9	R	Ç	Z	Ö	B	I	L
10	T	U	J	H	N	C	İ
11	V	S	D	F	E	G	M
12	B	I	K	Ç	O	Ğ	L
13	R	J	Ş	N	H	Ü	Y
14	İ	S	C	M	V	Z	K

(2, 8) = E

2. satır

8. sütun

2. satır ve 8. sütunun kesiştiği yerdeki harf

c. Etkinliğin "b" maddesindeki tablodan hareketle aşağıda yay ayraç içinde verilen değerlerin harf karşılıklarını bulunuz. Oluşan kelimeleri ilgili yerlere yazarak yanlarındaki işlev ifadelerini tamamlayınız.

(8,6 – 12,4 – 9,6 – 14,7 – 12,7 – 8,6 – 14,4 – 8,6)

(8,1 – 12,5 – 10,5 – 10,2 – 13,3 – 11,7 – 8,6)

(9,4 – 13,1 – 13,4 – 8,2 – 12,3)

İki Nokta İşaretinin İşlevleri

Kendisiyle ilgili _____ yapılacak cümlenin sonuna konur.

Karşılıklı _____ sırasında, konuşan kişiyi belirten sözlerden sonra konur.

Kendisiyle ilgili _____ verilecek cümlenin sonuna konur.

ç. Ulaştığınız işlevlerin etkinliğin "a" maddesindeki hangi cümlelere ait olduğunu belirleyiniz. Cümlelerin başındaki sarı dairelerin içine ilgili yüz ifadesini çiziniz.

Tıklayalım

Yandaki karekodu okutarak "Kelebeğin Yolculuğu" adlı içeriğe ulaşınız.

Etkileşimli İçerik

6. ANLATALIM

a. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerde hangi sesin değiştiğini belirleyip söyleyiniz.

- Bangladeş'te hava sıcaklığı yıl boyunca sıfırın altına hiç düşmez.
- Hint müziği çeşitlilik açısından oldukça zengindir.

b. "Kitap, geçit, ağaç" kelimelerine sonlarındaki harflerde ses değişimine sebep olacak ekler getirerek cümle içinde kullanınız.

_____

_____

_____

c. Etkinlikten öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki şablonu yay ayraç içinde verilen ifadelerle tamamlayınız.

(b, ünlü, ünsüz, ç, k, d, ses)

p
t

ile biten kelimeler _____ ile başlayan bir ek aldığında

c
ğ

'ye dönüşür.

Buna _____ yumuşaması denir.

GÖREVİMİZİ BİLELİM!

- Farklı ülkelerde çocuklar hangi nesneler ile oynuyor?
- Diğer kültürlerle ortak oyunlarımız var mı?
- Oyunlar ile ülkelerin kültürleri arasında nasıl bir bağ var?

Kütüphaneler, güvenilir genel ağ adresleri, öğretmenleriniz ve konuya dair bilgi sahibi olan büyükleriniz vb. kaynaklardan ulaşabileceklerinizi belirleyiniz. Bu kaynaklardan yararlanarak farklı kültürlere ait oyunlar hakkında metinler bulmak amacıyla araştırma yapınız. Araştırmanız sırasında yukarıdaki sorulardan yararlanabilirsiniz.

Araştırma sürecinizde gerekli gördüğünüz noktaları defterinize not alınız. Ulaştığınız kaynaklardan yeterli bilgiye erişemediğinizi düşünüyorsanız araştırmanıza farklı kaynakları dâhil edebilirsiniz.

S. 152

BİRLİKTE UYGULAYALIM!

Yeniden merhaba arkadaşlar, soru sorma stratejisi ile karşınızdayım. Bu stratejiyi uygulamaya başladığımızda metinle daha etkin bir şekilde etkileşime geçebilir, anlamamızı derinleştirebilir ve öğrenme sürecimizi zenginleştirebiliriz. Hazırsanız başlayalım.

Soru sorma stratejisi, metni daha iyi anlamak ve öğrenmeyi derinleştirmek için okuma öncesinde ve sırasında sorular üretmeyi içerir.

Kendi kendimize "Bu metin ne hakkında olabilir?", "Neden böyle bir olay gerçekleşti?", "Eğer bu durumda ben olsaydım ne yapardım?" gibi sorular sorar, okuma ve dinleme/izleme sırasında bu soruların cevaplarını ararız. Böylece öğrenme sürecimizi fark etmemizi ve kontrol etmemizi sağlarız. Ayrıca metinde anlatılanları daha iyi anlayabilir, eleştirebilir, yorum yapabilir ve sonuç çıkarabiliriz.

Öğretmenimiz bize "Aile Olmak" adlı içeriğin ilk bölümünü izletirken bir yandan da soru sorma stratejisinin nasıl kullanılacağını gösterecek. Sorularını paylaşırken neden böyle düşündüğünü ve merak ettiğini sesli olarak ifade edecek. Böylece bize de rehberlik etmiş olacak. Bu sırada aşağıdaki noktalara dikkat edelim.

Dinleme/İzleme

- Başlık ve görsellerde hangi ipuçlarını buldu?
- Bu ipuçlarına dayanarak içeriğin konusu hakkında hangi soruları sordu?
- İçeriği izlerken belirli yerlerde durup içerikle ilgili hangi soruları sordu?
- Sorduğu sorulara içeriği izlerken nasıl cevaplar aradı?
- Soru sorarken içerikteki hangi bilgileri kullandı?
- Sorduğu soruların cevaplarını neden merak ettiğini nasıl açıkladı?
- Sorularına cevap alma durumunu nasıl kontrol etti?

Soru sorma stratejisini grubumuzla ya da kendimiz uygularken aşağıdaki tablodan da yararlanabiliriz.

Dinlemeye/İzlemeye Başlamadan Önce	Metinle ilgili kendi sorularımızı yazalım. Bu soruları neden sorduğumuzu açıklayalım.
Dinleme/İzleme Sırasında	Dinlemeye/izlemeye devam ederken aklımıza gelen yeni sorularımızı yazalım. Bu soruları neden sorduğumuzu açıklayalım.
Dinleme/İzleme Sonrasında	Sorularımıza yeterli cevap alma durumumuzu değerlendirelim.

Öğretmenimizin rehberliğinde 4-6 kişilik gruplar oluşturalım ve karekodu okutarak içeriğin ikinci bölümünü izleyelim.

1. Dinleme/izleme öncesinde içerikle ilgili sorularımızı grup arkadaşlarımızla paylaşalım.
2. Ortak bir karara varınca kararlarımızı çalışma kâğıdımıza yazalım.
3. Dinleme/izleme sırasında içeriğin devamı ile ilgili yeni sorularımızı tartışalım.
4. Çalışırken gerekli durumlarda öğretmenimizden yardım isteyelim. Öğretmenimiz bir eksiklik fark ederse onun uyarılarını dikkate alalım.

Şimdi öğretmenimizin rehberliğinde 2-3 kişilik gruplar oluşturalım ve karekodu okutarak içeriğin son bölümünü izleyelim. Öğretmenimiz bize sadece ihtiyacımız olduğunda yardım edecek.

1. Önceki etkinliklerde yer alan adımları izleyerek stratejimizi uygulayalım.
2. Soru sorma stratejisini kullanırken grup arkadaşlarımızla konuşup tartışalım.
3. Sonuçları çalışma kâğıdımıza yazalım.

Tebrikler! Artık soru sorma stratejisini nasıl kullanacağımızı öğrendik. Şimdi "Çocuklar Neredeyse Okulları Oradadır" içeriğini izlerken bu stratejiyi kendi başımıza uygulayalım.

1. Dinleme/izleme sırasında sorularımızı, bu soruların cevaplarını neden merak ettiğimizi not alalım. Dinleme/izleme sonunda sorularımızın cevaplarını ve merak etme gerekçelerimizi defterimize yazalım.

Unutmayın, bu stratejileri okuma metinlerinde de kullanabiliriz!

HAYDİ, BAŞLAYALIM!

- Okul denilince zihninizde neler canlanıyor? Anlatınız.
- Yandaki şeklin içine bir okul çiziniz. Sizce Hindistan veya Sibirya gibi dünyanın başka bir ucunda yaşayan bir çocuğun çizimi ile sizin çiziminiz aynı mıdır? Neden?

Aşağıdaki okullardan hangileri gerçek olabilir? İşaretleyiniz.

- ☐ Uçan balon okul
- ☐ Mağara okul
- ☐ Yüzen okul
- ☐ Zıplayan okul
- ☐ Çadır okul
- ☐ Otobüs okul

Karekodu okutarak içeriği izleyiniz. Öğrendiğiniz soru sorma stratejisini içeriği izlerken kendiniz uygulayınız. Dinleme/izleme öncesinde, sırasında içerikle ilgili sorularınızı ve bu soruları neden sorduğunuzu not alınız. Dinleme/izleme sürecinizi "Değerlendirelim" bölümündeki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Dinleme/İzleme

Değerlendirelim

a. Dinleme/izleme sürecinizi aşağıdaki yıldızlı puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir davranışı gerçekleştirme durumunuza göre yıldızlarınızı yay ayraç içine çiziniz.

Gelişmeye Açık	Yeterli	Kısmen Güçlü	Güçlü	Çok Güçlü
★	★★	★★★	★★★★	★★★★★

Ölçütler

( ) Dinleme/izleme öncesinde içerikle ilgili sorular oluşturdum.
( ) Soru sorma stratejisini tek başıma uyguladım.
( ) Dinleme/izleme sırasında anlamadığım ve merak ettiğim bölümler için sorular oluşturdum.

b. Aldığınız toplam yıldız sayısını hesaplayarak aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

· Dinleme/izleme becerimde geliştirmem gereken yönlerim: _____

_____

· Dinleme/izleme becerimde iyi olduğumu düşündüğüm yönlerim: _____

_____

1. ANLAYALIM

a. İzlediğiniz içerikte yer alan aşağıdaki kelime/kelime gruplarının anlamını tahmin ederek yazınız. Bu listeye siz de içerikte yer alan iki kelime/kelime grubu ekleyiniz.

muson antropolog panel ön ayak olmak Ren geyiği

sulak göçebe

Kelime/ Kelime Grubu	Tahminlerim	
[redacted]	_____	
[redacted]	_____	
[redacted]	_____	
[redacted]	_____	
[redacted]	_____	
[redacted]	_____	
[redacted]	_____	
[redacted]	_____	
[redacted]	_____	

b. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Doğru çıkan tahminlerinizin karşısındaki kutuyu "✓" ile işaretleyiniz.

2. ANLAYALIM

a. Hintli çocukların dersleri ile derslerinizin benzer olmasının sebepleri neler olabilir? İzlediğiniz içerikten hareketle söyleyiniz.

b. Sibirya'daki çocukların bildiğimiz derslerin yanı sıra Ren geyiği yetiştiriciliği ve doğada yaşamla ilgili konularda eğitim görmesinin sebebi ne olabilir? Söyleyiniz.

c. Ders programınıza yeni bir ders ekleme şansınız olsaydı hangi dersi eklerdiniz? Bu dersin öğretmeni, içeriği, sınavları hakkında aşağıda bilgi veriniz.

ç. İçerikte izlediğiniz okullara birer isim verecek olsaydınız hangi isimleri seçerdiniz? Okulların öne çıkan özelliklerinden hareketle verdiğiniz isimleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. ANLAYALIM

a. "Çocuklar Neredeyse Okulları Orada" adlı içeriği yeniden izleyiniz. İçeriği izlerken aşağıya notlar alınız.

b. Notlarınızı gözden geçiriniz. Notlarınızdan metnin içeriğini ve konusunu daha iyi yansıttığını düşündüklerinizi " ✓ " ile, diğerlerini ise "X" ile kodlayınız.

c. " ✓ " ile kodladığınız ifadeleri kullanarak içeriği kendi cümlelerinizle defterinize özetleyiniz.

4. ANLAYALIM

a. İzlediğiniz içerikte anlatılan okullara giden Arun (Arun), Rita (Rita) ve Saif'in (Saif) aşağıdaki açıklamalarını okuyunuz.

Ben Arun. Sibirya'da yaşayan Evenk (İvenk) topluluğundanım. 12 yaşındayım. Genelde sürümüzle ilgileniyor ve aileme yardım ediyorum. Göçebe okulun bizimle her yere gelmesi benim için büyük bir şans.

Merhaba, ben Rita. Yakında 13 yaşıma gireceğim. Otobüs okulumuz sayesinde bir sürü kitaba kolayca ulaşabiliyorum. En beğendiğim kitap "Çocuk Kalbi."

Merhaba. Adım Saif. Chalan Beel (Şalan Bel) bölgesinde yaşıyorum ve 12 yaşındayım. Muson yağmurları başladığında tekne okulumuz da çalışmaya başlıyor. Tekne okulun bilgisayarında oyun oynamayı çok seviyorum.

b. İzlediğiniz içerikten hareketle bu öğrencilerin okullarında geçirdikleri bir günde neler yaşayabileceklerini tasarlayınız.

c. Etkinliğin "a" maddesinden hareketle seçtiğiniz iki öğrencinin okuldaki günlerinin benzer ve farklı yanlarını en az üçer madde olacak şekilde listeleyiniz.

Benzerlikler	Farklılıklar

5. ANLAYALIM

a. Aşağıda giriş, gelişme ve sonuç bölümleri karışık verilmiş metni inceleyiniz.

Okul: Her Zaman, Her Yerde

1. Sonuç olarak toplumların geleceği ve gelişimi için eğitim çok önemlidir ve öğrenmenin, bilginin var olduğu her yer okuldur. Eğitim dört duvar arasında olamasa da her yerde sürdürülmeli, her zaman devam etmelidir.

2. Başöğretmenimiz Atatürk eğitimin önemini "Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, başarı için en gerçek yol gösterici ilimdir, fendir." sözleriyle vurgular. Ardından ekler: "İlim ve fen çalışmalarının merkezi okuldur. Bundan dolayı okul lazımdır. Okul adını hep beraber hürmetle, saygıyla analım.".

3. Eğitim, çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerini sağlar. Bangladeş, Hindistan ve Sibirya'da eğitimin kesintiye uğramaması için alınan tedbirler bunun kanıtıdır.

b. "Hatırlayalım" bölümünden hareketle numaralandırılmış paragrafların metnin hangi bölümüne ait olduğunu belirleyip aşağıya yazınız.

1: _____

2: _____

3: _____

Hatırlayalım

Bilgilendirici metinler giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşur. Giriş bölümünde yazının neyle ilgili olduğu yani konusu anlatılır. Gelişme, konunun ayrıntılarıyla ele alındığı; sonuç ise anlatılanların bir sonuca bağlandığı bölümdür.

c. Metnin bölümlerini birbirine bağlayan ifadeler nelerdir? Söyleyiniz.

6. ANLAYALIM

a. "5. ANLAYALIM" etkinliğindeki metnin hangi bölümünde aslında metnin yazarına ait olmayan bir söz yer almaktadır? İşaretleyiniz.

- ☐ Giriş
- ☐ Gelişme
- ☐ Sonuç

b. Etkinlikte öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki ifadeleri anlamlı iki cümle oluşturacak şekilde örnekteki gibi boyayınız.

Yazar	savunduğu düşüncenin doğruluğuna	geliştirme	daha iyi aktarabilmek için	kişilerin sözlerinden	tanık gösterir.
Yani yazar	düşünceyi	okuyucuyu inandırabilmek için	tanınan ve görüşlerine itibar edilen	tanık gösterme	alıntı yapabilir.
Bu	kendi görüşünü	karşı tarafa	yoluna	önde gelen bir kişiyi	adı verilir.

c. Tanık gösterme, metne hangi yönden katkıda bulunmuş olabilir? İşaretleyiniz.

☐ Güvenilirlik ☐ İnandırıcılık ☐ Sağlamlık ☐ Zenginlik

1. ANLATALIM

Aşağıdaki uçak biletlerinde ülkelere özgü gelenekler anlatılmıştır. İstediğiniz biletten başlayarak okları takip ediniz ve okul numaranızın ilk ya da son rakamı kadar ilerleyiniz. Durduğunuz biletteki geleneğin Türkiye'deki karşılığını arkadaşınıza anlatınız.

2. ANLATALIM

a. "Olmayan Ülke" adında bir yere gittiğinizi hayal ediniz. Aşağıdaki sorulardan hareketle bu hayalî gezinizi anlatan bir konuşma yapınız.

Burada insanlar nasıl iletişim kuruyor? Seni burada kimler karşıladı? Seni neler şaşırttı?

Nasıl bir dil konuşuluyor? Burada günlük hayat nasıl?

Buradaki çocuklar nerede, nasıl eğitim alıyor?

b. Konuşmanızda okuduğunuz kitaplardan, izlediğiniz filmlerden ya da günlük hayatta denk geldiğiniz durumlardan esinlenebilirsiniz. Hikâye, masal gibi farklı anlatı yapılarını tercih edebilirsiniz.

3. ANLATALIM

a. Sınıfınızda yüzen okul, otobüs okul ve göçebe okulu temsil eden üç çalışma grubu oluşturunuz. Bulunduğunuz grubu temsil eden okula giden bir çocuk olduğunuzu düşününüz. Bu okulun olumlu ve olumsuz özelliklerinin neler olabileceği üzerine grup arkadaşlarınızla 5 dakika boyunca tartışınız.

b. Tartışma tamamlandığında sırayla söz alınız ve tüm sınıfa hitaben temsil ettiğiniz okulun olumlu yanlarını öne çıkaracak bir konuşma yapınız. Diğer gruplardaki arkadaşlarınızı sizin grubunuza gelmesi için ikna etmeye çalışınız. Bu sırada karşı grubun konuşmalarını inceleyiniz, tutarsız ve geçersiz görüş ve bilgileri belirleyip çürütünüz.

c. Etkinlik sırasında söz alarak konuşmaya, konuşmaları saygılı ve dikkatli bir şekilde dinlemeye özen gösteriniz.

4. ANLATALIM

a. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ifadelerin öncesi ve sonrasında düşünce yönünün nasıl değiştiğini belirleyiniz ve dairelerin içine " ☺ " ve " 😐 " emojilerinden uygun olanları çiziniz.

• Bu ülkede yiyecekler lezzetli ama pahalı.

• Hem yeni yerler görmek istiyor hem de uçağa binmekten korkuyor.

b. Buna göre altı çizili ifadelerin düşüncenin yönünü nasıl değiştirdiğini işaretleyiniz.

☐ Altı çizili ifadeler zıt yöndeki düşünceleri birbirine bağlamıştır.

☐ Altı çizili ifadeler aynı yöndeki düşünceleri birbirine bağlamıştır.

c. Aşağıdaki metni okuyunuz ve zıtlık işlevli ifadelerin altını çiziniz.

Dün bir kitap okudum:"80 Günde Devri Alem". Kitabın kahramanı 80 günde tüm dünyayı dolaşmayı hedefliyor ancak hava yolu kullanmadan. Şimdi kolaymış gibi görünse de aslında o dönemin şartlarında imkânsıza yakın bir iş. Kahramanımız bu yolculukta hem çok güzel anılar biriktiriyor hem de türlü tehlikeler atlatıyor. Ne olursa olsun bu yolculuk 80 günde tamamlanmalı yoksa kahramanımız girdiği iddiayı kaybedecek. Hatta kitabın sonunda kahraman sürenin dolduğunu zannediyor hâlbuki saat farkı sebebiyle hâlâ zamanı var. Bu ayrıntıyı asistanı fark ediyor. Böyle kitaplardan pek hoşlanmaz, tam tersine tek bir mekânda geçen kitapları severdim. Lakin bu kitap fikrimi değiştirdi.

ç. Öğrendiklerinizden hareketle defterinize zıtlık işlevli ifadeler içeren kısa bir paragraf yazınız.

5. ANLATALIM

a. Yan tarafta verilen kelimeleri sonlarına "etmek" fiilini getirerek söyleyiniz.

His Af

b. Yeni oluşan kelimelerde "etmek" sözü dışında başka hangi ünsüze ihtiyaç duydunuz? Açıklayınız.

c. Öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki ifadeleri anlamlı şekilde sıralayınız.

I. başka bir kelime ile birleştiklerinde
II. kelimenin sonundaki ünsüz harf
III. Bu ses olayına
IV. Türkçedeki bazı kelimeler
V. ya da ünlü harfle başlayan bir ek aldıklarında
VI. tekrarlanır.
VII. ünsüz türemesi denir.

____ - ____ - ____ - ____ - ____ - ____ - ____

6. ANLATALIM

Aşağıda Norveçli Aksel'in (Aksel) Gazze'de yaşayan arkadaşına gönderdiği bir mektup verilmiştir. Mektubu okuyup yazım kuralları bakımından (de, mi, ki'nin yazımı) inceleyiniz. Yazımı yanlış olan ifadeleri belirleyip mektup üzerinde örnekteki gibi düzeltiniz.

Ülkende Sevgili Arkadaşım,

Ülken de yaşananları haberlerden takip ediyor ve ülkenize çok üzülüyorum. Acaba bir gün çocukların neşe içinde yaşadığı bir dünyaya kavuşabilecek miyiz? Doğu Türkistan, Nijerya, Afganistan… Neresi olduğunun hiçbir önemi yokki... Çocukların sağlık, beslenme, eğitim ve korunma gibi temel haklarının korunduğu bir dünyada yaşamak istiyoruz sadece.

Biraz kendimden bahsedeyim… Babamın Türkiye'de ki görevi sebebiyle iki yıl daha burada kalacağımız kesinleşti. Bu sürede Türkçemi geliştirmeye ve bu toprakların ev sahipliği yaptığı medeniyetler hakkında daha çok araştırma yapmaya karar verdim. Tabii, asıl haberide unutmayayım: bir kardeşim oldu! Evde telaşlı mı telaşlı günler başladı. Gazı mı var, karnı doydumu, uyudumu?.. Benim içinse tek bir soru önemli: Kime benzeyecek? Önemli çün kü bana benzemesini istiyorum. "Gözleri ağabeyinin ki gibi." dediklerinde çok mutlu oluyorum. Sana onun bir fotoğrafını gönderiyorum. Bir bak bakalım sence kime benziyor?

Mektuplarımız da sadece böyle haberlerden bahsedebilsek hayali bile ne hoş değil mi? O günler bir an evvel gelsinki ben de arkadaşımın mutluluğunu paylaşabileyim. Cevabını Türklerin dediği gibi dört gözle bekliyorum.

Hoşça kal!..

Aksel

7. ANLATALIM

S. 141

a. "GÖREVİMİZİ BİLELİM!" bölümünde araştırdığınız farklı kültürlerdeki oyunlardan birini seçiniz ve A4 kâğıdına bu oyunu tanıttığınız bir yazı yazınız. Yazınızda aşağıda verilen ipucu sorulardan hareket ederek düşünceyi geliştirme yollarından en az üçünü kullanınız.

Oyunun öne çıkan özellikleri nelerdir? Oyun başka hangi adlarla bilinir? Oyun hangi ülkelerde oynanmaktadır?

"Bu oyun, ... bir oyundur." ifadesi nasıl tamamlanabilir?

Oyunun tanımını yapınız.

Oyun hangi tarihten beri oynanmaktadır? Oyun kaç kişiyle oynanır? Oyunun varsa puan sistemi nasıl işlemektedir?

Oyun hakkında bilgi verirken örneklerden yararlanınız.

Oyun, hangi oyuna benziyor? Oyunda bir nesne kullanılıyorsa bu nesne neye benziyor? Oyunun tekerlemesi varsa size neyi anımsatıyor?

Oyunu anlatırken benzetmelere başvurunuz.

Oyun, oyunun doğduğu kültür ya da ülke, oyunda kullanılan nesne, oyunun kuralları vb. hakkında tanık gösterebileceğiniz birinin sözü var mı?

Oyun için verdiğiniz bilgilerde sayısal verilerden yararlanınız.

Oyundan söz ederken tanınır birinin sözlerinden alıntı yapınız.

b. Yazınızı sınıf panosunda sergileyerek arkadaşlarınızla paylaşınız. Arkadaşlarınızın yazılarını okuyup inceledikten sonra aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

- Araştırma sürecimde bulduğum kaynaklardan memnun _____

çünkü _____

- Farklı kültürlere ait oyunları yeniden araştıracak olsaydım _____

_____

Oyun tanıtım yazınızı seçki dosyanıza eklemeyi unutmayınız.

8. ANLATALIM

a. Farklı milletlerden dünya çocuklarını bir araya getirecek bir etkinlik hayal ediniz. Bu etkinliğin süresini, nerede yapılacağını, özelliklerini kendi bakış açınızla anlatacağınız bir yazı yazınız. Yazınızı yazmadan önce aşağıdaki yönergelerden hareketle planlayınız.

Yazma konularından birini seçiniz veya kendiniz yeni bir konu belirleyiniz.

- ☐ Bu Dünya Hepimizin Doğa Kampı
- ☐ Benim Gözümden Dünya Sanat Atölyesi
- ☐ Seksen Günde Devriâlem Gezisi
- ☐ Diğer:_____

Yazınızı hangi ortamda oluşturacağınızı seçiniz.

- ☐ Defter
- ☐ A4 kâğıdı
- ☐ Dijital ortam

Yazınızı kimle nasıl paylaşacağınızı seçiniz.

- ☐ Sınıfta arkadaşlarıma okuyacağım.
- ☐ Dijital ortamda dijital okurlarla paylaşacağım.
- ☐ Öğretmenimin rehberliğiyle okul panosuna asarak sergileyeceğim.

b. Yazınıza uygun bir cümleyle başlamaya, paragraflar arasında mantıklı bir bağlantı oluşturmaya, yazınızı uygun bir bitiş cümlesiyle bitirmeye özen gösteriniz.

c. Bu etkinliği tekrar yapacak olsanız aşağıdakilerden hangisini/hangilerini değiştirmek isterdiniz? Değiştirmek istediğiniz unsurları işaretleyiniz.

☐ Konu ☐ Yazma ortamı ☐ Paylaşım tercihi

GÖREVİMİZİ BİLELİM!

Kutuplarda yaşam konulu bir sunum hazırlamak üzere araştırma yapınız. Bu araştırmayı, amacınızı göz önünde bulundurarak ve sürecinizi planlayarak ulaşabildiğiniz kaynaklarla sürdürünüz. Araştırmanızda fotoğraf, resim, tablo, grafik, harita, sanal gezi uygulamaları, ses kaydı, müzik, video, dijital pano, çevrim içi toplantı araçları vb. çoklu ortam materyalleri bulabilir, uygun bulduğunuz materyalleri sunumunuz sırasında kullanabilirsiniz. Araştırmanız sırasında yukarıdaki sorulardan yararlanabilirsiniz.

- Yaşadığınız coğrafyada tek mevsim olsaydı hayatınız nasıl değişirdi?
- Kutup bölgelerinde yaşam insan ve diğer canlılar için ne tür zorluklara sahiptir?
- Dünyanın uç noktalarında insan yaşamı için sanat ve müziğin yeri nedir?

Araştırma süreciniz boyunca gerekli gördüğünüz noktaları defterinize not alınız. Ulaştığınız kaynaklardan yeterli bilgiye erişemediğinizi düşünüyorsanız araştırmanıza farklı kaynakları dâhil edebilirsiniz.

S. 158

HAYDİ, BAŞLAYALIM!

- Dünyanın en soğuk bölgeleri ve burada yaşayan insanlar hakkında neler biliyorsunuz? Arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Zorlu bir kışın yaşandığı doğa ortamında yön bulmak zorunda kaldığınızı düşününüz. Önceki temalarda yer alan kahramanlardan hangisini size yardımcı olması için yanınızda götürmek isterdiniz? Gerekçesini söyleyiniz.
- Yandaki karekodu okutarak içeriği izleyiniz ve kahramanın hangi kelimeyi anlatmaya çalıştığını tahmin ediniz.

Dinleme/İzleme

Metni sessiz okurken daha önce öğrendiğiniz soru sorma stratejisini uygulayınız. Metni okumadan önce, okurken ve okuduktan sonra metne ilişkin sorularınızı oluşturunuz. Bu soruların cevaplarını neden merak ettiğinizi defterinize yazınız. Metni okuduktan sonra sorularınızın cevaplanma durumunu değerlendiriniz.

AY AVCISI ESKİMOLAR

Bu olayın kahramanları İzlanda'nın soğuk köylerinde yaşayan Eskimolardır. Ayın dolunay olduğu bir gece, genç Eskimo fok balığı peşinde dolaşırken gözü dağın hemen tepesindeki kocaman aya ilişiyor: "Şu dağın tepesine çıksam, ayı yakalasam sonra da köye kadar yuvarlaya yuvarlaya getirsem ne güzel olur" diye düşünüyor genç Eskimo. "Gecelerimizi aydınlatan kandilin yağı bitse de fark etmez artık! Koca ay buzdan yaptığımız kulübenin içinde bizi hep aydınlatır."

Genç Eskimo çok iyi kalpliydi. Kocaman ayın tek başına kendi kulübesini değil, herkesi aydınlatmasını istiyordu. Bu nedenle, "büyük bir kulübe yapar, bütün köy halkı oraya yerleşiriz, ayı da kulübenin tepesine asarız" diye düşündü. Böylece Eskimo delikanlı, köye gidip bütün gençleri topladı, onlarla birlikte dağın tepesine ayı tutmaya çıktılar.

Ama dağın doruğuna ulaştıkları zaman bir de baktılar ki, ay daha yukarıda. Ellerini uzattılar, zıpladılar ama yakalayamadılar. Hiçbirinin kolu o kadar uzun değildi.

Bu arada birinin aklına daha yüksek bir dağa çıkmak geldi. Gerçekten de daha yüksek bir dağa tırmanırlarsa belki de ayı oradan yakalayabilirlerdi.

Tekrar düzlüğe inip daha yüksek bir tepeyi gözlerine kestirdiler. Gerçekten de ay şimdi o tepenin doruğuna asılmış gibi duruyordu. Heyecanla oraya tırmandılar, ama zirveye ulaştıklarında ayın daha yüksekte havada asılı olduğunu gördüler. Zıpladılar, hopladılar, ama nafile! Aya ulaşamıyorlardı.

Eskimolar o gece çevredeki bütün dağları dolaştılar. Ama ovadan dağın doruğunda gibi görünen ay, dağın tepesine tırmandıklarında sanki daha yükseğe çekiliyor gibiydi. Bunun üzerine gençler ayın kendilerinden korktuğunu, yakalanmamak için de onlar yaklaştıkça ayın uzaklaştığını düşündüler. Kocaman, yusyuvarlak ayı ele geçirmek için onu ikna etmeye karar verdiler. Şarkı söylemeye başladılar.

"Güzel ay, canım ay, yanımıza gel, mutlu et,

bizi bekler yağlı ekmek, tatlı çörek, ziyafet"

Ama ayın Eskimoların yanına inmeye hiç niyeti yoktu. Galiba canı yağlı ekmek ve tatlı çörek de istemiyordu. Çünkü her defasında onlar düzlükteyken dağın tepesine iniyor, zirveye tırmandıklarında ise gökyüzüne kaçıyordu.

Eskimo gençler sonunda yorgun ve bitkin köylerine döndüler. Ayı yakalayamadıkları için büyük bir buz kulübe inşa etmekten de vazgeçtiler. O zamandan beri küçük kulübelerde yaşamaya, fok balığı yağıyla aydınlatan kandiller kullanmaya da devam ediyorlar.

Kim bilir, belki de ayı yakalayamamaları çok iyi oldu. Ay hepimize kaldı!

Derleyen: Tarık Demirkan

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uymayan ifadeleri öğretmeninizin yardımıyla bularak metin üzerinde düzeltiniz.

1. ANLAYALIM

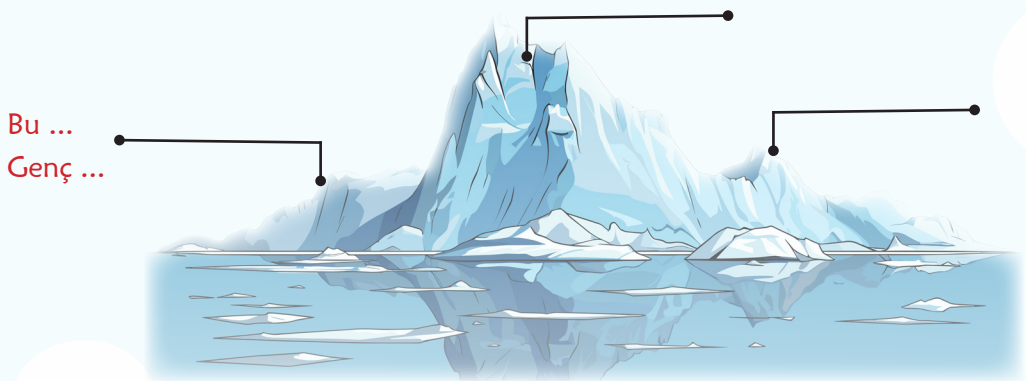
a. Okuduğunuz metnin konusunu belirleyerek söyleyiniz.

b. Metinde Eskimoların günlük yaşamı ile ilgili aşağıdakilerden hangileri hakkında bilgi verilmiştir? İşaretleyiniz.

☐ Yeme alışkanlıkları ☐ Yaşadıkları yer ☐ Evlerinin özellikleri ☐ Giyim kuşamları

2. ANLAYALIM

a. Okuduğunuz metnin sırasıyla her paragrafını ilk kelimeleriyle kodlayınız. Bu paragrafların metnin hangi bölümlerine (serim, düğüm, çözüm) ait olduklarını belirleyiniz ve aşağıdaki buz dağı üzerine örnekteki gibi yerleştiriniz.

b. Metnin bölümleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden doğru olanları belirleyip işaretleyiniz.

☐ Serim bölümünde anlatılanlar ilerleyen bölümlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır.

☐ Metnin farklı bölümlerinde yer alan olaylar birbirini açıklamış veya tamamlamıştır.

☐ Düğüm bölümünde anlatılan olay çözüm bölümünde netliğe kavuşmuş, çözülmüştür.

☐ Metnin bazı bölümlerinde olayla ilgisiz cümleler bulunmaktadır.

☐ Başlık, metinde anlatılan olayı yansıtmaktadır.

3. ANLAYALIM

a. Yandaki karekodu okutarak "Bunu Biliyor musunuz?-İglolar" adlı içeriği izleyiniz. İçeriği izlerken düşünceyi geliştirme yollarından hangilerinin kullanıldığına dikkat ediniz.

Dinleme/İzleme

b. İçerikte aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından nasıl yararlanıldığını sözlü olarak açıklayınız.

Sayısal Verilerden Yararlanma | Karşılaştırma | Benzetme

c. İçerikte bu düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılmasaydı içeriği anlama durumunuz ne yönde değişirdi? Aşağıdaki ifadeyi tamamlayarak belirtiniz.

İçerikte _____ olmasaydı _____ .

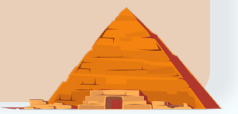
4. ANLAYALIM

a. "3. ANLAYALIM" etkinliğinde izlediğiniz içerik ile daha önce izlediğiniz "Keops Piramidi" içeriğinde anlatılan mimari yapıların özelliklerini belirleyip aşağıya yazınız. Bu özelliklerden benzer olanların altını düz çizgiyle (——), farklı olanların altını ise dalgalı çizgiyle (~~~) çiziniz.

Bir iglu...

Bir piramit...

b. İzlediğiniz içerik ile daha önce izlediğiniz "Keops Piramidi" içeriğini anlaşılırlık açısından 1-5 arasında (1: zor anlaşılır değil, 5: kolay anlaşılır) puanlayınız.

- Bunu Biliyor musunuz?: ...../5
- Keops Piramidi: ...../5

5. ANLAYALIM

a. Aşağıda verilen Ay'ın evreleri görselini ve "dolunay" kelimesinin TDK Güncel Türkçe Sözlük'teki anlamını inceleyiniz.

GÜNCEL TÜRKÇE SÖZLÜK

dolunay

isim

Ay'ın tam bir daire olarak dolgun, parlak görüldüğü evre; ayın on dördü, bedir.

b. Buna göre sizce okuduğunuz masalda olaylar niçin Ay'ın başka bir evresi yerine dolunayda yaşanmıştır? Söyleyiniz.

1. ANLATALIM

S. 153

a. "GÖREVİMİZİ BİLELİM!" bölümünde yaptığınız "kutuplarda yaşam" konulu araştırmanızı aşağıdaki yönergelerden hareketle sınıfta sununuz.

• Sunumunuzda belirlediğiniz çoklu ortam ögelerini tek başına anlam oluşturma, destekleme ya da eş anlam oluşturma amacıyla kullanınız.

Anlam Oluşturma: Sunumunuzda yalnızca bir öge kullanabilirsiniz.

Anlamı Destekleme: Sunumunuzda birbiriyle aynı anlama gelen iki ögeyi birlikte kullanabilirsiniz.

Eş Anlam Oluşturma: Sunumunuzda anlattığınız konunun belli bir bölümünü destekleyecek şekilde farklı ögeleri bir arada kullanabilirsiniz.

• Konuşma bütünlüğü içinde çoklu ortam ögelerinin birbiriyle uyumuna dikkat ediniz.

• Konuşmanızı tanımlama, sayısal verilerden yararlanma, karşılaştırma, benzetme ve örnekleme gibi düşünceyi geliştirme yollarını kullanarak zenginleştirebilirsiniz.

b. Araştırma sürecinizi aşağıdaki ifadeyi tamamlayarak değerlendiriniz.

• Araştırma sürecimde bulduğum kaynaklardan memnun _____ çünkü _____

_____.

2. ANLATALIM

"Ay Avcısı Eskimolar" metnini dilerseniz tekrar okuyunuz. Aşağıdaki durumlardan birini seçiniz. Seçtiğiniz duruma göre masalı yeniden anlatınız.

Masalı Ay'ın bakış açısından anlatınız.

En sevdiğim evrelerimden birindeydim: dolunay... Yusyuvarlak, kusursuz ve pasparlaktım. Bir an gözüm aşağıda bana bakan genç Eskimo'ya ilişti...

Masalı, sonunda Eskimo gençlerin Ay'ı yakaladığını düşünerek yeniden anlatınız.

Sonunda en yüksek dağın zirvesinde aya dokunmayı başarabildiler. Onu gökten nasıl indirebileceklerini düşünmeye başladılar...

3. ANLATALIM

Aşağıdaki diyagram üzerinde yer alan yönergelere uygun cümleler kurunuz ve bu cümlelerinizi sınıfta sözlü olarak paylaşınız.

Başla!

İçinde "göz" geçen bir deyimi bir cümlede kullanınız.

"Yoruldum." demeden yorulduğunuzu anlatınız.

"Hızlıca" anlamına gelen bir ikilemeyi bir cümlede kullanınız.

"Korkmak" kelimesini kullanmadan korktuğunuzu anlatınız.

Karşıt anlamlı iki kelimeyi aynı cümlede kullanınız.

Bitir!

4. ANLATALIM

Aşağıdaki görsellerde verilen kelimeleri yazınız. Bu kelimeleri kullanarak temadan hareketle cümleler kurunuz. Cümlelerinizi söylerken nefesinizi, ses şiddetinizi ayarlamaya; doğru vurgu ve tonlamayla konuşmaya özen gösteriniz.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

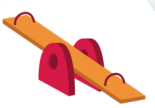
_____

_____

_____

_____

_____

_____

5. ANLATALIM

Aşağıdaki haber metninin bazı bölümleri, tamamlamanız için yarım bırakılmıştır. Bu metnin başlığını, yarım bırakılan cümlelerini ve devamını tahmin ederek yazıyı anlam bütünlüğü oluşturacak şekilde tamamlayınız. Tamamlarken zıtlık işlevli söz varlıklarını kullanmaya özen gösteriniz.

KUTUP AYILARININ YAŞAM _____

Dünyamızın iklimi ısınıyor. Bu durum, kutuplara _____

erimesine yol açıyor. Bundan en çok _____

doğal yaşam alanı, Kuzey Kutup _____

Araştırmacılar, son yıllarda kutup ayılarının davranışlarında _____

Örneğin gebe kutup ayılarından birçoğu _____

değişikliklerin sonucunun _____

_____

_____

_____

Değerlendirelim

a. Yazınızı aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir davranışı gerçekleştirme durumunuza göre puanınızı yay ayraç içine yazınız.

1	2	3	4	5
Gelişmeye Açık	Yeterli	Kısmen Güçlü	Güçlü	Çok Güçlü

Ölçütler

( ) Yazımda anlaşılır bir dil kullandım.
( ) Bağlama uygun cümleler kurdum.
( ) Anlatımımın akıcı ve etkili olmasını sağladım.
( ) Noktalama işaretlerini doğru yerlerde kullandım.

b. Aldığınız toplam puanı hesaplayarak aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

Topladığım puanlar, _____

konusunda güçlü olduğumu gösteriyor. Yazma becerimi daha çok geliştirmek ve zenginleştirmek için _____

_____

6. ANLATALIM

a. Aşağıdaki kelimeleri sesli okuyunuz. Hangi kelimeyi daha kolay söylediniz? İşaretleyiniz.

☐ Ağaçdan
☐ Ağaçtan

b. Tabloda verilen kelimelere yanlarındaki sütunda bulunan ekleri getiriniz. Kelimeleri ek almış hâliyle örnekteki gibi cümle içinde kullanınız.

Kelime	Ek	Kelime + Ek	Cümle
kitap	-cı	kitapçı	Dedemle her bayram kitapçıya uğrarız.
ülke	-ce		
mutfak	-da		
çalış	-gan		
dil	-de		
kültür	-den		
araştırma	-cı		

c. Aldığı ekin başındaki sesi değişime uğratan kelimeleri belirleyiniz. Tabloda bu kelimeleri örnekteki gibi daire içine alınız.

ç. Aldığı ekte ses değişimi olan kelimelerin son harfine dikkat ederek bu kelimeleri diğer kelimelerden ayırt eden özelliğin ne olabileceğini tartışınız.

d. Etkinlikten öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki şablonu yay ayraç içinde verilen ifadelerle tamamlayınız.

(ünsüz, ünsüz, ünlü, benzeşmesi, başındaki, sonundaki)

Sert _____ (f, s, t, k, ç, ş, h, p) → ile biten bir kelime → yumuşak _____ (b, c, d, g) → ile başlayan bir ek aldığında

ekin _____ yumuşak ünsüz → kelime _____ sert ünsüzün etkisiyle → sertleşir.

Bu olaya ünsüz _____ denir.

7. ANLATALIM

a. Aşağıdaki metinde altı çizili kelimelere -cık (-cik, -cuk, -cük) ekini getirerek metni sesli okuyunuz.

Gemimiz buz kırıcının açtığı dar kanaldan ilerliyordu. Geminin genç kaptanı ilk kez kutup seferine çıkmıştı. Yolculuğun geri kalanının az yemek ve su ile devam edeceğini onun dışında henüz kimse bilmiyordu.

b. Yeni oluşan kelimeleri seslendirirken -cık eki dışında başka hangi ünlülere ihtiyaç duydunuz? Açıklayarak altı çizili kelimelerin ortak özelliğini yazınız.

_____

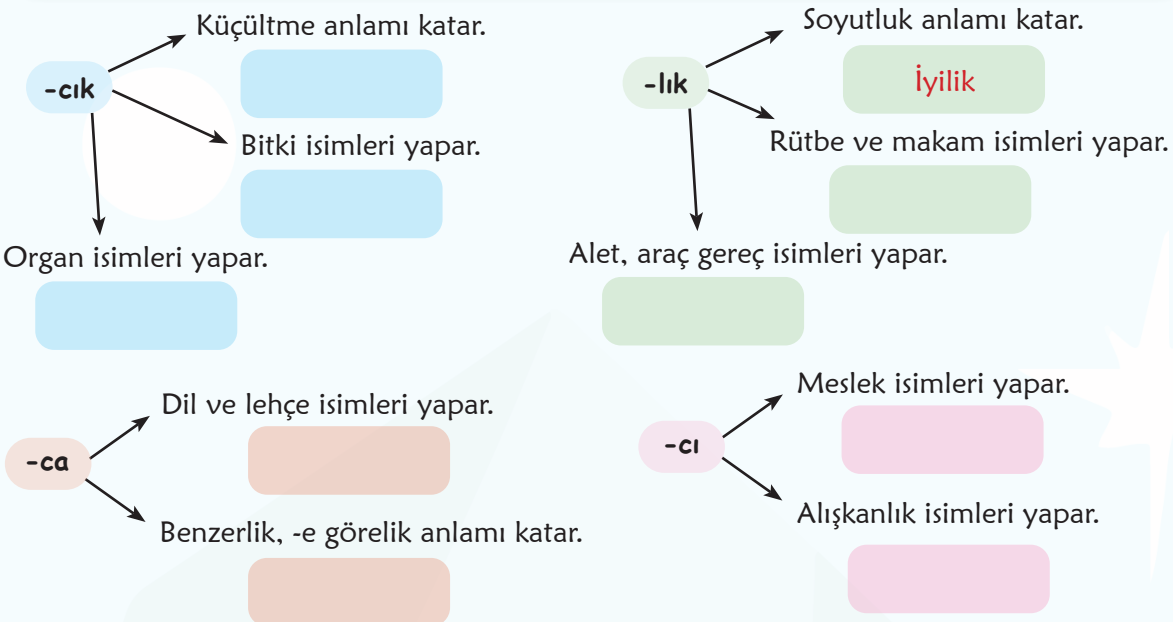
_____

c. Etkinlikte öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki ifadeyi tamamlayınız.

_____ heceli kimi sözcüklere küçültme eki (-cik) geldiğinde orta hecede _____ türemesi olur.

8. ANLATALIM

a. Aşağıdaki "-ca, -cı, -cık, -lık" yapım eklerini ve verilen işlevleri inceleyiniz.

b. Aşağıdaki kelimelere etkinliğin "a" maddesindeki eklerden uygun olanları getiriniz. Oluşan yeni kelimeleri ilgili işlevin altına örnekteki gibi yazınız.

Yağmur-Müdür-Türk-Ben-Balık-Yavru-İnat-Kızıl-Badem

Tıklayalım

Yandaki karekodu okutarak "Bir Ek Binbir Kelime" adlı içeriğe ulaşınız.

Etkileşimli İçerik

Bi' KİTAP, Bi' FİLM...

S. 23

a. Dönemin başında öğretmeninizin belirlediği kitaplardan ve filmlerden birini aşağıdaki başlıklara göre inceleyiniz.

Kitabın adı: _____

Yazarı: _____

Sayfa sayısı: _____

Konusu: _____

_____

Şahıs ve/veya varlık kadrosu: _____

_____

Kahramanların özellikleri: _____

_____

_____

Yer: _____

Zaman: _____

Anlatıcı: _____

Filmin adı: _____

Konusu: _____

_____

Kahramanları: _____

_____

Kahramanların özellikleri: _____

_____

_____

_____

Yer: _____

_____

Zaman: _____

_____

b. Okuduğunuz kitap ve izlediğiniz film hakkındaki eleştirilerinizi aşağıdaki maddelere göre yaparak defterinize yazınız.

- Okuduğunuz kitabın/izlediğiniz filmin beğendiğiniz özellikleri nelerdir?
- Okuduğunuz kitabın/izlediğiniz filmin beğenmediğiniz özellikleri nelerdir?
- Okuduğunuz kitabın yazarı/izlediğiniz filmin yönetmeni siz olsaydınız beğenmediğiniz özellikler için hangi çözümlere başvururdunuz?

c. Okuduğunuz kitabın/izlediğiniz filmin özetini defterinize yazınız.

ç. Okuduğunuz kitap/izlediğiniz film için bir afiş tasarlayarak arkadaşlarınızla paylaşınız. Tasarladığınız afişi ürün seçki dosyanızda saklayınız.

d. Okuduğunuz diğer kitabın incelemesini öğretmeninize yazılı şekilde sununuz. Öğretmeninizin belirlediği diğer filmi aile üyelerinizle ve/veya büyüklerinizle izleyiniz.

Gelecek Derse Hazırlanalım

Bir gün içinde kimlerle hangi amaçlar için iletişime geçtiğinizi gözlemleyiniz. Gözlem sonuçlarınızı arkadaşlarınızla paylaşmak üzere not alınız.

GELİN "TÜRK DÜNYASINI" KEŞFEDELİM

Geniş bir coğrafyaya yayılmış olan Türklerin dünyasına yelken açmaya hazır mısınız? Türkler sadece Türkiye'de yaşayanlardan ibaret değil elbette. Dünyanın neresine giderseniz gidin bir Türk ailesiyle hatta Türk mahallesiyle karşılaşabilirsiniz.

Şimdi kendilerine özgü Türkçeleri ve oluşturdukları kültürleriyle diğer Türk halklarını tanımaya çalışacağız. Bunların hangi devletler olduğunu merak ediyor musunuz? Sizi daha fazla bekletmeden bu devletleri tanıtmaya başlıyorum. Bağımsızlıklarının 25. yılında bayraklarını özgürce dalgalandıran bu Türk devletleri; Azerbaycan, Özbekistan,Türkmenistan, Kırgızistan ve Kazakistan'dır.

Saydığımız devletlerin ortak noktalarına baktığımızda; biri soy birliği, diğeri ise ortak kültürel mirastır. Bu unsurlar, "Türk halklarının kardeşliğini" canlı tutmaktadır.

Sizlerle, bu ülkelere gittiğimizde, onları ne kadar anlayabileceğimiz ve kendi derdimizi onlara ne derece anlatabileceğimiz hakkında fikir edineceğiz. Haydi, gelin o zaman, ilk durağımız Kırgızistan olsun!

Soy Birliği: Aynı atadan gelen milletlerin oluşturduğu birlik.

Lehçe: Bir dilin tarihsel, bölgesel, siyasal sebeplerden dolayı ses, yapı ve söz dizimi özellikleriyle ayrılan kolu.

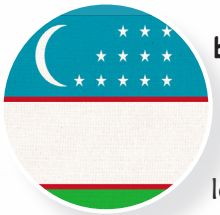

Haritaya baktığımızda **Kırgızistan** ile coğrafî olarak biraz uzak görünebiliriz. Fakat aynı soydan gelmemiz ve ortak kültürel değerlerimiz bizi birbirimize bağlar. Örneğin Cengiz Aytmatov Türk dilinin güzelliklerini ve Türk kültürünün zenginliklerini tüm dünyaya tanıtan önemli bir Kırgız yazardır. Onun kitaplarını okuduğumuzda ne kadar da bizi anlattığını şaşkınlıkla fark ederiz. Mesela kitaplarında anlattığı mitolojik hikâye ve efsaneler bizim de efsanelerimiz, kahramanları bizim de kahramanlarımızdır.

Şimdi de yolumuz **Kazakistan**'a düşüyor. Kazak Türkçesi Kırgız Türkçesine çok yakın bir Türk lehçesidir. Coğrafî olarak Kazakistan da Türkiye'ye biraz uzak olabilir. Fakat kültürel bağlarımıza baktığımızda mesafelerin o kadar da önemli olmadığını görürüz. Yusuf ile Züleyha, Leyla ile Mecnun gibi halk hikâyelerinin yanında çok sevdiğimiz Keloğlan (Kelbala) masalları ve Battal Gazi destanı da bizim ortak kültürel ürünlerimiz arasında yer alır. Benzer kelimelerimize örnek olarak ise "(jumırtqa) yumurta, (şay) çay, (avtobus) otobüs" gibi kelimeleri verebiliriz. Ayrıca sıklıkla kullandıkları "Birlik bolmay, tirlik bolmas.(Birlik olmadan, dirlik olmaz)" atasözü de ne kadar bir olduğumuzun göstergesidir.

Yolculuğumuz devam ediyor. Doğudan batıya doğru ilerlerken pusulamız **Özbekistan**'ı gösteriyor. Benzer kelimelerden başlayacak olursak Talaba (öğrenci), zaytun (zeytin), olma (elma), shokolad (çikolata) verebileceğimiz örneklerden sadece birkaçı. Eserler açısından baktığımızda ise Köroğlu destanı gibi bizim için çok önemli olan bir destanın Özbekistan için de büyük önem taşıdığını gözlemleriz.

Biraz daha yakına, **Türkmenistan**'a gidelim mi? Ortak kelime hazinemizin sizi oldukça şaşırtacağını düşünüyorum. Mesela bir Türkmen kardeşimiz "Acı söz okdan yaman." dediğinde biz onun "Acı söz oktan kötü." demek istediğini hemen anlayabiliriz. Görüyoruz ki mesafeler yakınlaştıkça ortak kelimelerimiz de artıyor. Ayrıca ortak kültürel değerlerimiz edebiyatlarımızı da aynı doğrultuda şekillendiriyor. Örneğin Kazak edebiyatında rastladığımız Leyla ile Mecnun, Yusuf ile Züleyha, Aslı ile Kerem gibi halk hikâyeleri, Özbek edebiyatında karşılaştığımız Köroğlu destanı, Türkmenlerin edebiyatında da çok sevilen hikâye ve destanlar arasındadır.

Artık ülkemize geldik sayılır, sınır komşumuz **Azerbaycan**'a gidiyoruz.

Hem coğrafyamızın hem de konuştuğumuz dilin birbirine iyice yakınlaşması birbirimizi anlamamızı oldukça kolaylaştırıyor. Azerbaycan'da "Merhaba, Nasılsın? Nerelisin? Kaç yaşındasın? Ne iş yapıyorsun?" gibi sorularla kolayca iletişim kurabiliriz. Hiç kimseden yardım almadan hatta sözlüğe bile gerek duymadan konuşabiliriz. Başka bir ülkede kendi dilinizi kullanarak konuşup anlaşabilmek oldukça heyecan verici olmalı.

Sizlerin de hayâlinde yurt dışına çıkmak ve farklı ülkeleri gezip görmek var mı?

Bu bilgileri de öğrendikten sonra rotanızı doğuya çevirmeye ne dersiniz?

O halde gezmeyi planladığınız ülkeler arasına bu ülkeleri de ekleyebilirsiniz.

Esra ÇELİK

Kültürel Miras: Daha önceki kuşaklar tarafından oluşturulan değerlere ve eserlere verilen isim.

Doğrusunu Bilelim

Metnin yazım ve noktalamasında orijinaline bağlı kalınmıştır. Günümüz yazım ve noktalama kurallarına uymayan ifadeleri öğretmeninizin yardımıyla bularak metin üzerinde düzeltiniz.

Konuşma

a. "Misafir kısmetiyle gelir." atasözünden ne anlıyorsunuz, bu atasözü kültürümüzün hangi özelliğine dikkat çeker? Söyleyiniz.

b. Merak ettiğiniz bir ülkenin aşağıdaki özelliklerinden birini seçerek güvenilir kaynaklardan araştırma yapınız. Araştırmada elde ettiğiniz bilgileri hazırlayacağınız sunumda kullanmak üzere not alınız.

misafirperverlik	yemekler	yöresel kıyafetler	kutlama

c. Araştırdığınız ülke ile ülkemiz arasındaki konu ile ilgili benzerlik ve farklılıkları belirleyerek defterinize yazınız.

ç. Araştırmalarınızda elde ettiğiniz bilgilerden hareketle ülkemiz ile araştırdığınız ülkenin kültürünü karşılaştırdığınız bir sunum hazırlayınız. Çalışma takvimi belirleyiniz. Belirlediğiniz sürede çalışmalarınızı tamamlayınız.

d. Hazırladığınız çalışmayı arkadaşlarınıza sununuz. Sunum yaparken aşağıdaki yönergeleri uygulamaya özen gösteriniz.

- Sesinizi herkesin duyabileceği şekilde ayarlayınız.
- Sunumunuzda uygun selamlama, hitap ve bitirme ifadelerini kullanınız.
- Dinleyicilerin konu ile ilgili sorularını nezaketle cevaplayınız.

e. Konuşmanızı aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir göstergeyi gerçekleştirme durumunuza göre puanınızı (1-5) yay ayraç içine yazınız.

Ölçütler	Puanım
Uygun selamlama, hitap ve sonlandırma ifadelerini kullandım.	( )
Dinleyicilerin sorularını saygılı ve açık bir şekilde yanıtladım.	( )
Karşılaştıracağım özelliğe göre benzerlik ve farklılıkları belirledim.	( )
Benzerlik ve farklılıklardan hareketle karşılaştırma yaptım.	( )
Konuşma sürecimdeki güçlü ve geliştirmem gereken yönleri belirleyerek gelecek çalışmalarım için kendime hedefler koydum.	( )

f. Değerlendirmenizden hareketle aşağıdaki cümleleri tamamlayınız.

Bu çalışmada iyi yönlerim _____

Bu çalışmada _____

_____ yönlerimi geliştirmem gerekir.

Yazma

a. Öğretmeninizin rehberliğinde gruplara ayrılınız. Grup arkadaşlarınızla aşağıdaki görseli inceleyiniz.

b. Görselde ele alınan problem nedir? Defterinize yazınız.

c. Problemi defterinize kendi cümlelerinizle kısaca özetleyiniz.

ç. Problemin çözümü için hangi önlemler alınabilir? Grup arkadaşlarınızla tartışınız.

d. Tartışmanız sonucu ulaştığınız çözümlerden en uygun olanı seçiniz. Bu çözümü hayata geçirmek için ilgili kurum ya da kişilere bir e-posta metni yazınız.

Kimden:

Kime:

Gönder

e. Yazınızı aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz. Ölçütteki her bir göstergeyi gerçekleştirme durumunuza göre puanınızı (1-5) yay ayraç içine yazınız.

Ölçütler	Puanım
Uygun selam ve hitap ifadelerini kullandım.	( )
Konuyu, hedef kitleyi ve yazma ortamını belirledim.	( )
Yazım kurallarına uydum, noktalama işaretlerini uygun biçimde kullandım.	( )
Yazma sürecimdeki güçlü ve geliştirmem gereken yönleri belirleyerek gelecek çalışmalarım için kendime hedefler koydum.	( )

BU TEMA BAŞKA TEMA!

Temayı tamamladınız, tebrikler! Her biriniz tek, eşsiz ve özelsiniz. Temanın sizde uyandırdığı duygular, düşünceler de eşsiz ve bambaşka! O hâlde temaya son bir kez de farklı bir açıdan bakmaya ne dersiniz?

Temayı bir kelimeyle anlatınız.

_____

Temanın adını siz koyunuz.

_____

Temadan günlük hayatınıza yansıyanları yazınız.

_____

_____

_____

_____

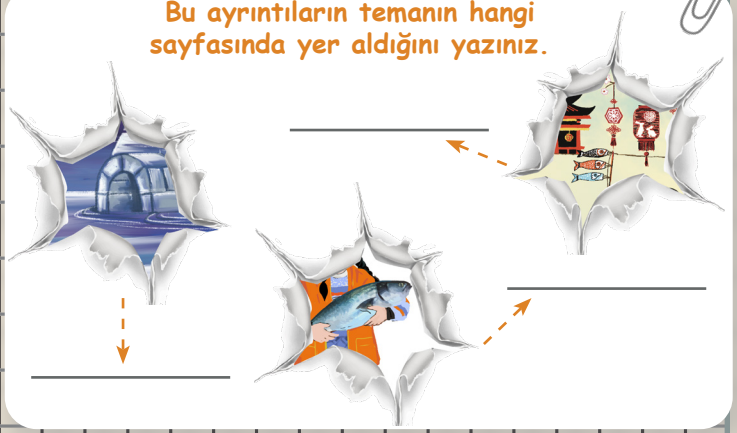
_____

_____

Temayı anlatan bir slogan yazınız.

_____

Bu ayrıntıların temanın hangi sayfasında yer aldığını yazınız.

_____

_____

_____

TEMANIN ONUR KONUĞU

BİR OKURYAZARIN GÜNLÜĞÜ

TEMANIN OYUNU

1. Aşağıdaki haber metnini okuyup soruları cevaplayınız.

BUZ TUTAN GÖLLERDE "ESKİMO" USULÜ BALIK AVI

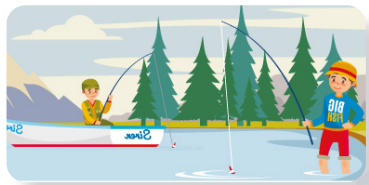
Sivas'ta bir haftadan bu yana etkili olan soğuk hava dalgası akarsu ve göllerde etkisini gösterdi. Kent genelinde birçok göl ve gölet buzla kaplandı. 5 kilometrekarelik yüz ölçümü ile bölgenin en büyük gölü konumunda bulunan Tödürge Gölü de soğuk havaların etkisiyle dondu. Hafik ilçesi yakınında bulunan ve yaklaşık 1 kilometrekare alana sahip olan Hafik Gölü'nün yüzeyi de tamamen buzla kaplandı. İlçede yaşayan bazı vatandaşlar, göl yüzeyindeki buzları kırarak Eskimo usulü balık avladı.

Hafik Gölü'nün yüzeyinin yaklaşık 2-3 ay boyunca buzla kaplı kaldığını belirten bölge sakini, "Burada sıcaklık sıfırın altında 15'e düşünce göl donuyor. Havanın durumuna göre 2-3 ay buzlu kalıyor. Buzları kırıp balıklara hava aldırıyoruz. Buz kırılmazsa balıklar ölüyor. Aynı zamanda yemek için de avlanma yapıyoruz. Burada sazan, gümüş, çay balığı gibi çeşitler var." dedi.

a. Metinde sözü edilen "Eskimo usulü" kavramı ile hangi görsel arasında doğrudan ilişki vardır? İşaretleyiniz.

☐

☐

b. Hem Sivas halkı hem Eskimolar için balık avının nasıl yapılacağını belirleyen temel etken nedir? Söyleyiniz.

c. Bu haberi sunacak bir muhabir olduğunuzu düşününüz.

Siyah mikrofon, sunduğu haberlerde karamsar bir bakış açısını tercih etmektedir.

Sarı mikrofon, sunduğu haberlerde iyimser bir bakış açısını tercih etmektedir.

Beyaz mikrofon, sunduğu haberlerde gerçekçi bir bakış açısını tercih ederek anlatımına duyguları katmamaktadır.

Bu mikrofonlardan birini seçiniz. Seçtiğiniz mikrofonun bakış açısına uygun bir şekilde haberi sunacağınız bir konuşma yapınız.

2. Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

Okuduğunuz metinde Mısır kültürüne yönelik çeşitli bilgiler verilmiştir. Bu bilgilere ek olarak Eski Mısır'da rakamlar için resimli semboller kullanılıyordu. Bu semboller çiçek, parmak, kurbağa gibi resimlerden ve çizgilerden oluşuyordu: Örneğin 1 rakamı dik bir çizgi şeklinde, 10 sayısı yay, 100 sayısı sarmal ip, 1.000 sayısı ise çiçek resmiyle ifade ediliyordu. 9 rakamı için dokuz çizgiyi ya da 3.000 sayısı için üç çiçek sembolünü yan yana koymak gerekiyordu. Sıfıra karşılık gelen bir sembolleri yoktu, o nedenle 20 sayısını yazmak için 2 yay sembolü kullanıyorlardı. Sayıları yazarken basamaklar sağdan sola olacak şekilde sıralanıyordu. Örnek olarak 203 sayısı şu şekilde yazılır: III 𓎆 𓎆

a. Bu bilgiden hareketle aşağıdaki tabloyu inceleyiniz. Tabloyu Mısır sayı sistemine karşılık gelen sembolleri kullanarak tamamlayınız.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	II	III						

10	100	1000	10000
∩	𓎆	𓆼	𓂭

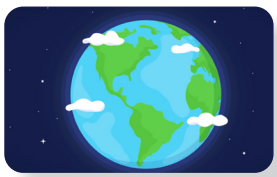
b. Okul numaranızı Eski Mısırlıların kullandığı sayı sistemi ile yazınız.

Okul Numaram:

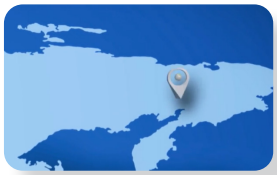
Eski Mısırlıların Sayı Sistemi İle Numaram:

3. Yandaki karekodu okutarak "Dünyadan İzole Yaşamlar" adlı içeriği izleyiniz ve aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Dinleme/İzleme

a. İzlediğiniz çoklu ortamın yandaki görselle başlamasının amacı ne olabilir? Yazınız.

b. İçerikten alınan yandaki ekran görüntüsünde harita üzerinde kullanılan sembolün anlamı ne olabilir? Yazınız.

c. İçerikte sesli anlatımın yanı sıra alt yazılara da zaman zaman yer verilmiştir. Bu alt yazıların bir bölümü aşağıdaki gibi başka renkle yazılmıştır. Bu durumun sebebi ne olabilir? Yazınız.

Hava sıcaklığı eksi 60 dereceye kadar düşüyor.

4. Yandaki karekodu okutarak "Yeşil Okul" adlı içeriği dinleyiniz ve soruları cevaplayınız.

Dinleme/İzleme

a. Yeşil Okul niçin "alıştıklarımızdan farklı" nitelendirilmiş olabilir? Açıklayınız.

b. İzlediğiniz "Çocuklar Neredeyse Okulları Orada" içeriğinde yer alan okullardan birini seçiniz. Seçtiğiniz okul ile "Yeşil Okul"un benzerlik ve farklılıklarını defterinize listeleyiniz.

c. İzlediğiniz "Çocuklar Neredeyse Okulları Orada" içeriği ile dinlediğiniz "Yeşil Okul" içeriğini anlaşılırlık açısından 1-5 arasında (1: zor anlaşılır değil, 5: kolay anlaşılır) puanlayınız.

- Çocuklar Neredeyse Okulları Orada: ...../5
- Yeşil Okul: ...../5

5.

Yukarıda görselleri verilen ülke bayraklarından ikisini seçiniz. Bu iki bayrağın benzer ve farklı özelliklerini belirleyiniz ve defterinize bu özelliklerden hareketle ulaştığınız yargıyı içeren bir paragraf yazınız.

6. Aşağıdaki şiiri okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Çin'den uçurtma bekledim

Çok güzel uçurtma yaparmış
Çinli çocuklar,
Ejderha resimleriyle
Süslerlermiş uçurtmalarını.

Dünyada yokmuş
Onlar kadar güzeli,
Gökkuşağı bile
Kıskanırmış renklerini.

Çok bekledim
Gökyüzüne bakıp;
Rüzgâr koparır da ipini
Düşürür diye
Bizim mahalleye
Bir tanesini.

Gökhan AKÇİÇEK

a. Çinli çocukların uçurtmalarının özellikleri nelerdir? Söyleyiniz.

b. Şiirde karşılaştırılan unsurları ve bu unsurların hangi yönden karşılaştırıldığını belirleyip yazınız.

c. Şairin beklentisi bir gün gerçekleşebilir mi? Gerekçenizle açıklayınız.

ç. Bu şiir orijinaline bağlı kalınarak yazılmıştır. Şiiri siz yazsaydınız başlığın yazımında değişiklik yapar mıydınız? Açıklayınız.

Daha fazla ölçme ve değerlendirme için yandaki karekodu okutunuz.

Ek Ölçme Soruları

KAYNAKÇA

Akçiçek, G. (2018). *Bulutlar örtmese güneşi.* Uçan At Yayınları.
Asya, A. N. (2015). *Kökler ve dallar.* Ötüken Neşriyat.
Canan, Z. (2022, Ocak-Şubat-Mart). Anaların türküsü. *TSE Öncü Çocuk Dergisi,* (101), 15.
Çelik, E. (2016). Gelin Türk dünyasını keşfedelim. *Sevgi Bir Kuş Dergisi, (4),* 6-9.
Dağlarca, F. H. (1974). Yeryüzü çocukları. Cem Yayınevi.
Demirkan, T. (2004). *Her güne bir masal.* Yapı Kredi Yayınları.
Elçin, Ş. (1982). *Halk edebiyatına giriş.* Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
Eyüboğlu, B. R. (2012). *Seni düşünürken bir çakıltaşı ısınır içimde.* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
Gökyay, O. Ş. (2019). *Bu vatan kimin?.* MEB Yayınları.
Güzel Türkçemiz. (2008). *TSE Öncü Çocuk Dergisi, (47),* 12–14.
Karagöz, B. N. (2013, Ekim). Çocuklar neredeyse okulları orada. *Bilim Çocuk Dergisi, (190),* 34-37.
Kansu, C. A. (2021). *Balım kız dalım oğul.* Bilgi Yayınevi.
Karakaş, A. (2010). Anonim Türk halk edebiyatı ürünlerinden bilmecenin çocuk edebiyatına katkıları. *Karadeniz Dergisi. (2),* 44-52.
Kolcu, H. ve Yavaş, G. (2005). *Türkçenin şiiri.* Kocaeli Üniversitesi Yayınları.
Kurt, Ö. (2023). *Cepheye koşan at.* Doğan Yayınları.
Mert, M. (2017, Haziran). Tozlu dost. *Diyanet Çocuk, (443),* 30-31.
Okumuş, Ö. ve Tekleli, M. (Ed.). (2009). *Türk dünyasının sesi Bahtiyar Vahabzade*. Nurlar Neşriyyat-Poliqrafiya Merkezi.
Özakman, K. (2023). *Mucize Mustafa Kemal Atatürk.* Bilgi Yayınevi.
Özarslan, M. (2017). *Türk manilerinden seçmeler.* MEB Yayınları.
Özdemir, N. (1997). *Zaman ve aşk.* Eroğlu Basım.
Şenbay, N. (2013). *Söz ve diksiyon sanatı.* Yapı Kredi Yayınları.
T. C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Türkçe dersi öğretim programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar).*
Tüfek, A. Ö. (2023). *Bir kelime seyyahı.* Erdem Yayınları.
Türkay, M. (2024a, Mart). *İspanya. Diyanet Çocuk, (524),* 20-21.
Türkay, M. (2024b, Ekim). *Norveç. Diyanet Çocuk, (531),* 20-21.
Türkay, M. (2024c, Kasım). *Mısır. Diyanet Çocuk, (532),* 20-21.
Uçar, H. (2018, Haziran). *Aklınla bin yaşa. Diyanet Çocuk, (455),* 29.
Veli, O. (2022). *La Fontaine'in masalları.* Yapı Kredi Yayınları.
Yalvaç, U. (2018). *Gözü boynuz ile izi yaldız.* Yapı Kredi Yayınları.
Yener, M. (2020). *Atatürk'le birlikte düşünelim.* Tudem Yayınları.

* Kaynakça APA/7. sürüm atıf sistemi kullanılarak yazılmıştır.
Aşağıda sayfa numarası ve bölüm adı verilen metinler komisyon çalışmasıdır.

1. Tema: (Sayfa 23-5. Anlatalım, Sayfa 26-1. Anlayalım, Sayfa 30-3. Anlatalım, Sayfa 32-Birlikte Uygulayalım, Sayfa 47-3. Anlatalım, Sayfa 57-6. Anlatalım, Sayfa 58-7. Anlatalım, Sayfa 62-Bir Okuryazarın Günlüğü) **2. Tema:** (Sayfa 76-3. Anlatalım, Sayfa 98-5. Anlatalım, Sayfa 112-Bir Okuryazarın Günlüğü, Sayfa 114-3. Soru, Sayfa 114-4. Soru) **3. Tema:** (Sayfa 129-8. Anlatalım ç maddesi, Sayfa 148- 5. Anlayalım a maddesi, Sayfa 150-4. Anlatalım c maddesi, Sayfa 151-6. Anlatalım, Sayfa 168-Bir Okuryazarın Günlüğü)

Genel Ağ ve Görsel Kaynakça

Cevap Anahtarı

Dinleme Becerisi
Gelişim Çizelgesi

Konuşma Becerisi
Gelişim Çizelgesi

Okuma Becerisi
Gelişim Çizelgesi

Yazma Becerisi
Gelişim Çizelgesi

25°D
30°D
35°D
40°D
45°D
50°D
40°K
35°K
ROMANYA
Bükreş
Tuna N.
UKRAYNA
RUSYA FEDERASYONU
HAZAR DENİZİ
Sofya
BULGARİSTAN
K A R A D E N İ Z
GÜRCİSTAN
Tiflis
Kura N.
ERMENİSTAN
AZERBAYCAN
Erivan
NAHÇIVAN Ö.C. (AZERBAYCAN)
Araz N.
Edirne
Kırklareli
Tekirdağ
İstanbul
Sinop
Bartın
Zonguldak
Kastamonu
Samsun
Ordu
Giresun
Trabzon
Rize
Artvin
Ardahan
Kars
Iğdır
ACARA Ö.C.
YUNANİSTAN
Meriç N.
MARMARA DENİZİ
Gökçeada
Bozcaada
Çanakkale
Kocaeli
Düzce
Karabük
Sakarya
Yalova
Bolu
Çankırı
Amasya
Çorum
Tokat
Gümüşhane
Bayburt
Erzincan
Erzurum
Ağrı
Bursa
Bilecik
Sakarya N.
Ankara
Kızılırmak N.
Yeşilırmak N.
Gediz N.
Balıkesir
Eskişehir
Kırıkkale
Yozgat
Sivas
Tunceli
Bingöl
Muş
Van
Yan Gölü
Bitlis
Siirt
Batman
Şırnak
Hakkâri
Kütahya
Manisa
İzmir
Uşak
Afyonkarahisar
Kırşehir
Nevşehir
Kayseri
Elâzığ
Malatya
Diyarbakır
Mardin
Adıyaman
Kahramanmaraş
Gaziantep
Şanlıurfa
Kilis
Osmaniye
Adana
Mersin
Hatay
Atina
EGE DENİZİ
Büyük Menderes N.
Küçük Menderes N.
Aydın
Denizli
Muğla
Isparta
Burdur
Antalya
Konya
Aksaray
Niğde
Karaman
Tuz Gölü
Seyhan N.
Ceyhan N.
Fırat N.
Dicle N.
Göksu N.
Van Gölü
Urmiye Gölü
İ R A N
S U R İ Y E
I R A K
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
Erenköy
Lefkoşa
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ
LÜBNAN
Beyrut
Şam
Bağdat
A K D E N İ Z
L İ B Y A
M I S I R
Tel Aviv
FİLİSTİN
Batı Şeria
Doğu Kudüs
FİLİSTİN
Gazze Şeridi
İSRAİL
Süveyş K.
TÜRKİYE'NİN MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ İLE KARA VE DENİZ KOMŞULARI HARİTASI
BAŞKENT
Ankara
İL MERKEZİ
Elâzığ
GÖL
ÜLKE SINIRI
ÖZERK BÖLGE SINIRI
AKARSU
0 50 100 200 300 400 km
Harita Genel Müdürlüğü tarafından üretilmiştir.

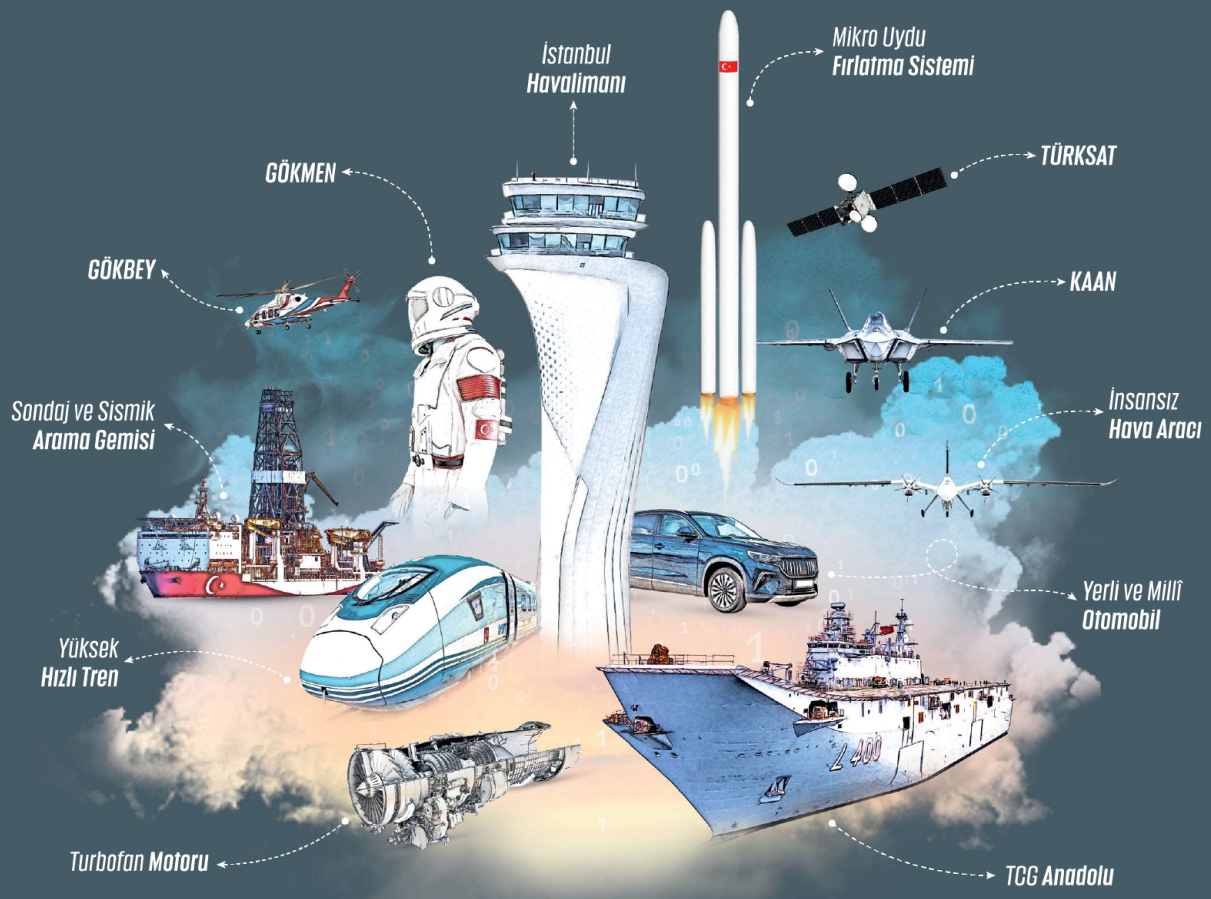

TÜRK DÜNYASI HARİTASI
Bağımsız Türk Devletleri
Türk Cumhuriyetleri, Türk Bölgeleri
Türk Toplulukları
0 250 500 1.000 1.500 2.000 km
TÜRK CUMHURİYETLERİ, TÜRK BÖLGELERİ
1 GAGAVUZ YERİ
2 KARAÇAY-ÇERKESYA
3 KABARDİN-BALKARYA C.
4 DAĞISTAN C.
5 ÇUVAŞİSTAN C.
6 TATARİSTAN C.
7 BAŞKURT C.
8 KARAKALPAKİSTAN C.
9 ALTAY C.
10 HAKASYA C.
TÜRK TOPLULUKLARI
a Avrupa'daki Türkler
b Kosova Türkleri
c Yunanistan Türkleri
ç Bulgaristan Türkleri
d Romanya Türkleri
e Suriye Türkmenleri
f Irak Türkmenleri
g İran Türkleri
h Afganistan Türkmenleri
ı Pakistan Türkmenleri
i Hindistan Türkmenleri
j Çin H. C. Türkleri
k Moğolistan Türkleri
l Rusya Federasyonu Türkleri
ÜLKE KISALTMALARI
ARNAVUTLUK ARN
BELÇİKA BEL
BOSNA - HERSEK BH
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ GKRY
HIRVATİSTAN HRV
İSVİÇRE İSV
KARADAĞ KRD
KOSOVA KSV
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ KKTC
KUZEY MAKEDONYA KMKD
LİHTENŞTAYN LİH
SIRBİSTAN SRB
Norveç Denizi
Barents Denizi
Kara Denizi
Bering Denizi
Ohotsk Denizi
Kuzey Denizi
Baltık D.
Manş Denizi
Akdeniz
Karadeniz
Hazar Denizi
Tiren Denizi
Cebeliüark B.
Kızıldeniz
Umman Denizi
Yemen Denizi
İZLANDA
NORVEÇ
İSVEÇ
FİNLANDİYA
DANİMARKA
İRLANDA
BİRLEŞİK KRALLIK
HOLLANDA
BELÇİKA
FRANSA
ALMANYA
POLONYA
BELARUS
UKRAYNA
MOLDOVA
ROMANYA
BULGARİSTAN
SIRBİSTAN
BH
HRV
SLV
MAKEDONYA
YUNANİSTAN
PORTEKİZ
İSPANYA
FAS
CEZAYİR
TUNUS
LİBYA
MISIR
NİJER
ÇAD
SUDAN
FİLİSTİN
URDUN
SURİYE
IRAK
KUVEYT
SUUDİ ARABİSTAN
KATAR
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ
UMMAN
YEMEN
İRAN
AFGANİSTAN
PAKİSTAN
HİNDİSTAN
BANGLADEŞ
ÇİN HALK CUMHURİYETİ
MOĞOLİSTAN
KAZAKİSTAN
RUSYA FEDERASYONU
TÜRKİYE
TÜRKMENİSTAN
ÖZBEKİSTAN
KIRGIZISTAN
TACİKİSTAN
SAHA (YAKUTİ) C.
TUVA C.
SİNCAN UYGUR ÖZERK BÖLGESİ
Moskova
Astana
Taşkent
Bişkek
Aşkabat
Duşanbe
Kabil
İslamabad
Yeni Delhi
Dakka
Pekin
Ulanbator
Ankara
İstanbul
Atina
Bükreş
Sofya
Belgrad
Kiev
Minsk
Varşova
Berlin
Paris
Madrid
Roma
Viyana
Prag
Budapeşte
Oslo
Helsinki
Stockholm
Dublin
Amsterdam
Brüksel
Kopenhag
Cezayir
Trablus
Tunus
Kahire
Şam
Amman
Bağdat
Tahran
Riyad
Doha
Abu Dabi
Muskat
Sana
Nil N.
Fırat N.
Dicle N.
Volga N.
Ural N.
Ob N.
Yenisey N.
Lena N.
İrtiş N.
Amur N.
Sarı N.
Hotan N.
Gani N.
Brahmaputra N.
Aral G.
Balkaş G.
Baykal G.
Hudur G.
Ladoga G.
Onega G.
Peçora N.
Kimmi O.C.
Lefkoşa KKTC
GKRY
Gürcistan
Ermenistan
Azerbaycan
Bakü
Tiflis
Erivan
Kuzey Kıbrıs
Güney Kıbrıs
10°K
20°K
30°K
40°K
50°K
30°B
20°B
10°B
0°
10°D
20°D
30°D
40°D
50°D
60°D
70°D
80°D
90°D
100°D
110°D
120°D
130°D
140°D
150°D
160°D
170°D
180°

Bu kitaba sığmayan daha neler var!

www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.